

Nr.84 • April 1998

Maandblad voor Onderwijs
in Vlaanderen

Roodkapje in de klas

Maandblad voor Onderwijs
in Vlaanderen
Uitgegeven door het ministerie
van de Vlaamse Gemeenschap
departement Onderwijs

Nr.84 • April 1998

Hoofredacteur Leo Bormans
Productcoördinator Diana De Caluwé
Eindredacteur Gaby De Moor
Redactie Veerle Devos, Myriam Paquet, Jan T'Sas, Jan Van den Bossche, Michel Van Laere
Redactiesecretaris Patrick De Busscher
Secretariaat Anny Lecocq

Foto's Luc Daelemans
Cartoons Camp
Design Marc Herman, Pieter Vandenbroucke

Verantw. uitgever Georges Monard,
RAC Arcadengebouw, 1010 Brussel

Abonnement (10x per jaar): 900 fr.
Gunstarief (studenten, enz.): 450 fr.
Alle Vlaamse leerkrachten, PMS-medewerkers enz. (van elk net en van elk niveau) krijgen **KLASSE** gratis.
Adreswijzigingen uitsluitend regelen via de eigen schooladministratie.

Er is ook een Klasse voor Ouders (t.e.m. tweede jaar secundair onderwijs) en een Klasse voor Jongeren (van het derde tot het zevende jaar secundair onderwijs) voor scholen die dat wensen.

KLASSE, Koningsstraat 138, 1000 Brussel
Tel. redactie 02-211 46 60
Tel. coördinatie 02-211 46 58
Tel. abonnementen 02-211 46 62
Tel. publiciteit 02-211 46 58
Tel. KLASSE voor Ouders 02-211 45 64
Tel. KLASSE voor Jongeren 02-211 45 82
Telefax 02-211 46 61
E-mail klasse@artefact.be
URL www.artefact.be/klasse

EEN DAG RUILEN

«Ik adviseer al jaren leerlingen om toch maar beter over te schakelen naar het TSO of BSO. Tot mijn schande moet ik toegeven dat ik eigenlijk niet weet wat ik adviseer. Ik ben nog nooit in een TSO-school geweest en heb er in mijn opleiding ook nooit overgehoord. Dan geloof je natuurlijk elk cowboyverhaal. Ik zou er echt graag eens een gewone lesdag meemaken.» Dat schrijft een leraar wiskunde ons. In *Klasse voor Jongeren* geven we al langer leerlingen de kans een dag hun bank te ruilen. De rubriek heeft veel succes en zorgt zeker voor meer begrip. Vanaf nu kunnen ook leerkrachten een dag meelopen met een collega in een héél andere onderwijsomgeving. Zebrengegnadien verslag over uit in Klasse. De eerste reportage vindt u al in dit nummer. Volgende keer de buil van uw ruil?

IN DIT NUMMER

4-11

«Er zijn geen kinderen meer»

«We kunnen de kinderen niet meer behandelen zoals pakweg tien jaar geleden», zeggen veel leerkrachten. «Ze zijn gewoon vroeger rijp.» Verhuizen daarmee de inzichten van de ontwikkelingspsychologie meteen naar de wereld van de sprookjes? Roodkapje in de klas.

15-16

Kasteel met Klasse

Duizend leerkrachten trekken hun harnas aan en nemen samen met jonkvrouw en pages hun intrek in de donjon van een echt kasteel. Een verovering die meteen ook het Vlaams Erfgoed helpt beschermen.

Ze zijn vroeger volwassen. Of lijkt dat alleen maar zo?
Vizier p.4-11

28-29

Hervormd secundair onderwijs

Ook aan de onderhandelingstafel heeft de gsm toegeslagen: bij een nieuw voorstel is de achterban onmiddellijk bereikbaar. Wat is het resultaat van dagenlang onderhandelen over het secundair onderwijs?

30-31

Eieren gooien naar de leraars

Op de opendeurdag kan plots alles. Zo mochten de leerlingen in een kermisattractie eieren gooien naar het hoofd van de leraars. Elders krijgen leerkrachten nauwelijks de kans om met de ouders te praten: de afwas gaat voor. Vol goede bedoelingen is de opendeurdag blijkbaar vaak ook de dag van de gemiste kansen.

Opendeurdag: verhip, is dat onze school? p. 30-31

32-33

Een astronaut in de klas

«Plots staat er een astronaut voor mij. Een jongen met honderden draadjes tussen zijn haar en een doos met knopjes aan zijn zij.» Myriam mocht één lesdag ruilen met haar collega's in een ziekenhuisschool. En daar is ze nog niet goed van.

Ons kent ons: kinderen van leraars p. 34-35

34-35

Kinderen van leraars

Welke kinderen doen het het best op school? Die van arbeiders, bedienden, dokters of advocaten? Het antwoord: die van de leerkrachten zelf. Waarschijnlijk niet omdat ze veel slimmer zijn. Een onderzoek dat het systeem blootlegt.

■ Journaal p. 12-14 ■ Idee p. 15-27 ■ Dialoog p. 36-38 ■

Deze maand in Klasse voor Ouders:

- De persoonlijke ontwikkeling van elk kind
- Bewust kiezen voor een school
- Ouders en kinderen ontdekken de natuur

Deze maand in Klasse voor Jongeren:

- Pubers en adolescenten botsen
- De groeijsmeren van een leerlingenraad
- De rendiertest

Klasse op Internet:

■ Duizend verbanden, honderd ideeën, één klik:
www.artefact.be/klasse

Sprookjes. Volksvermaak volgens de één, moraalboodschap volgens de ander, maar telkens een strijd van een held tegen het kwade, met een beloning achteraf. Zoals het leven? Psychoanalysten zeggen onomwonden dat sprookjes metaforen zijn voor de groei naar volwassenheid. Zo is Roodkapje in het rood gekleed om haar

Vroeger **rijp** en

VIZIER

ontluikende seksualiteit weer te geven. De wolf staat voor de verleider, die zijn nieuwe, nog naïeve prooi makkelijk te pakken krijgt. Maar er is ook een jager, symbool voor wet en orde, om Roodkapje te redden en haar weer op het goede pad te brengen. De boodschap is eenvoudig: volwassen worden is een moeizaam proces. En leerkrachten zien het voor hun ogen gebeuren.

Mondiger

Vindt u dat de leerlingen vroeger rijp zijn dan enkele jaren geleden? Deze vraag stelde Klasse in een enquête waarop 5000 leerkrachten antwoordden. In het algemeen vinden leerkrachten inderdaad dat de rijpheidsdrempel vervroegt. In kleuter- en lager onderwijs en in het lager secundair onderwijs gaat ruim 60 procent met deze stelling akkoord. Maar zodra de leerlingen wat ouder zijn, antwoordden hun leerkrachten minder over-

tuigend 'ja'. In het hoger secundair ziet 48 procent, toch nog altijd bijna de helft, van de leerkrachten de leerlingen vroeger rijp worden. In het hoger onderwijs is dat nog 35 procent. In het hoger secundair onderwijs - en dat ziet u niet in de tabel - vinden vooral leerkrachten BSO dat er van een vroegere rijpheid sprake is, meer dan in

ernstig nemen.»

Een verwittigd man is er twee waard. In dit Vizier tonen we aan hoe de leerkracht het verschil kan maken, als hij weet heeft van de ontwikkelingen die zijn leerlingen doormaken. Roodkapje zit in de klas. Weet u waar ze naartoe gaat? ■

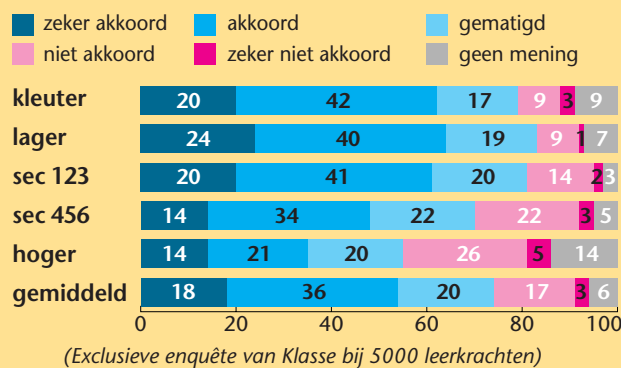
toch verdwaald?

TSO en ASO. Samengevat zet de indruk van vroegere rijpheid zich vooral door bij leerkrachten van jongere leerlingen. In hun commentaren bij de enquête spreken leraars vooral van een grotere mondigheid, kennis van de wereld, zelfstandigheid en lichamelijke rijpheid.

Apenstreken

«Jongeren manifesteren zich vroeger als volwassene», bevestigt prof. Roger Parmentier van de Universiteit Gent. «Of ze dat ook vroeger zijn, is een andere vraag. Maar ze zeggen allemaal: 'Neem ons au sérieux, als individu, respecteer ons en laat ons meedoen.' Hoezeer ze echter vanaf hun jonge adolescentie (13 à 14 jaar) ook volwassen willen zijn, zozeer zetten ze je op het verkeerde been met hun occasionele apenstreken en egocentrische reacties. Als leerkracht moet je daar altijd op bedacht zijn. Maar ik zou hen toch

De vraag aan 5000 leerkrachten: Vindt u dat de leerlingen «vroeger rijp» zijn dan enkele jaren geleden?

Klasse Grafiek

In veel sprookjes moet een held gevaren overwinnen voor hij uiteindelijk «nog lang en gelukkig» verder leeft. Vaak krijgt hij opdrachten voorgeschoteld. Lastige uitdagingen, maar met wat hulp nog net te doen. Metafoor voor de groei naar volwassenheid, definitie van hedendaags onderwijs? Psychologen zien de ontwikkeling van kinderen minder in fasen dan vroeger en wijzen op de groeiende rol van de leraar.

Houdt de ontwikkeling van het onderwijs gelijke tred met die van het kind?

Slaapproblemen, nachtmerries, agressief of heel teruggetrokken gedrag, na anderhalve week nog steeds hartverscheurend huilen op de speelplaats... Niet alle kinderen zijn op dezelfde leeftijd schoolrijp. «Sommige kinderen zijn er echt niet aan toe», schrijft ons een kleuterleidster. «Soms voel ik me de kinderoppas van dienst.»

Wat schoolrijpheid voor kleuters inhoudt? Het kind moet er de energie voor hebben («Eigenlijk slaapt hij nog overdag, kan dat hier ook?»), het moet zich goed

Een reus van een leraar

kunnen behelpen («Hoezo, moet ze zelf haar jas kunnen aantrekken?»), het moet zich goed verstaanbaar kunnen maken en het moet zindelijk zijn. Basiscriteria zeg maar. Maar schoolrijpheid hangt ook af van de plaats waar het kind terecht komt. Zo zijn er scholen die in aparte opvang voor de kleinsten voorzien. Wat een verschil met de klas van dertig kleuters waarin de allerkleinsten maar moeten meedraaien. De ene school kan beter rekening houden met de ontwikkeling van kinderen dan de andere.

Smalle balk

Elk kind ontwikkelt zich wel volgens eenzelfde globaal stramien, maar op die ontwikkeling werken heel wat factoren in: eigen temperament en aanleg, sociaal milieu, gezondheid, onderwijs. Daarom hanteert de kleuterschool geen echt leerplan. De kleuterleider vertrekt van vaste thema's, de belangstelling van de kinderen en volgt een *ontwikkelingslijn*. Die houdt een gradatie van de leerstof in. Zo leren de kleinste kleuters beheerst stappen op de begane grond. In de tweede kleuterklas leren ze stappen op een breed vlak, bijvoorbeeld de rand van de zandbak. Het volgende jaar stappen ze zijwaarts over een smalle balk op de speelplaats. In elk van de drie gevallen is er sprake van hetzelfde *ontwikkelingsdoel: ontwikkeling van de motorische competentie - bewegingsbeheersing* (leergebied lichamelijke opvoeding). Of neem nu wiskunde. Kleuters worden vertrouwd met tellen, in het eerste leerjaar van het lager onderwijs leren de kinderen eenvoudige bewerkingen maken met de getallen van 1 tot 20 en uiteindelijk leren ze omgaan met breuken, komma-

getallen, procenten. Waar het om de leerstof gaat, wijzen ontwikkelingsdoelen, eindtermen en leerplannen de weg. Maar wat er ook in de klas gebeurt, kinderen moeten er klaar voor zijn.

Poppen op een rij

De grote stap naar het eerste leerjaar van de lagere school vergt een lange aanloop. Een kind moet kunnen luisteren, spelen en delen. Het moet kunnen stilzitten, geconcentreerd bezig zijn, opruimen na een spel. Kunnen lopen, klimmen, fietsen... Kunnen tekenen, boetseren en kleuren (lieft binnen de lijntjes). Het kind moet verschillen kunnen zien tussen automerken, puzzelstukjes, figuren. Het moet blokjes kunnen tellen en verdelen, poppen op een rij kunnen zetten van groot naar klein en woorden als *veel*, *minder* en *evenveel* begrijpen... Al die vaardigheden vormen de basis voor wat het kind in het eerste leerjaar leert: vloeiend schrijven, letters en woorden onthouden, luisteren naar verhalen en liedjes en ze onthouden, rekenen, zich vlot uitdrukken in taal. «Schoolrijpheid is geen synoniem van intelligentie», vat een PMS-medewerker samen. «Dat is een oud misverstand. Een kind is pas schoolrijp als het intelligent genoeg is, als het motorisch voldoende ontwikkeld is én als het een aantal sociale vaardigheden beheerst.»

Zinsontleding

Gelijke hoeveelheden inschatten kan een kind rond zijn zesde al, maar inzicht in gewicht en

volume komt pas enkele jaren later. Daar wachten we dus mee. Voorwerpen rangschikken op basis van verschillen lukt onder de zeven jaar niet. Niets voor kleuters dus. En abstract denken kan een kind pas goed vanaf zijn twaalfde. Zomaar losse ingewikkelde breuken vermenigvuldigen of zinnen ontleden is voor jonge kinderen dan ook geen sinecure. Vandaar de idee om wiskunde of zinsontleding veel eerder concreet, functioneel en vanuit de eigen ervaring van de leerling te geven...

Het onderwijs kan niet anders dan de ontwikkeling van het kind volgen, stelt ontwikkelingspsycholoog Piaget. Elke leraar heeft er in zijn opleiding over gehoord. Volgens hem ontwikkelen kinderen en jongeren hun denken in eenzelfde volgorde en in ongeveer dezelfde leeftijdsfasen. Voorts kan het onderwijs de ontwikkeling van kinderen maar beperkt beïnvloeden. De gradatie binnen leer- en ontwikkelingslijnen (van gemakkelijke naar moeilijkere leerstof bijvoorbeeld) steunt op die redenering. Uiteindelijk vertrekt Piaget van de vraag: «Wat kan een kind op een bepaalde leeftijd aan?» En als kleuters bijvoorbeeld nog niet klaar zijn voor de grote school, moet het onderwijs wachten tot zij spontaan de vereiste ontwikkelingsfase bereiken. Maar dat wil niet zeggen dat een niet-schoolrijpe kleuter noodzakelijkerwijs een jaartje moet overdoen. Sommige scholen voorzien in een overgang, de zogenaamde *speelleerklas*.

Afleren

Niet-schoolrijpe kinderen kunnen een inhaalmanoeuvre doen in de speelleerklas. Dat is een overgangsjaar waar men niet zozeer schoolse kennis aanreikt. Wel breidt men er de basis uit van cognitieve, affectieve en psychomotorische vaardigheden: de concentratie oefenen, de fijne motoriek verbeteren, de oog-handcoördinatie stimuleren, werken aan gericht luisteren, aan taalontwikkeling doen enz. «Ouders hebben het daar vaak moeilijk mee», zegt een directeur. «Ze denken dat hun kind niet echt leert. Maar daarvoor leggen wij nu precies de basis. Veel ouders sturen hun kind toch naar het eerste leerjaar, kwestie van de kat uit de boom te kijken. Maar 90 procent van de niet-schoolrijpe kinderen verzeilt bij ons uiteindelijk in de speelleerklas. Jammer genoeg heeft dit tot gevolg dat de kleine groep snel (te) groot wordt en het moeilijker werken is voor de lesgevers. Bovendien hebben die *laatkomers* een paar maanden (met veel ontmoediging) meegedraaid in een systeem dat ze nu weer even moeten afleren.» In de speelleerklas zitten heel wat leerlingen met leerproblemen of -stoornissen. Op enkele punten zijn ze nog niet klaar voor het echte leren. De één kan goed tellen, maar schrijven lukt niet, want zijn oog-handcoördinatie en fijne motoriek zijn nog niet optimaal. Een ander kan zich niet concentreren of moet nog zelfstandiger worden. «Hoe dan ook, 80 à 90 procent van hen is na een jaar klaar voor het eerste leerjaar», zegt de directeur.

Lijdzaam wachten

Zijn kinderen echt niet te beïnvloeden in hun ontwikkeling, zoals Piaget stelt? Onzin, zeggen de Russische onderwijspsychologen, met als boegbeeld Vygotskij. Hun uitgangspunt is: «Wat kunnen we een kind op een bepaalde leeftijd aanbieden?». Het onderwijs moet niet lijdzaam wachten tot het kind een volgende fase in zijn ontwikkeling bereikt. Het

moet niet aansluiten bij het feitelijk onderwijsniveau van het kind, maar het moet de lat net iets hoger leggen. Wat een kind nog niet alleen maar wel met hulp kan, noemt Vygotskij de *zone van de naaste ontwikkeling*. Daar gebeurt het echte leren. Het *volgend* onderwijs van Piaget wordt dan bij hem *ontwikkeld* onderwijs. De ontwikkelingsdoelen voor kleuters en de eindtermen voor de lagere school zijn uit die visie gegroeid. Tegenwoordig wordt de fasentheorie van Piaget overigens sterk gerelativeerd.

Als het misloopt

«We hanteren fasen uit de ontwikkelingspsychologie niet als vaste criteria», zegt Marleen Wouters van de *Dienst Voor Onderwijsontwikkeling*, de samenstellers van de eindtermen. «We hebben integendeel geredeneerd vanuit de beïnvloedbaarheid van de ontwikkeling. Daarom hebben we onder meer gekozen voor ontwikkelingsdoelen voor het kleuteronderwijs en buitengewoon onderwijs. Dat zijn doelen die de school moet nastreven, niet per se realiseren. De idee is kinderen tot een voor hen optimaal ontwikkelingsniveau brengen. Voor die kinderen dus geen echte eindtermen die de school moet halen. Eindtermen zouden passen binnen een schoolrijpheidvisie. Maar ook al reikt de ontwikkelingspsychologie geen directe criteria voor onderwijs aan, toch levert ze een bijdrage wanneer er iets *misloopt* in de ontwikkeling. Zeker voor het buitengewoon onderwijs en de B-klas in het secundair heeft dit meegespeeld om ontwikkelingsdoelen te formuleren. Daar gaat veel aandacht naar de sociaal-emotionele ontwikkeling (positief zelfbeeld, interpersoonlijke vaardigheden...) en de ontwikkeling van leerstrategieën (leren leren e.d.). Een specifiek aanbod dus voor die terreinen waarin deze kinderen nu net zwak functioneren.»

Abstract denken

Hoe leer ik? Die vraag moeten leerlingen zich kunnen stellen, willen ze vooruitgang blijven boeken en moeilijker taken aankunnen. Hoe moedig ik aan? Dat is de vraag voor leerkrachten. Beide vragen sluiten aan bij de eindtermen, meer bepaald die van de *meta-cognitieve vaardigheden*: kunnen terugblikken op wat men denkt en leert en hoe dat gebeurt, en eventueel kunnen bijsturen. De idee komt van de zogenaamde *constructivisten*. Volgens hen is leren leren nieuwe informatie koppelen aan bestaande voorkennis (leren als actief, constructief proces). Wat een mens kan leren, wordt misschien wel voor een stuk bepaald door zijn aanleg en rijping, maar zeker ook door zijn niveau van kennis en ervaring op een bepaald moment. Men moet zijn eigen leerproces dan ook kunnen sturen. Van de leerling vergt dit een graad van abstract denken en een gezonde dosis motivatie. Hier kan de leraar helpen.

Zevenmijlslaarzen

Een ontwikkelingslijn of leerlijn volgen is teamwork. Elke leerkracht moet op de hoogte zijn van wat de leerlingen het jaar voordien hebben opgestoken en hoe ze evolueerden. Het houdt in dat leerkrachten elkaar vertellen wat ze doen en hoe ze dat hebben aangepakt. Dit staat haaks op de eilandcultuur die in sommige scholen nog heerst. Waar ieder zich in zijn eigen klas verschanst en als een reus met zevenmijlslaarzen kritiek en feedback ontvlucht. Klein Duimpje blijft wat verweesd achter. ■

«Soms voel ik me de
kinderoppas van dienst»

LIEVER LUI DAN DOM

Het duurt tot het secundair voor leerlingen leerstrategieën min of meer onder de knie hebben. De tijd inschatten die ze voor een taak nodig hebben, de beste manier bepalen om iets te leren, halverwege een taak van oplossingsstrategie veranderen als het niet goed wil lukken, merken dat opdrachten van aard veranderen en zijn methode aanpassen, de essentie of fouten uit een tekst halen... Hoe ouder de leerling, hoe beter hij daarin wordt.

Cruciaal is de *feedback* van de leerkracht. Niet enkel kan hij de leerling zijn fouten helpen begrijpen, met gepaste opmerkingen kan hij hem ook verder stimuleren. Dat vindt ook *prof. Jean-Pierre Verhaeghe* van de *Universiteit Gent*: «Leerkrachten trekken sneller conclusies uit de inspanning van een leerling dan uit zijn bekwaamheid. Nochtans leidt feedback over de bekwaamheid van een lagerschoolkind tot betere prestaties dan opmerkingen waarbij de nadruk op de inspanning ligt. 'Je hebt goed je best gedaan' is dus minder effectief dan 'Je bent erg goed in rekenen'. Leerlingen met een negatief zelfbeeld kunnen die eerste opmerking zelfs negatief interpreteren: *Ik ben maar zo goed*. Zo'n leerling zou wel eens tot een heel gekke strategie kunnen overgaan. In een - tot mislukken gedoemde - poging om zijn zelfbeeld hoog te houden, levert hij helemaal geen inspanning meer: liever lui dan dom, redeneert hij. Wat overblijft, is *geleerde hulpeloosheid*.»

Het lagere schoolkind is een realist, de jonge adolescent denkt veeleer na over wat zou kunnen zijn.

Tweegewiekstekleermakers verdienen een fortuin door een keizer denkbeeldig in het nieuw te steken. Uiteindelijk loopt de man in zijn blootje de schande van zijn leven op. Een sprookje met de boodschap van het kwetsbare individu, van goedgevolgheid en manipulatie. Fenomenen waarmee ook jongeren worden geconfronteerd als zij in botsing komen met zichzelf en de samenleving. Of zijn jongeren weer-

De **nieuwe kleren** van de **leerling**

baarder geworden en vroeger rijp om hun plaats op te eisen?

Onderzoek bij 17.000 Amerikaanse meisjes heeft uitgewezen dat de lichamelijke rijpheidsdrempel verschuift. 15 procent van de achtjarige blanke meisjes vertoont in dat onderzoek al tekenen van puberteit. Bij de zwarte meisjes is dat zelfs de helft. In de jaren vijftig lag de grens nog rond de tien jaar. Volgens ander onderzoek zouden tieners om de tien jaar één jaar vroeger geslachtsrijp worden. «Kinderen worden steeds vroeger rijp», klinkt het ook bij ons langs alle kanten. Meer dan de helft van de Vlaamse leerkrachten denkt er ook zo over, zoals de Klasse-enquête aantoont. Maar loopt het echt zo'n vaart?

Bancontact

Jongens en meisjes zijn lichamelijk vroeger rijp dan enige tijd geleden, schreven we eerder al in Klasse. Zo vindt de seksuele rijping bij meisjes nu plaats tussen 9 en 14 jaar, bij jongens tussen 10 en 15 jaar. Men kan zich de vraag stellen of kinderen zich ook op andere vlakken sneller ontwikkelen. Nogal wat leerkrachten zijn het er over eens dat de leerling van vandaag zelfstandiger en mondig is (maar daarom niet taalvaardiger), en dat hij meer kennis van de wereld heeft. «In de psychologie is er een tendens om te stellen dat de verschillen-

Liefde

«Het lagere schoolkind is een realist», schrijft prof. Leni Verhofstadt-Denève (Universiteit Gent) in haar nieuwe boek *Adolescentenpsychologie*. «Het klasseert en ordent de waarneembare omringende wereld via een klassen- en relatielogica. De jonge adolescent daarentegen denkt veeleer, via beginnende formele logica, na over wat zou kunnen zijn. Dit houdt misschien het risico in dat een jongere de werkelijkheid gaat ontvluchten, maar het is precies dat nieuwe wankele, hypothetisch denken dat jongeren inzicht geeft in de relativiteit van de dingen, van waardesystemen bijvoorbeeld. En dus gaan jongeren gemakkelijk non-conformistische standpunten innemen. (Ik wil zeker niet trouwen, maar wil wel een kind'»).» Verhofstadt analyseert verder. «Op sociaal vlak vallen ook zekerheden weg. De pre-adolescente vriendschappen met leeftijdgenoten en leraars houden niet langer stand. Ook de relatie met de ouders wordt ingewikkelder: bewondering naast kritische ingesteldheid, veilige afhankelijkheid naast

de wil om zelfstandig te zijn, liefde en bewondering naast woe-de... We kunnen gerust spreken van identiteits-

de leeftijdsfasen elkaar wat sneller opvolgen en dat de puberteit zelf en de adolescentie wat verder uitlopen», schrijft Jan Van Gils van *Kind en Samenleving* in *Schoolwijzer*. En misschien willen jongeren wel sneller volwassen worden dan vroeger. Dat zou een groot aantal tienerzwangerschappen kunnen verklaren, want een kind opvoeden impliceert volwassen verantwoordelijkheden nemen. En ook tienerzwangerschappen komen op steeds jongere leeftijd voor. «De maatschappij biedt nu meer mogelijkheden om sneller volwassen te lijken», zegt psychosociaal begeleider Astrid Claus in *Humo*. «Jongeren hebben eigen bancontactkaarten, er is speciaal op hen gerichte reclame waardoor ze veel sneller hun eigen, zeer specifieke kleren kiezen, ze bepalen ook al mee het inkoopbeleid thuis enz. En seksuele beleving hoort evenzeer bij dat volwassen lijken.»

verwarring naast een experimenteerfase waarin de jongere nieuwe mogelijkheden exploreert.» Daar kan de leerkracht op inspelen.

Keihard doceren

«Jongeren van twaalf tot veertien zijn - uiteraard - nog heel speels. Ze vinden wel al dat ze serieus moeten kunnen meepraten, maar ze moeten er de vaardigheden nog voor bijshaven. Voorts hebben ze nog een sterke behoefte aan duidelijkheid, structuur en leiding.» Dat zegt prof. Roger Parmentier, hoofddocent aan het departement Ontwikkelings- en persoonlijkheidspsychologie van de Universiteit Gent. Het is die behoefte aan structuur die avontuurlijk lesgeven aan deze leeftijdsgroep een uiterst hachelijke onderneming maakt. Als de leerlingen wat ouder zijn, is daar meer gelegenheid toe.

«De doorsnee vijftienjarige is vrij gemakkelijk te motiveren», gaat Parmentier verder. «Hij is enthousiast, spontaan, maar ook relatief kwetsbaar, lichtgeraakt en emotioneel onstabiel. De appreciatie die een leerkracht toont, is voor hem nog belangrijk. Speels als hij is, gedijt hij het best in de klas bij afwisselende werkvormen, maar hij heeft ook nog een sterke behoefte aan ordening en structureren van de leerstof. Globaal genomen zijn meisjes op deze leeftijd wel ernstiger en rijper dan jongens.»

Straf

Sommige leerkrachten geven het liefst les aan laatstejaars. «Bijna volwassenen», zeggen ze. «Minder disciplineproblemen, meer interesse voor het vak, je kan wat dieper ingaan op een onderwerp.» Andere leerkrachten verkiezen het speelse, wispelturige maar ook creatieve van derde- en vierdejaars. «Die zijn tenminste nog niet uitgeblust», is hun oordeel.

«Zeventien- en achttienjarigen zijn al of niet intrinsiek gemotiveerd voor een vak», verklaart Parmentier. «De leerstof gaat primeren boven de leerkracht als persoon. Ze zijn kritischer en zelfstandiger, zelfzekerder ook en ze willen au sérieux genomen worden. Straf aanvaarden ze niet meer. Studenten hoger onderwijs, jonge volwassenen, willen als volwassene worden behandeld: inspraak, keuzemogelijkheden, zelfstandig werk onder eigen verantwoordelijkheid. Voor een lector of prof kan dit echter geen excuus zijn om exclusief en keihard te doceren. Ook voor deze groep blijven variatie, concretisering van de leerstof en individuele aandacht wenselijk. Jongeren blijven een uitdaging vragen.» Challenge heet dit in onderzoekersjargon. Dat stimuleert jongeren niet enkel in klas en school, maar ook daarbuiten.

Echtscheiding

Heeft de ene levensfase invloed op de andere? De oudste van een gezin heeft als volwassene meer kans om zijn relatie tot partner, kinderen, werk enz. positief te ervaren dan zijn jongere broer of zus. Echtscheiding is voor kinderen een negatief signaal voor later, tenzij de relatie met één of zelfs beide ouders positief blijft. «In de adolescentie kan men al signalen waarnemen voor mogelijke ontwikkelingen tijdens de volwassenheid», zegt Verhofstadt-Denève. In 1978 ondervroeg zij ruim 800 jongeren tussen 15 en 19 jaar over hun houding tegenover de maatschappij, de relatie met hun ouders, de relatie jongens - meisjes, seksualiteit, samenlevingsvormen, school, werk, vrije tijd. In 1987 en in 1995 praatte ze opnieuw met deze (intussen volwassen) mensen.

DE BESTE LERAAR

Wat vinden jongeren een goede leraar? Een goede leraar geeft in de eerste plaats boeiend les, kan de dingen eenvoudig uitleggen, zorgt voor individuele begeleiding en toont belangstelling voor de ideeën van leerlingen. Voorts is hij sympathiek en vriendelijk, en houdt hij beslist en fair discipline. Los daarvan kan u ook inspelen op typische eigenschappen van jongeren. De beste leraar speelt in op de ontwikkeling van zijn leerlingen.

• Jongeren nemen het niet als zij als persoon of als groep worden **gekrenkt**. Hun top-vijf van gedrag dat ze bij een leerkracht niet appreciëren: sarcasme, enkel favoriete leerlingen aan het woord laat, aandringen op publieke verontschuldiging bij wangedrag, bedreigingen uiten, te moeilijke opdrachten geven. Voorts zien ze het ook niet zitten als een leerkracht het handboek stap voor stap volgt, voortdurend achter zijn bureau zit, klassikaal straf voor wangedrag van enkelen, ongestructureerd het bord gebruikt of zich boven de leerlingen verheven voelt.

• Jonge adolescenten denken veeleer **hypothetisch** («wat zou kunnen zijn») en deductief. Op die voor hen nieuwe vaardigheid kan u een beroep doen: de gevolgen van een scheikundeproef laten afleiden, nagaan tot wat het niet hanteren van een grammaticaregel leidt, goede tot waardeloze literaire teksten laten analyseren en criteria laten zoeken voor goed schrijven enz. Vragen stellen in plaats van antwoorden geven dus.

• Elke adolescent leert zijn belangstelling concentreren op vakken en activiteiten die hem het best liggen. En iedereen wil af en toe op klassikaal vlak wel eens **uitmunten**. Die kans krijgen leerlingen ongetwijfeld als de leerkracht geregeld verschillende werkvormen hanteert.

• Midden in de adolescentiecrisis neemt een jongere zakelijk bedoelde opmerkingen gemakkelijk persoonlijk, ook en vooral tijdens discussies. Het **egocentrisme** dat typisch is voor deze leeftijd is sterk. Denk echter niet dat leerlingen pas op 17 of 18 rijp zijn voor een discussie. Begin daar vroeg mee in het secundair. Rond 14-15 jaar is het de kwestie de - veeleer zakelijke - onderwerpen goed te selecteren. Bij de leiding van de discussie is veel tact nodig. Sociaal-persoonlijke standpunten die tot de leerkracht worden gericht, kaatst hij het best terug naar de klas. Verschillende opinies worden beter geaccepteerd van leeftijdsgenoten dan van volwassenen.

• Adolescenten hebben in toenemende mate een hang naar abstractie en **kritische** zin. Net zoals in het basisonderwijs kan u hierop inspelen door de leerlingen problemen voor te schotelen die ze zelfstandig moeten oplossen. Ze leren informatie opzoeken, analyseren, oplossingen voorstellen en kritisch evalueren en hun resultaten controleren. Leerlingen houden van een reële uitdaging. Taakgericht lesgeven, d.w.z. de leerstof integreren in concrete, boeiende taken, biedt hier goede mogelijkheden.

Eredienst

«Het ontwikkelingstraject van adolescentie naar volwassenheid lijkt bij meisjes rechtlijniger te verlopen dan bij jongens», stelt Verhofstadt vast in haar conclusies. «Meisjes die bijvoorbeeld een moeilijke start nemen, lijken later meer kans op problemen te hebben dan jongens. Meisjes met een negatief zelfbeeld tijdens de adolescentie of meisjes die al vroeg seksuele ervaringen hebben, maken later meer kans hun relatie tot partner, kinderen enz. negatief te ervaren. Dat geldt vooral voor meisjes die vroeg stoppen met studeren. Maar ervaren jongens of jongens met een negatief zelfbeeld tijdens de adolescentie schijnen later niet meer kans op problemen te hebben. Voorts speelt ook godsdienst een rol. Bij jongeren die verklaarden op een of andere manier religieus geëngageerd te zijn, stijgt de kans dat ze zich positief beoordelen tijdens de volwassenheid. Dat is zeker het geval als ze wekelijks een eredienst volg(d)en. Ook hier vallen de verschillen het meest op bij jongeren die al vroeg gingen werken.» Verhofstadt merkt wel op dat het hier nergens gaat over dwingende oorzakelijke verbanden. Het gaat enkel om een verhoogde kans dat deze ontwikkelingen zich later zullen voordoen.

Verpest

Studeren tijdens de adolescentie is sowieso positief. Verhofstadt: «Bij jongeren die studeren is er meer kans dat ze later weerbaarder worden dan bij jongeren die op jonge leeftijd gaan werken of de school verlaten. Er bestaat dus een positief verband tussen studeren en het latere psychosociaal welbevinden. Al kan men zich natuurlijk afvragen waarom sommige jongeren voortstuderen en andere

niet. Misschien studeren de sterkeren *überhaupt* verder en de zwakkeren minder. Toch is er voor ons reden genoeg om te pleiten voor leerplicht tot 18, aangevuld met deeltijds beroepsonderwijs voor jongeren tussen 16 en 18

«Ik wil niet trouwen, maar ik wil wel een kind»

die de school grondig beu zijn en het leven van de leerkrachten verpesten.» Ten slotte wijst Verhofstadt op het belang van conflicten, uitdagingen en tegenstellingservaringen. Conflicten zijn gunstig voor de persoonsontwikkeling, op voorwaarde dat ze een of andere vorm van oplossing krijgen. Maar essentieel is hoe de persoon in kwestie reageert op probleemsituaties en hoe hij er achteraf op terugkijkt. «Wie als volwassene terugblijkt en zegt iets uit zijn moeilijke levensperiode te hebben geleerd, komt er op heel wat gebieden beter uit dan wie dat niet deed.» De nieuwe kleren van volwassenen in wording heten uitdaging, tegenstelling en conflict. Uitdaging of conflict ook voor de leerkracht. 't Is maar hoe u het bekijkt. ■

Elf prinsen, elf wilde zwanen. Eén prinses die pijn en vernedering trotseert om de vloek die op haar broers rust ongedaan te maken. Haar moeite wordt beloond en eind goed, al goed. In de klas gaat het erminder sprookjesachtig aan toe. Sommige zwanen snateren als ganzen en prins worden, nee. Maar veranderen doen ze wel. En de leeraar kan het verschil maken. Zolang hij maar oog heeft voor hun ontwikkeling. Negen vragen, negen antwoorden.

Wilde zwanen op de

«In mijn tijd hadden we een rapport met zogenaamde rangen en plaatsen. Eerst voor rekenen, vijfde voor taal... Is er in de klas nog plaats voor competitie?»

Met competitie tussen leerlingen moeten we doordacht omspringen. Het gevaar van ontmoediging bij minder goede leerlingen is erg groot. Bovendien kan er heel wat stress uit voortkomen. Maar met mate en als aanvulling op intrinsieke motivatie (maak de les boeiend) kan het wel. In de adolescentie is het aanbevolen individuele competitie af te wisselen met competitie in groepjes, naast taken waaraan de hele klas samenwerkt.

«Sinds enkele jaren is het onderwijs per definitie gemengd. Critici wijzen op te grote verschillen, vooral in het lager onderwijs, tussen jongens en meisjes om ze samen te voegen in een klas.»

Er is niets beters dan jongens en meisjes samen te onderwijzen. Ze leven per slot van rekening samen in de maatschappij. Natuurlijk hebben meisjes een tijdelijke psychologische voorsprong, maar die nemen zij perfect voor hun rekening. Zij kijken wel verder, of de jongens dat leuk vinden of niet. Dat er ook een onoverbrugbare kloof of accentverschuiving zou zijn op cognitief vlak, geloven weinig deskundigen. Uiteindelijk zijn kinderen heel flexibel. Apart onderwijs lichamelijk opvoeding is misschien wel een optie. In zuivere competitie zullen jongens meisjes overtroeven. Een mechanisme om de zwakkere te ondersteunen is dan ook op zijn plaats.

«Eén van mijn leerlingen wordt vaak uitgelachen. Maak ik het erger door tussenbeide te komen?»

De school is het eerste milieu waarin een kind op eigen kracht een plaats moet veroveren. Omdat dit voor alle kinderen van een bepaalde groep geldt, ontstaan groepsnormen waaraan elk kind moet voldoen om erbij te horen. Wie daar op een of andere manier van afwijkt (door kleding, taal, uiterlijk...), riskeert te worden uitgestoten. De verklaring daarvoor gaat terug tot in de oertijden, toen de groepsnorm een vitale factor was. Concreet uitstoten heeft op de evolutieschaal plaats gemaakt voor bijvoorbeeld - uitlachen. Een kind kan wel wat verdragen, maar als het erg gevoelig is of als er geen volwassene, zoals de leerkracht, voor enig tegenwicht zorgt, dan dreigt een langdurig negatief effect.

«Mijn tweedejaars secundair vinden het cool om niet mee te doen in de klas of aan activiteiten op school. Nochtans zie ik soms aan hun ogen dat ze best willen meewerken, maar ze durven niet uit vrees strever te worden genoemd. Kan ik dat negativisme doorbreken?»

Niets is zo belangrijk voor jonge adolescenten als de *peer group*, de groep van leeftijdsgenoten die ongeveer dezelfde waarden en interesses delen. Die jongeren hechten meer belang aan wat hun vrienden van hen denken dan oudere adolescenten. Het is pas later dat bij-de-groep-horen minder gaat meetellen. Als de groepsdruk zo sterk is dat geen enkele leerling bijvoorbeeld nog vragen durft stellen, organiseer dan schriftelijke vragenrondes. Zeg

de leerlingen dat ze hun vragen op een papiertje mogen schrijven en mee afgeven met hun huiswerk. Noem achteraf de naam van de vragensteller niet, maar maak het vragen stellen zelf 'cool'. Geef positieve feedback en betrek de hele klas bij de vraag in een goed gesprek. Een ander idee: geef een stuk van de leerstof in handen van de leerlingen zelf. Laat hen iets voorbereiden, met gebruik van de media die hen interesseren: muziek, video, Internet... Ook lesgeven kan dan best cool worden. Nog een suggestie: verander de sfeer in de klas via duowerk, contract- of groepswork. Stel zelf groepen samen. Eis resultaten, maar beloon ze ook.

«Ik wil groepswork doen, maar als ik zelf de teams samenstel, loopt het wel eens mis. In sommige groepjes willen de leerlingen niet eens samenwerken. Ze zitten liever bij hun eigen vrienden. Moet ik hieraan toegeven? Mijn leerlingen zijn 15 en 16 jaar oud.»

Groeps- of klikjesvorming is typisch voor jongeren vanaf een bepaalde leeftijd. Vooral jongens hokken in grotere groepen samen. Zo'n *peer group* biedt hen een goed en veilig gevoel. Als je dat doorbreekt, verstoor je het evenwicht. Leerlingen voelen zich ongemakkelijk en willen niet echt met leerlingen van een andere groep omgaan. Ze vrezen dat hun *peers* hen zullen terechtwijzen. Ze vrezen ook dat de nieuwe groep hen zal verstoten. Dan liever niets, zeggen ze. Een manier om hiermee om te gaan is met

de hele groep te starten. Geef klas-sikale opdrachten

die je pas na verloop van tijd splitst in groepen, als iedereen al eenzelfde doel nastreeft. Of organiseer een discussie over schoolgebonden onderwerpen en leg verbanden met hun ervaringen buiten de school. Die ervaringen kunnen een voedingsbodem zijn om nieuwe groepen te vormen. Groepsvorming kan en mag je als leerkracht niet ontmoedigen, je kunt het best via doelgerichte en motiverende opdrachten andere interacties aanmoedigen.

«Heeft het nut om kinderen al van in de basisschool naast Frans ook Engels te leren?»

In Groot-Brittannië heeft men zesjarigen Frans willen leren. Dat is nooit echt gelukt. De voornaamste stoorzender was niet dat zo'n kind geen vreemde taal kan leren op die leeftijd. Dat kan het wel, maar hier speelt het gebrek aan direct nut en functionaliteit. Als ze 12 of 13 zijn zullen Engelse leerlingen al eens met Frans in aanraking komen en de taal willen leren, maar niet als ze nog maar zes jaar oud zijn. Om dezelfde reden zou Engels wel een plaats kunnen krijgen in het lager onderwijs in Vlaanderen. Het vele Engels in reclameboodschappen, op radio en tv kan de leerlingen genoeg motiveren om de taal te leren.

«Onze school is nog niet zo lang gemengd. Als ik jongens en meisjes van 12 à 13 samen laat werken aan een opdracht, houden de meisjes zich vaak op de achtergrond. Sommigen blijven passief. Waarom doen ze dat? En wat doe ik verkeerd?»

De vroege puberteit duwt jongens en meisjes op verschillende sporen. Meisjes krijgen veeleer vrouwelijke rollenpatronen voorgeschoteld. Zorgzaamheid,

kalmt bij het spel en passiviteit staan voorop. Jongens moeten assertiever, zelfs agressiever zijn, ambitieuzer en dominant. Bovendien is dit een leeftijd waarop kinderen sowieso meer afstand houden van het andere geslacht. Een remedie is jongens en (minstens twee) meisjes bij elkaar te plaatsen in groepjes. Wijs aan elk lid van de groep een specifieke taak toe: verslaggeving, informatie opzoeken, coördineren, overleggen met de leerkracht enz. Durf ook eisen stellen, zeg dat je veel van de leerlingen verwacht. Zo staat het doel centraal, niet de samenstelling van de groep. Ten slotte zullen meisjes door extra aanmoediging beter presteren.

«Toen ik in het tweede leerjaar les gaf, was ik zo'n beetje de ster van de klas. Sinds een jaar sta ik in het vijfde en stellen de kinderen zich (gelukkig maar) heel anders tegenover mij op. Ik vind het er wel moeilijker klas houden. Waaraan ligt dat?»

Zes- tot achtjarigen schrijven de autoriteit van een leerkracht in de eerste plaats toe aan zijn kennis. Tussen acht en tien krijgen leerlingen door dat de leerkracht een bepaalde rol vervult, een bepaald vak heeft. Autoriteit gaat dan vooral steunen op hun respect voor die functie. Als ze ouder zijn dan tien wordt de persoon van de leerkracht de grootste waardemeter. Voor de leerkracht is dat moeilijker om waarmaken dan kennis. Hoewel, de laatste decennia is de kenniskloof sterk verkleind: tv, pc en de verhoogde mobiliteit van de mensen maakt dat een kind meer weet dan vroeger.

«De leraar geeft meer punten aan mooie meisjes dan aan minder aantrekkelijke. Dat zou toch niet mogen.»

Het is niet prettig om te horen, maar leerkrachten beoordelen sommige leerlingen onbewust

positiever dan andere. Verschillende onderzoeken wijzen in die richting. Zo krijgen leerlingen met een aantrekkelijker gezicht op allerlei gebieden een gunstiger evaluatie dan minder aantrekkelijke leerlingen. Amerikaanse onderzoekers hebben zelfs verschillen genoteerd op basis van voornamen. *David, Michael, Lisa* en *Karen* kregen gemiddeld anderhalve punt meer op hun (identieke!) opstel dan *Elmer, Hubert, Bertha* en *Olive*. Voorts overwaarden leraars kinderen die zich hard inspannen of die veel interesse tonen en onderwaarderen ze onzekere en teruggetrokken leerlingen. Ze zullen die leerlingen minder aan bod laten komen, sneller zelf uitleg geven, vlugger de beurt aan anderen doorgeven en ze minder nieuw werk of leer materiaal geven. «Met de slechten wordt geoefend, met de goeden wordt lesgegeven», besluit een onderzoeker in niet mis te verstane woorden. Maar precies omdat het om een grotendeels onbewust proces gaat, zijn het echte valkuilen voor leraars. Die kunnen de wens van een schoolkind om een andere roepnaam te krijgen voorts maar beter ernstig nemen, want ook een naam kan aanleiding geven tot pesterijen. ■

Over ontwikkelingspsychologie en de band met onderwijs bestaat bijzonder veel literatuur. Wij haalden onze wijsheid uit:

• *Kleine ontwikkelingspsychologie* - Rita Kohnstamm, uitg. Bohn Stafleu Van Loghum, Houtem/Zaventem, 1992

Dit is zowat de populariserende bijbel van de ontwikkelingspsychologie. Vlot leesbaar en uitgegeven in twee delen. Deel I over baby's, peuters en kleuters, deel II over lagereschoolkinderen.

• *Onderwijspsychologie* - W. Tomic & P. Span, uitg. Lemma, Utrecht, 1993

Een overzicht van de voornaamste theorieën in relatie met een aantal schoolvakken. Leerlingkenmerken; instructie, leertaken en cognitieve vaardigheden op school; leerresultaten en transfer; evalueren.

• *Adolescentiepsychologie*, Leni Verhofstadt-Denève, uitg. Acco, Leuven, 1998

Een nieuw onderzoek naar de invloed van ontwikkelingen in de adolescentie op ontwikkelingen tijdens de volwassenheid. Met een theoretisch kader rond emotionele, psychofysiologische, sociale ontwikkeling, moraal- en denkontwikkeling.

• *Didactisch handelen vanuit de ontwikkelingspsychologie* - Roger Parmentier. In *Onderwijsgids*, deel 1/4, Leerlingenbegeleiding, Aflevering 14, april 1988.

• *Liever lui dan dom: de invloed van de aard van de feedback over leerprestaties op de leermotivatie van kinderen* - Jean-Pierre Verhaege. In A. Ruijsseenaars en J. Hamers, *Leerproblemen op school*, Acco, Leuven, 1992

• *Groeien in onderwijs 2* - E. De Corte e.a., Handleiding voor leerkrachten basisonderwijs, Wolters, Leuven, 1990

• *Bijdragen in diverse tijdschriften. Een selectie van recente artikels over dit thema ligt voor u klaar bij de Afdeling Informatie en Documentatie Onderwijs Vlaanderen (ADIOV). Met onder meer bijdragen over feedback in de klas, homogene en heterogene klasgroepen, meisjes en jongens op voet van gelijkheid, schoolrijpheid, ontwikkeling bij kinderen en factoren die daarop inwerken, ervaringsverruimend kleuteronderwijs, het belang van spel enz. Vraag uw gratis pakket aan.*

ADIOV - Koningstraat 71 - 1000 Brussel - tel 02-219 79 99 - fax 02-219 77 73

• *Hoe ontwikkelen kinderen en jongeren zich? Wat is de weerslag daarvan voor het onderwijs? Deze maand besteedt Klasse op drie fronten aandacht aan ontwikkelingspsychologie. Naast dit Vizier dus ook bijdragen in Klasse voor Ouders en Klasse voor Jongeren.*

■ TALEN (1)

Elke Waalse leerling tweetalig

Waalse jongeren spreken slecht Nederlands. Hun erbarmelijke kennis doet vragen rijzen over de aandacht voor het Nederlands in de lessen. Dat concluderen de Waalse professoren *Theissen* en *Hilgsmann* van de Luikse universiteit. Uit hun onderzoek komt naar voren dat Waalse secundaire scholen steeds minder Nederlands als tweede taal kiezen. Engels krijgt meer de voorkeur. In het begin van de jaren '90 koos 73 procent nog voor het Nederlands als tweede taal. Nu nog 50 procent. Maar zelfs die helft is op 18 jaar niet in staat vrij vlot Nederlands te spreken of een gesprek in het Nederlands te volgen. Oorzaak daarvan is, volgens de professoren, de zelfverzekerde houding van de Walen die denken dat Frans nog altijd een wereldtaal is. Ze zijn ervan overtuigd dat de kennis van andere talen overbodig is. De leerlingen kunnen voor betere taallessen vaak niet bij hun leerkrachten terecht, want die kregen zelf een gebrekkige opleiding. De minister-president van de Franse gemeenschap, *Laurette Onkelinx* (PS), wil dat in 2001 elke Franstalige leerling tweetalig is.

In Wallonië kunnen de kinderen misschien vanaf de vijfde klas kiezen voor een tweede taal: Nederlands, Engels of Duits.

■ TOPSPORT

Judo op de schoolbanken

Een echt tennistalent dat zijn tijd moet verdoen op de schoolbanken... Waarom kan die niet naar een topsportopleiding om later op internationaal niveau mee te draaien? Topsportopleidingen komen er vanaf volgend schooljaar op diverse plaatsen in het secundair onderwijs. Het lessenpakket zal bestaan uit 20 uur gemeenschappelijke vakken en 12 uur topsport. Niet alleen het departement Onderwijs financiert dit project. Ook de verschillende sportfederaties breken hun spaarpot open. De federaties zouden overigens bepalen wie toegang krijgt tot deze studierichting. Want het is niet de bedoeling dat de richting een vuilnisbak wordt voor wie de pedalen niet vindt in het gewoon onderwijs. Nationaal judocoach *Jean-Marie De Decker* vindt dat de sportbonden leerlingen moeten selecteren op basis van talent en wilskracht. Concreet zou men een zestal topsport-richtingen organiseren. Het zou gaan om handbal, volleybal, wielrennen, judo, tennis en voetbal.

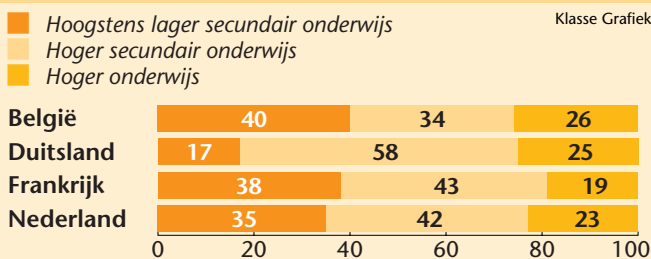
■ RAPPORT

Onderwijs levert laaggeschoolden af

Het goede nieuws: België telt veel hooggeschoolden. Het slechte nieuws: ons land telt veel meer laaggeschoolden dan onze drie buurlanden. Althans volgens het rapport van de *Hoge Raad voor de Werkgelegenheid* (HRW). Nederland, Duitsland en Frankrijk hebben een gemiddelde van 30 procent laaggeschoolden, 48 procent gemiddeld geschoolden en 22 procent hooggeschoolden. België valt op door zijn 40 procent laaggeschoolden en 26 procent hooggeschoolden. Laaggeschoold zijn is niet enkel een fenomeen bij het oudere deel van de bevolking. Ook bij de jongeren van 25 tot 29 jaar blijft die tendens aanhouden. In Wallonië en Brussel is het aantal laaggeschoolden zelfs nog dramatisch hoger. Daar behaalt een derde van de jongeren geen getuigenschrift hoger secundair onderwijs. Al deze laaggeschoolden zijn voorbestemd om langdurig werkloos te blijven, schrijft de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid. Hij beveelt aan om stevig te investeren in volwassenvorming. De bedrijven zouden voor de vorming van hun werknemers grotere sommen uit kunnen geven. Alle vormen van onderwijs zouden meer belangstelling moeten hebben voor de nieuwe technologieën. Ook sociale vaardigheden en attitudes zouden meer aandacht mogen krijgen. Aldus de HRW.

Volgens onderwijskringen moeten we echter voorzichtig omspringen met het begrip *laaggeschoolden*. Sinds het midden van de jaren tachtig koos Vlaanderen ervoor om enkel op het einde van de secundaire studie kwalificaties te verlenen. In veel andere landen reikt men evenwel tussenkwalificaties uit. Dit beïnvloedt de verhoudingen in de statistiek. Maar het feit blijft: van de 18-jarige Vlaamse jongeren die de school verlaten, heeft zowat een vijfde geen enkele kwalificatie. De uitgaven voor onderwijs zijn de afgelopen zeven jaar met ongeveer een kwart toegenomen. Maar deze uitgaven hebben niet geleid tot een evenredige verhouding tussen de prijs en de kwaliteit van het onderwijs, stellen krantencommentatoren vast. Een hoge omkadering in het secundair onderwijs zorgt niet meteen voor minder zittenblijvers. Als ze in het laatste jaar van het secundair zitten, heeft 40 procent van de leerlingen al minstens een keer gebist. Het onderwijs van vandaag zou de analfabeten van morgen kunnen afleveren. En als ons land zijn onderwijsstructuren niet aanpast, kan het blijven klagen over een tekort aan technici en vaklui. Om het aantal gemiddeld geschoolden (hoger secundair onderwijs) op te trekken, moeten we dringend technisch en beroepsopleiding herwaarderen, schrijven commentatoren nog.

Opleidingsniveau van 25-59-jarigen (in procenten - 1996)

De kledingsector heeft geen laaggeschoolden nodig.

■ KLEDINGONDERWIJS

Creatie en mode

Heel wat confectiebedrijven verplaatsen hun productie naar het buitenland. Ze blijven bij ons wel de productie voorbereiden, controleren en verdelen. Daarvoor hebben ze geen laaggeschoolden nodig, maar creatieve mensen met een degelijke TSO-opleiding. Het negatieve imago van de kledingsector heeft echter flink de schaar gezet in het aantal leerlingen dat kledingonderwijs volgt. Om jongeren met interesse voor mode en kleding aan te trekken, sluiten de opleidingen het best aan op de actuele evoluties in de sector. De school moet de opleiding breder maken en mikken op creatief en procesmatig werken. De mode groeit immers uit tot een breed concept waarvan kleding slechts één aspect is. Vanuit deze opvatting schreef de Vlaamse Onderwijsraad een advies uit. Zo zou een studierichting *creatie en mode* in de tweede graad TSO tegemoet komen aan de behoefte van een brede algemene vorming. Ze voorkomt ook dat de leerlingen zich te vroeg richten op een bepaald beroepsprofiel. In de derde graad TSO kunnen ze immers doorstromen naar een brede waaier van andere studierichtingen, zoals binnenhuisinrichting, bijzondere jeugdzorg en fotografie. Maar de meest logische stap is natuurlijk de studierichting *mode en kleding*.

■ BIJSCHOLING

Een leven lang leren

Alle Nederlanders moeten de kans krijgen een leven lang te blijven leren. Het Nederlandse Kabinet is van plan om voor dit project tussen 600 miljoen tot één miljard extra gulden per jaar uit te trekken. Dat is ongeveer even veel als het budget voor het hogeschoolonderwijs bij ons (19 miljard frank). Het moet in de toekomst voor iedereen mogelijk zijn regelmatig terug te keren naar de schoolbanken, vinden Nederlandse bewindslui. Bedrijven die bijscholing van hun personeel stimuleren, zouden daarvoor een keurmerk krijgen. Ze worden ook aangemoedigd gebruik te maken van onafhankelijke adviseurs die personeelsleden op de hoogte stellen van wegen en manieren om hun inzetbaarheid

Nederland wil leerlingen en studenten beter voorbereiden op een leven lang leren.

(employability) op de arbeidsmarkt te vergroten. De financiële steun voor scholing aan laagopgeleiden zonder afdoende startkwalificatie voor de arbeidsmarkt moet worden uitgebreid. En werklozen moeten een arbeidsgerichte opleiding kunnen volgen zonder hun uitkering te verliezen. Voorts is het Kabinet van plan de leerplichtige leeftijd te verlagen van vijf naar vier jaar. Uit onderzoek blijkt namelijk dat mensen die vroeg een leerachterstand opliepen minder bereid zijn om later weer naar school te gaan.

■ TALEN (2)

Word taalbadleraar in Wallonië

De leerlingen krijgen vanaf de derde klas in het lager onderwijs een tweede taal onderwezen. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verandert er op dat gebied niets, noch in de Franstalige of Nederlandstalige scholen. Dat is trouwens al lang verplicht volgens een wet van 1963. Maar de hervorming van het Franstalig basisonderwijs verandert enkele zaken in Wallonië. Daar zouden de leerlingen volgend schooljaar vanaf de vijfde en zesde klas kunnen kiezen tussen twee uren Nederlands, Engels of Duits. In de Vlaamse gemeenschap, buiten Brussel, blijft dat verplicht Frans vanaf de derde graad. Bijzondere leermeesters zouden belast worden met het onderwijs van een tweede taal. Bovendien denkt de minister-president van de Franse gemeenschap, *Laurette Onkelinx* (PS) aan een taalbad als pedagogische methode. Vanaf de derde kleuterklas tot de tweede klas lager onderwijs kunnen de kinderen de helft tot drie kwart van de gewone lessen in een vreemde taal krijgen. Vanaf de derde tot de zesde klas een kwart tot twee derde. Volgens de wet, in Brussel enkel in het Nederlands. De taalbadleraars moeten bij voorkeur een pedagogisch diploma hebben voor de taal die ze geven. Of ten minste hun secundaire studie in die taal gedaan hebben. De Franstalige regering kan hen ontslaan van de eis de voertaal van de school, het Frans grondig te kennen. Op grond van dit voorstel zouden feitelijk ook Nederlandstalige leerkrachten in het Franstalig onderwijs taalbadleraars kunnen worden en er geschiedenis in het Nederlands geven. In Vlaanderen zijn dergelijke taalbaden onmogelijk. *Alle lessen in het Nederlands* is hier een decretale eis.

■ ONDERZOEK

Te weinig vrouwen leiden

Het lerarenkorps in het gewoon secundair onderwijs bestaat voor meer dan de helft uit vrouwen. Of heel precies: het is voor 53 procent vrouwelijk en voor 47 procent mannelijk. Van de vrouwelijke onderwijsgeevenden heeft slechts 58 procent een volledige opdracht. Bij de mannen is dat percentage veel hoger: 85 procent. Maar nog geen vijfde van de directeurs is een vrouw. De *Cel Diversificatie* van de Vlaamse Onderwijsraad goot cijfergegevens over mannen en vrouwen in selectie- en bevorderingsambten van het secundair onderwijs in de brochure *Meer evenwicht in de leiding, ook goed voor onderwijs*. Niet alleen in de scholen, maar in alle advies- en beleidsorganen van de onderwijssector zijn vrouwen ondervertegenwoordigd in de hogere functies. In de schoolbesturen van het officieel gesubsidieerd onderwijs zijn de vrouwen met hoogstens 15 procent vertegenwoordigd. In het vrij gesubsidieerd met 32 procent. De participatieraden van het gesubsidieerd onderwijs tellen ongeveer 40 procent moeders en ongeveer een derde vrouwelijke vertegenwoordigers van de lokale gemeenschap. In de lokale raden van het gemeenschapsonderwijs bedragen deze percentages respectievelijk 31 en 27 procent. In een democratie moeten nochtans ongeveer evenveel mannen als vrouwen deelnemen aan de besluitvorming, staat in een aanbeveling van de Raad van Ministers van de Europese Unie. Als er slechts weinig vrouwen deelnemen aan de besluitvorming is dat een verlies voor de maatschappij. Men houdt dan namelijk niet altijd rekening met de belangen en de behoeften van de hele bevolking. Er kunnen dan ook geen nieuwe ideeën, waarden en gedragspatronen aan bod komen die kunnen leiden tot een meer rechtvaardige en evenwichtige wereld, aldus dezelfde aanbeveling.

Vrouwen zijn ondervertegenwoordigd in de hogere functies, niet alleen in de scholen, maar in alle advies- en beleidsorganen van de onderwijssector.

■ Niets gemist?

■ De nieuwe voorstellen voor de pedagogische hervorming van het secundair onderwijs zijn nu samengevat in krachtlijnen. Het Vlaams parlement moet zich nog voor de zomervakantie uitspreken over het ontwerp van decreet (zie p. 28-29).

■ De vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen zijn niet strijdig met de grondwettelijke vrijheid van onderwijs. Dat zegt het Arbitragehof. Het ziet niet in dat de eindtermen die de overheid oplegt, het eigen pedagogisch project van een school kunnen beperken.

■ Ons land scoort bijzonder mager in de beroepsopleiding van jongeren in en door bedrijven. Amper 3,4 procent van de vijftien- tot achttienjarigen draait bij ons mee in het *industriële leerlingensysteem*. Dat is een duaal systeem van deeltijds leren en werken. In Duitsland draait 54 procent van de jongeren mee in het duaal systeem.

■ In de zes faciliteitengemeenten rond Brussel (Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel en Wezembeek-Oppem) telt het Nederlandstalig basisonderwijs meer leerlingen dan het Franstalig. Er lopen 3160 kinderen school in het Nederlands en 2727 in het Frans. Maar in Kraainem en Wezembeek-Oppem staan de Franstalige scholen aan de kop.

■ De federale regering maakte 860 miljoen vrij om scholen, bibliotheken en ziekenhuizen voor een voordelige prijs op Internet te laten aansluiten. Een school heeft nu voor 20.000 frank per jaar een ISDN-lijn en een aansluiting voor twintig computers, dag en nacht de hele week door. Normaal kost deze dienstverlening 160.000 frank. De overheid en Belgacom leggen respectievelijk 75.000 en 65.000 frank bij.

■ Voor hun internationale samenwerking krijgen de Vlaamse universiteiten een toelage van 98 miljoen frank. Internationale samenwerking verhoogt de kwaliteit en de intensiteit van de onderzoeks- en onderwijsopdracht. Het geeft ook de gelegenheid om docenten uit te wisselen, eventueel zelfs studenten.

Leraars ondersteunen elkaar maar matig

Amper 16 procent van de Vlamingen heeft veel tot zeer veel vertrouwen in de Vlaamse regering. De Vlaamse politieke partijen en het gerecht doen het nog slechter met respectievelijk 9 en 12 procent. De politie en rijkswacht verloren in vergelijking met het jaar voordien 20 procent en blijven hangen op 30 procent. Deze gegevens,

PEILING

en nog vele andere, staan in de nieuwe VRIND 1997, de Vlaamse Regionale Indicatoren. Leerkrachten vinden er wel een opsteker in: het vertrouwen in het onderwijs staat aan de top: 70 procent. Toch een addertje: Vlaamse leraars ondersteunen elkaar maar matig bij het lesgeven.

Een vijfjarige kleuter kijkt uit naar een steeds langere schoolloopbaan. In 1991-1992 was dat voor Vlaanderen 15 jaar en één maand. Volgens de laatste cijfers van VRIND 15 jaar en 11 maanden. Voor heel België ligt dit cijfer gemiddeld een jaar hoger, namelijk 16 jaar en 11 maanden. Hiermee zitten we in de lijn van Nederland (16,8 jaar), Duitsland (16,5 jaar) en Frankrijk (16,2 jaar).

- De Vlaamse scholingsgraad is laag in vergelijking met onze drie grootste buurlanden en het Europese gemiddelde. Vlaanderen heeft relatief de grootste groep met maximum lager secundair onderwijs, laaggeschoolden dus. Het functioneel analfabetisme is verre van uitgeroeid. Onderzoekdeskundigen schatten het aantal functioneel analfabeten nog altijd op zeker 5 procent van de Vlaamse bevolking.

- Tussen de schooljaren 1990-1991 en 1995-1996 groeide het onderwijspersoneel (uitgedrukt in voltijdse banen) aan met bijna 3 procent. Bij het niet-onderwijzend personeel constateren we een daling met meer dan 9 procent. In januari 1996 werkten 141.996 personen binnen het onderwijs. Ruim 86 procent vervulde effectief een lesopdracht.

- De uitgaven per leerling/student variëren sterk naargelang van het onderwijsniveau en het onderwijsnet. Als we de jaarlijkse uitgaven voor een universiteitsstudent gelijkstellen met 100, dan is de kostprijs voor een leerling in het gewoon basisonderwijs 23, in het buitengewoon basisonderwijs 74, in het gewoon secundair onderwijs 55, in het buitengewoon secundair 112 en in het hogeschoolonderwijs 53.

- Zowat 60 procent van de Vlaamse leerlingen

zit in een basisschool waar de leerkrachten wekelijks informeel bij elkaar komen. De meeste scholen in het basisonderwijs houden ten minste wekelijks één informele en maandelijks één formele stafvergadering. De informele samenwerking tussen leerkrachten onderling spitst zich hoofdzakelijk toe op les- en leerstofgerichte activiteiten, zoals de leerstof plannen, de lessen en lesmateriaal voorbereiden. Het gedrag en de discipline van leerlingen bespreken gebeurt vrij frequent. Maar bij het lesgeven zelf ondersteunen leerkrachten elkaar amper. Een kwart van de leerlingenbevolking vinden we terug in scholen waar dit nooit of slechts één keer per jaar gebeurt.

- In Vlaanderen zit 96 procent van de leerlingen in het basisonderwijs in scholen die de ouders informeren over de prestaties van hun kinderen. De meeste scholen informeren de ouders ook gere-

geld over hun onderwijsdoelen en hun pedagogische uitgangspunten. De ouders worden vooral betrokken bij organisatorische en globale activiteiten. Slechts uitzonderlijk worden ze betrokken bij effectieve onderwijsstaken, zoals de leesmoeders.

- In het voltijds dagonderwijs krijgen de 6- tot 9-jarigen jaarlijks 149 uur aan kunstvakken. Een 13-jarige 30 uur. Met 149 uur doorstaat ons lager onderwijs een Europese vergelijking met glans. Op de 30 uur kunstactiviteiten in het Vlaams lager secundair onderwijs staat echter weinig verf naast het EU-gemiddelde van 81. Dat scheelt hem 4 procent met Nederland.

- In 1997 had 70,5 procent van de Vlamingen veel tot zeer veel vertrouwen in het onderwijs. Dat is een lichte daling tegenover 1996. Toch staat onderwijs hiermee aan de top, ver voor de gemeentelijke administratie (39 %), de politie en de rijkswacht (30 %), de patroons en de werkgevers (27 %) en de Vlaamse administratie (27 %). Opmerkelijk: vrouwen reageren op veel punten kritischer dan mannen. Een hoger opleidingsniveau zorgt blijkbaar ook voor iets meer vertrouwen in de instellingen, met uitzondering voor het koningshuis en de vakbonden. ■

VRIND 1997 (Vlaamse Regionale Indicatoren) telt 368 pagina's en bevat 560 tabellen, grafieken en kaarten. Het boek kost 500 fr. U kan het schriftelijk bestellen (betaling na ontvangst) bij de administratie Planning en Statistiek van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap - Boudewijnlaan 30 - 1000 Brussel - tel 02-507 58 03. Meer informatie bij projectleider Luc Bral - tel 02-507 57 82 - fax 02- 507 58 08 - luc.bral@vlaanderen.be.

Onderwijzend personeel per niveau (in voltijdse banen)		
	1990-1991	1995-1996
gewoon basisonderwijs	38.304	39.397
buitengewoon basisonderwijs	3.699	4.274
gewoon secundair onderwijs	52.795	53.231
buitengewoon secundair onderwijs	3.957	4.115
hogeschoolonderwijs	7.748	8.332
secundair onderwijs voor sociale promotie	2.116	2.158
hoger onderwijs voor sociale promotie	362	432
deeltijds kunstonderwijs	2.509	2.811
totaal	111.490	114.750
vastbenoemd	90.987	90.847
tijdelijk	20.503	23.903

KASTEEL MET KLASSE

Onaangeroerd sinds de 17de eeuw. Dat is het kasteel van *Horst* in *Holsbeek*. De best bewaarde *donjon* in Vlaanderen vindt u hier. Bij veel mensen roept het kasteel associaties op met *Johan de Rode Ridder*, maar dat is een misvatting. Met deze actie geven we u de kans de waarheid te achterhalen. De *Stichting Vlaams Erfgoed* wil het bouwwerk in al zijn pracht herstellen en werkt ook een educatief programma uit. Daar kunnen 1000 Vlaamse leerkrachten eind mei mee kennismaken. In het kasteel, gratis en exclusief. En nog meer Klasse-lezers krijgen de gelegenheid het fraaie kasteeldomein en de Hagelandse omgeving te verkennen. De gloednieuwe wandelbrochures liggen klaar. Geef uw paard de sporen richting Horst.

IN DE DONJON MET KLASSE **a**

In Holsbeek, op ongeveer 7 kilometer van Aarschot en 12 kilometer van Leuven, bouwde *Amelric Boote* de versterkte hoeve van Horst uit tot een volwaardige burcht. We schrijven 1369 en Leuven is op dat moment de grootste en belangrijkste stad van het hertogdom Brabant. Later komt deze middeleeuwse burcht met slotgracht in handen van de familie *Pynnock*, een zeer vooraanstaande patriciërsfamilie. Maar tijdens het niet erg geapprecieerde bewind van *Maximiliaan van Oostenrijk* (einde 15de eeuw) steken boze Leuvenaars het kasteel van Horst in brand. Een telg van de *Pynnocks* begint met de wederopbouw, in laat-gotische stijl. *Pynnock* organiseert echter iets te veel feesten en toernooien om zijn *optrekje* te kunnen blijven betalen en tot 1658 bewonen verschillende adellijke families het. In die periode laten ze twee nieuwe vleugels en een wagenhuis optrek-

ken. Vaklui verfraaien het interieur met stucwerk. Drie eeuwen lang wordt het kasteel min of meer onderhouden, maar niemand neemt er nog zijn intrek. En nu kunt u een deel van het kasteel bezichtigen en later uw leerlingen confronteren met een uniek stuk burgerlijk erfgoed.

Op zaterdag 30 en zondag 31 mei, en op maandag 1 juni wordt het kasteeldomein onderwijsterrein. Duizend leerkrachten, met partner en gezin, krijgen in kleine groepen een rondleiding van ongeveer een uur in de toegankelijke ruimten van het kasteel van Horst, inclusief klimwerk in de donjon. U maakt er kennis met de nieuwe educatieve ruimte voor het lager onderwijs en toekomstige educatieve initiatieven voor het secundair, vooral ASO. Vul snel de bon in en stuur hem naar de Stichting Vlaams Erfgoed. Wie uit de boot valt, hoeft niet thuis te blijven. De gloednieuwe wandelbrochure, die u in het mooie Hagelandse landschap langs kleinere monumenten rond het kasteel loodst, rolt daags voor de actie van de persen. Exclusief voor nog meer lezers van Klasse, die de omgeving diezelfde dag kunnen verkennen.

Wat kunt u tijdens uw bezoek in en rond het kasteel van Horst verwachten?

Rondleiding met gids

Duizend leerkrachten, met partner en gezin, krijgen een deskundige rondleiding in de historische zalen op de eerste verdieping van het kasteel en in de donjon, de woon- of verdedigingstoren, helemaal tot boven.

Kennismaking met het educatieve programma

• In de nieuwe educatieve ruimte van het kasteel van Horst worden kinderen 'op maat' verwelkomd. Ze gaan er op zoek naar de betekenis van het begrip *monument* en geven hun ogen de kost met de *Monumenten-kijkwijzer*. Ze onderzoeken het kasteel met als invalshoek verhoudingen, vormen, kleuren en materialen. Achteraf gaan ze plastisch-creatief aan de slag. Alles onder leiding van een gids. Meer uitleg over dit programma en een bijhorende infomap krijgt u ter plaatse tijdens deze actie. U maakt er ook kennis met het *uitpluishuis*, een draagbaar monument in de vorm

van een koffer. Bij de *Stichting Vlaams Erfgoed* (SVE) kunnen basisscholen dit uitpluishuis huren. Overigens organiseert SVE ook rondleidingen in en rond echte monumenten.

• Aan het programma voor het secundair onderwijs wordt nog druk gewerkt, maar een tip van de sluier kan alvast. Het kasteel van Horst bevat in drie ruimten 17de-eeuws stucwerk van de *calcksnijer* J.C. Hansche. Op de plafonds staan scènes uit de metamorfosen van Ovidius. Aanleiding genoeg om lesbrieven te maken over deze thema's, net als over verfraaiingstechnieken en de 17de-eeuwse burgerij.

Een wandeling door het kasteeldomein

Leerkrachten die via de bon worden uitgenodigd, krijgen ter plaatse een nieuwe wandelbrochure waarmee zij met hun gezin de omgeving kunnen verkennen, met onder meer een monumentenparcours van 4 à 5 kilometer. Wie de rondleiding in het kasteel niet kan meemaken, krijgt net als zijn meer fortuinlijke collega's een infomap met uitleg over de educatieve programma's.

De Stichting Vlaams Erfgoed is een vereniging die zich samen met het publiek inzet voor onze monumenten en landschappen. Ze doet dit door sites te beheren en te ontsluiten voor het publiek, vooral gebouwen waarvoor het beheer problemen stelt. Daaronder het *Fort Napoleon* in Oostende en het *Buurtspoorwegmuseum* in Dilbeek. Het educatieve engagement voor scholen past daarbij. Wie lid wordt van SVE steunt niet enkel het behoud van het Vlaams erfgoed, maar kan aan culturele activiteiten deelnemen en krijgt gratis zowel de *Monumentengids* als het driemaandelijkse *Berichtenblad*.

Stichting Vlaams Erfgoed - Bergstraat 72 - 1000 Brussel - tel 02-512 22 72 - fax 02-514 36 67 - sve@tornado.be - www.artcom.be/sve

KASTEEL MET KLASSE

μ *Ja, ik wil graag deelnemen aan de Klasse-actie in en rond het kasteel van Horst. Ik kom met personen (uitsluitend partner en/of eigen gezinsleden).*

*Mijn datum van voorkeur is (omcirkel uw keuze):
30 mei - 31 mei - 1 juni
in de voormiddag - namiddag*

Ik schrijf mij in voor (kruis één of beide vakjes aan):

- een geleide rondleiding in het kasteel*
 een wandeling in het kasteeldomein

Naam:

Adres:

School:

Onderwijsniveau:

Stuur deze originele bon volledig ingevuld naar Stichting Vlaams Erfgoed - kasteel met Klasse - Bergstraat 72 - 1000 Brussel. Niet faxen a.u.b. Wie bij de gelukkigen is, krijgt een bevestigingsbrief die geldt als toegangsbewijs. Wie een uitnodiging krijgt, wordt ook werkelijk verwacht.

DE JONGE GOUDEN UIL**S**

Op 14 maart hebben 54 leesgroepen uit evenveel scholen in Nederland en Vlaanderen hun winnaars in de categorieën Fictie, Non-fictie en Kinder-en Jeugdliteratuur bekendgemaakt in het Vlaamse Parlement. De winnaars kregen er hun Kleine Uiltjes. In twee categorieën viel zelfs een dubbelslag te noteren. *Marcel Möring* met de roman *In Babylon* (fictie) en *Peter van Gestel* met *Mariken* (kinder- en jeugdliteratuur) kregen 's avonds ook de «grote» Gouden Uil overhandigd. In de non-fictie-categorie sloot de jongerenjury zich niet aan bij de uitslag van de «grote» jury. De jongeren bekoonden *Dromen van Cognac* van *Herman Pleij* en 's avonds kreeg *Bitters Kruid* van *Leonard Blussé* de voorkeur.

Wie nog even surft naar de website die speciaal voor deze editie van de *Jonge Gouden Uil* is gecreëerd (www.schrijversnet.nl/jgu) merkt de dynamiek die dit project heeft gecreëerd in de deelnemende scholen én ziet hoe de discussies tussen de Nederlandse en Vlaamse jongeren vooraf soms hoog opliepen. Wordt vervolgd in 1999.

KUNSTVRIENDELIJKE SCHOOL**b**

Leren leren met muzische vorming is een handig boekje over de mogelijke betekenis van muzische vorming binnen het pedagogisch project van uw school. Bent u nog niet echt vertrouwd met deze volledig nieuwe component binnen de eindtermen en de ontwikkelingsdoelen? In dit boekje vindt u zowel achtergrondinformatie als praktische werkfiches, gegroeid uit de dagelijkse praktijk. Voorts bevat het boekje korte uittreksels uit het nieuwe decreet, zodat u steeds de juiste teksten bij de hand hebt.

In het deel *Notitieboek* ten slotte leggen een reeks voorbeelden verbanden tussen alle leergebieden en de wereld van kunst en cultuur. U bent meteen ook uitgenodigd om zelf interessante voorbeelden uit uw eigen klaspraktijk te noteren.

Geïnteresseerde leerkrachten basisonderwijs kunnen nu al een kaartje sturen (met vermelding van de naam van uw school en de titel van het boek) naar onderstaand adres. Faxen mag ook. Het boekje verschijnt in principe begin mei. U krijgt het dan meteen gratis toegestuurd. Uw commentaar is welkom.

ARE YOU GOING TO THE ENGLISH THEATRE TOO?**S**

In de Koninklijke Nederlandse Schouwburg (KVS) in Brussel loopt nog tot 12 mei het *Euro Theater Festival*, met een zeer gevarieerd aanbod aan *Engelstalige voorstellingen*. U kan het programma van het festival aanvragen bij de KVS op tel 02-217 69 37. De KVS schenkt *drie gratis festivalpassen* (waarde 3000 fr) aan de eerste drie leerkrachten die op zaterdag 11 april vanaf 16 u. bellen naar de Actielijn van de KVS - tel 02-223 23 00.

Eén adres: CANON, Cultuurcel - Lydia Asbestaris - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel - tel 02-211 45 62 - fax 02-211 45 52

DREAM

S

Leerlingen derde graad secundair onderwijs maken in het **Dream-project** kennis met de wereld van de **zelfstandige ondernemer**. Een toneelstukje schetst de situatie van een startende zelfstandige ondernemer; een discussie schept meer duidelijkheid rond motivaties, voordelen, aantrekkingskracht, creativiteit, nadelen enz. van het starten van een eigen bedrijf. Een kort bedrijfsbezoek bij een echte starter rondt het geheel af. Het **Dream-project** is een initiatief van het kabinet van de minister voor KMO en Landbouw en is verder uitgewerkt door de KMO-afdeling van **De Vlerick School voor Management**. Geïnteresseerden kunnen een **gratis infobrochure** aanvragen. Ook de voorstelling en het bedrijfsbezoek zijn in principe gratis. **De Vlerick School voor Management - KMO-afdeling - Bellevue 6 - 9050 Ledeborg-Gent - tel 09-210 98 16 - fax 09-210 97 00 - tom.schamp@rug.ac.be**

ZWIJNENDAG

a

De **Zwijnenwandeling** is door«spekt» met zegswijzen en meer dan honderd verwijzingen naar varkens in heden en verleden. De wandeling is tevens de start van de **2de Zwijnenendag**, op zaterdag 18 april (15.30 u.) in **Provinciaal Domein Bokrijk**. Het aspect gastronomie wordt hierbij natuurlijk niet vergeten. Vanaf 18.30 u. volgt de **Zwijnentafel**, met vernieuwende én retrogerechten. De **Zwijnenendag** is een initiatief van landbouwjournalist en toeristisch gids **Frank Craemers**. Deelnemen aan de **Zwijnenwandeling** is gratis (natuurlijk wel inkom betalen voor het Domein Bokrijk). Meezitten aan de **Zwijnentafel** kost 1200 fr. per persoon, over te schrijven op rekeningnr. 335-0962454-66 (vóór 12 april). **Frank Craemers - tel en fax 013-53 11 26**

BOEKRIJKDAG

a

Een week na de zwijnen staan de boeken centraal in het Provinciaal Domein Bokrijk. Op zondag 26 april is er immers **Rebellen vertellen**, het grote boekenfeest van de **Kinder- en jeugdjury Limburg**. Die jury telt zo'n 4500 kinderen die hún mooiste boek kozen. In Bokrijk komen een zeventigtal jeugdauteurs over hun werk vertellen. Voorts is er een boekenbeurs, een wedstrijd met zoekactiviteiten en randanimatie.

Het Openluchtmuseum opent zijn poorten om 10 u. Vanaf 13.30 u. nemen de auteurs hun intrek in de huisjes van het domein. Rond 16.30 u. volgt een slothapping waarin de winnende auteurs worden bekroond. Leden van de **Kinder- en jeugdjury Limburg** en kinderen jonger dan zeven jaar hebben gratis toegang. Oudere kinderen betalen 125 fr. en volwassenen 250 fr.

POB Houthalen-Helchteren - Martine Mondelaers - tel 011-60 06 50

GEZOND GENIETEN

b

Gezond genieten is een preventieproject tegen verslaving. De pakketten willen kleuters en lagere schoolkinderen alternatieven bieden voor vormen van verslaving als snoep, drank, televisie enz. De activiteiten en lessen bieden alternatieven aan, maken deze vormen van verslaving bespreekbaar en knopen er eenvoudige regeltjes aan vast. Daarnaast gaat er aandacht naar de vorming van een positief zelfbeeld, positief kijken naar de maatschappij, leren samenwerken enz. De activiteiten voor kleuters zijn aangepast aan de verschillende leeftijden. Er is ook een tekeningenset met 43 originele prenten. Voor de lagere school is er een map per leerjaar en een tekeningenset. Op aanvraag krijgt u een proefpakket thuisgestuurd.

Broeders van Liefde - Laurent Pielael - Stropstraat 119 - 9000 Gent - tel 09-221 45 45 - fax 09-221 98 89

HET GROOT BESCHRIJF

a

Op zondag 26 april neemt **Het groot beschrijf** opnieuw Brussel in een literaire houdgreep. Theaters, Paleis voor Schone Kunsten, de gebouwen van het Leger des Heils, het Beursgebouw, de Koninklijke Opera, musea, boekhandels, bibliotheken, kerken, cafés, restaurants... geen locatie is té gek of die dag vertonen dichters, performers, romanschrijvers, essayisten, vertellers, journalisten, zangers en theatermakers er staaltjes van hun beste kunnen. De grootste aandacht gaat uit naar hoe Vlaanderen en Nederland omspringen met het woord. Maar ook andere talen en andere culturen komt u onderweg tegen. Het centrale thema van deze tweede editie is **Het kleine verschil**: geslacht, leeftijd, kleur, taal, cultuur, overtuiging... Welke mogelijkheden bieden deze ver-

schillen? Hoe groot zijn die verschillen? En doen ze wel ter zake? Hebben ze nut?

De **badge** van **Het groot beschrijf** geldt als enig toegangsbewijs. De badge kost 250 fr. en geeft toegang tot alle activiteiten (sommige locaties hebben wel een beperkte capaciteit). Kinderen tot 6 jaar mogen gratis binnen. Voor kinderen van 3 tot 6 jaar is er trouwens een kleuteratelier. De badge is te koop in de Hoofdstedelijke Openbare Bibliotheek van Brussel, bij FNAC (Antwerpen, Brussel en Gent)

of via overschrijving op rekeningnr. 430-0359261-61 op naam van **Het groot beschrijf**, met vermelding van het aantal badges. De NMBS biedt all-in B-Dagtriptickets aan. Een brochure met het volledige programma kan u gratis aanvragen op tel 02-507 85 18. Op dit nummer kan u ook reserveren (voor de meeste activiteiten), kwestie van zeker te zijn van uw plekje.

Het groot beschrijf - Paleis vzw - Koningsstraat 10 - 1000 Brussel - tel 02-507 85 15 - fax 02-507 85 17

LENTE IN BOS EN GROEN

a

Drie maanden lang promoot **Aminal** (afdeling Bos & Groen) de Vlaamse bossen, parken en andere groenvoorzieningen. Dit jaar ligt de klemtoon op **groen en recreatie**. Eind mei volgt de grote apotheose: op 24 mei een **Groen-Instuif** in Schoten en op 31 mei de **Dag van het Park** (meer dan 100 Vlaamse gemeenten organiseren die dag allerlei activiteiten). In veel gemeenten kunnen schoolgroepen deelnemen aan speciaal voor hen georganiseerde activiteiten (tijdens de week tussen 24 en 31 mei). Meer hierover volgende maand in Klasse.

Wie nu al informatie wil, contacteert het best het permanent secretariaat van de actie: tel 02-553 81 12 - fax 02-553 81 05

HEKSENSABBAT

a

Tijdens een wandeling door het prachtige **Tivoli-park** (Mechelen) worden op schilderachtige of geheime plaatsjes **authentieke heksenverhalen** verteld: historische verslagen van heksenprocessen, culinaire of geneeskrachtige recepten, muziek, een heksendans, visuele effecten... Kinderen onder de tien jaar komen het best niet mee, omwille van de inhoud en de sfeer van het programma.

Deze heksenwandelingen vinden plaats op 30 april en 1 mei tussen 20.30 u. en 23 u. De deelnemers vertrekken vanaf 20.30 u. (en om het kwartier) in groepjes van 25 personen. Het parcours duurt twee uren. De wandeling eindigt in de kinderboerderij, met aangepaste hapjes en drankjes. Dit initiatief is een organisatie van **Stad Mechelen, Domein Tivoli, Mechelse Middagen van de Poëzie, Figurentheater De Maan** en **CC A. Spinoy**. Deelnemen kost 350 fr. (300 fr. in voorverkoop).

CCA. Spinoy - Minderbroedersgang 5 - 2800 Mechelen - tel 015-20 16 32 - fax 015-20 30 16

INSPECTEURS GEZOCHT

Vast benoemde personeelsleden uit het onderwijs met ten minste tien jaar dienstanciënniteit kunnen zich tot 15 april kandidaat stellen voor een nieuwe carrière als inspecteur secundair onderwijs. Er zijn twee vacatures: het departement zoekt een inspecteur secundair onderwijs **cultuurwetenschappen** (subgroep geschiedenis) voor het vrij gesubsidieerd onderwijs en een inspecteur secundair onderwijs **wiskunde-wetenschappen** (subgroep wiskunde) voor het gemeenschaps- en het gesubsidieerd officieel onderwijs.

De volledige tekst van deze vacature vindt u op school én in het Belgisch Staatsblad.

departement Onderwijs - afdeling PMS-Navorming-Leerlingenvervoer - Lydia Van Bossuyt - Koningsstraat 138 - lokaal 517 - 1000 Brussel - tel 02-211 46 34

DRUGLIJN ZOEKT MEDEWERKERS

10.000 maal rinkelde de telefoon van de **Druglijn** in 1997. De Druglijn is een **telefonische informatiedienst** waar iedereen terecht kan met vragen over alcohol, drugs en medicatie. Het is een initiatief van de **Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen (VAD)** en krijgt de steun van de Vlaamse overheid. De Druglijn werkt met een team van vaste medewerkers én met vrijwilligers. Vermits de telefoon zo vaak rinkelt, is er nog plaats voor enkele vrijwillers die wekelijks drie uur telefoonpermanentie kunnen doen. De opleiding krijgt u ter plaatse. Voor inlichtingen kan u terecht op tel 02-423 03 44 (secretariaat Druglijn). Het **groene nummer 078-15 10 20** heeft **drie groepen bellers**. Vooreerst de groep van (**jonge gebruikers**), op zoek naar informatie over mogelijke schadelijke gevolgen of op zoek naar hulp bij het afkicken. Een tweede groep bestaat uit ongeruste **ouders**, op zoek naar informatie over drugs of tips om hun gebruikende zoon of dochter aan te pakken. De laatste groep is een waaiar van **tussenpersonen** (leerkrachten, hulpverleners, leiders uit jeugdbewegingen...), leerlingen/studenten die een werk maken over drugs enz.

VAD - E. Tollenaerstraat 15 - 1020 Brussel - tel 02-423 03 33 - fax 02-423 03 34

VLAAMSE ONDERWIJSBEURS

De **Vlaamse Onderwijsbeurs** geeft alle onderwijsinstellingen (van kleuter- tot universitair onderwijs) de kans zich voor te stellen aan ouders, opvoeders, leerlingen en het grote publiek. Naast de onderwijsinstellingen vindt u er ook tal van instellingen, firma's, bedrijven, verenigingen enz. «met een **educatieve boodschap**» (het volledige gamma van leermiddelen tot kantoorinrichting). Ten slotte zijn er een aantal voordrachten en infosessies.

De **Vlaamse Onderwijsbeurs** vindt voor de eerste keer plaats op zaterdag 25 april (14 u. tot 21 u.), zondag 26 april (10 u. tot 19 u.) en woensdag 29 april (14 u. tot 21 u.) in het **Turnhout Expo Center**. De toegangsprijs bedraagt 100 fr. (volwassenen). Jongeren tot 15 jaar hebben gratis toegang.

nv Turnhout Expo Center - Vlaamse Onderwijsbeurs - Hugo Van Oekelen, projectleider - Nieuwe Kaai 31 - 2300 Turnhout - tel 014-42 12 43 - fax 014-43 60 98

KLASSE CARTOONS

De cartoons van onze huistekenaar Camp (Dirk Vercamp) charmeren de lezer. In Dialoog (p. 36)

vindt u echo's van collega's die hun mening over de cartoons verkondigen. Voorts wordt de redactie overspoeld met bestellingen van het speciale cartoonboek.

Ook de rondreizende tentoonstelling stevent af op een groots succes. Er zijn meteen genoeg aanvragen om haar tot in het jaar 2001 elke week in een andere school op te stellen. Jammer genoeg kunnen we niet iedereen tevreden stellen, omdat nogal wat data (vooral in mei en juni) zeer in trek zijn (opendeurdagen enz.). U wil de tentoonstelling eens zien vóór u hem wil aanvragen? Misschien kan u een kijkje gaan nemen in één van de scholen waar de tentoonstelling de volgende weken staat opgesteld. Misschien eerst eens bellen?

• 24 tot 26/4: Instituut De Dames van het Christelijk Onderwijs - Lange Nieuwstraat 4 - 2000 Antwerpen - tel 03-233 96 16

• 29/4 tot 3/5: Technische Scholen St. Jozef - Technische Schoolstraat 52 - 2440 Geel - tel 014-58 55 65 toestel 263

• 8 tot 10/5: Instituut Mariaburcht - Hasseltsedreef 115 - 3512 Stevoort (Hasselt) - tel 011-31 15 17

• 13 tot 17/5: Onze Lieve Vrouwecollege - Kaaistraat 22 - 8400 Oostende - tel 059-70 20 03

• 21 tot 24/5: Gemeentelijke Basisschool - Stationsstraat 18 - 9190 Stekene-Kemzeke - tel 03-779 79 00

• 29/5 tot 1/6: Gemeentelijke Scholen Kessel - p/a Gemeentelijke Basisschool - Kessel-Dorp 42A - 2560 Kessel - tel 03-480 35 95

Klasse (De beste cartoons) - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel - tel 02-211 46 62

VERENIGDE LEERKRACHTEN

• Meer dan 1000 leerkrachten zijn lid van de netoverschrijdende **Vlaamse Vereniging van Wiskundeleraren (VVWL)**. De VVWL organiseert studiedagen en congressen. Daarnaast publiceert de vereniging een eigen **Mededelingenblad** (activiteiten voor wiskundeleraren, publicaties, websites enz.) én een trimestriële tijdschrift **Wiskunde en Onderwijs** (vernieuwingen in de wiskunde, didactische vondsten enz.).

U kan lid worden door overschrijving van 850 fr. op rekeningnr. 000-1116247-68 van VVWL - C. Huysmanslaan 60 bus 4 - 2020 Antwerpen. Vermeldt u bovendien **KLASSE** op uw overschrijvingsformulier, dan krijgt u de laatste twee nummers van **Wiskunde en Onderwijs** er gratis bij als **welkomstgeschenk**.

VVWL - Inge Verbruggen - Kleinsteeneweg 6 - 3130 Begijnendijk - tel 016-53 51 33 - verbruggen@tornado.be

• De **Vereniging voor Leraren Geschiedenis en Maatschappijleer (VLGM)** - leerkrachten uit gemeenschaps-, provinciaal, stedelijk en gemeentelijk onderwijs) bestaat 15 jaar. De VLGM doet niet aan politieke of syndicale werking, maar wil vooral een **ontmoetingsforum** zijn waar de leden onderling en gezamenlijk de kwaliteit van het geschiedenisonderwijs helpen verbeteren. De VLGM organiseert studiedagen, congressen en didactische excursies, participeert aan en promoot historische publicaties, handboeken enz., verspreidt de driemaandelijks **VLGM-Tijdingen** en is ook op het internationale forum aanwezig.

Lid worden kost 500 fr. per schooljaar, overschrijven op rekeningnr. 068-2047179-21 van VLGM - Ludo Smeulders - Kwikaard 125 - 2980 Zoersel.

VLGM - Michael Meyers, voorzitter - tel 03-646 93 36 - fax 03-844 67 85

Klasse komt naar uw school.

GIPS OP SCHOOL

GIPS (Gehandicapten Integratie Project in Scholen) maakt leerlingen van de derde graad lager onderwijs meer vertrouwd met de **leefwereld van mensen met een handicap**. Twee mensen van Jong-KVG en drie mensen met een (verschillende) handicap komen twee dagen naar uw school. Elk «dag» duurt twee en een half lesuur. Tijdens de eerste dag krijgen de leerlingen een video te zien. Vervolgens brengt een educatief spel (denkvragen én opdrachten) hen in een situatie waarin ze kunnen ervaren hoe het is met een bepaalde handicap te leven. De volgende dagen werken de leerlingen verder in een leerlingenboekje (stilleestekst, informatie over jeugdboeken, rebus, oplossingen bedenken bij tekeningen enz.). Een week na de eerste dag komen dezelfde mensen terug. In een kringgesprek kunnen de leerlingen hun vragen kwijt en vertellen de bezoekers over hun eigen handicap en hun leefsituatie.

De kostprijs is afhankelijk van verschillende factoren (afstand, aantal klassen, aantal leerlingen enz.). U kan alleszins een gratis infolder aanvragen.

Jong-KVG - A. Goemaerelei 66 - 2018 Antwerpen - tel 03-216 29 90 - fax 03-248 14 42

MUZISCHE WERKDAGEN

Vorig jaar namen er 500 leerkrachten aan deel. De tweedereeks **Muzische Werkdagen** (voor leerkrachten kleuter- en lager onderwijs) legt het accent op het **zélf dóén!** Dit is een organisatie van CANON,

Cultuurcel en vormingsorganisatie *Wis-per*. In elke Vlaamse provincie komt één tweedaagse. Hier krijgen de deelnemers inzicht in de bouwstenen van de vijf muzische domeinen: beeld, muziek, drama, beweging, media. Voorts scheppen ze samen een kader van waaruit «we eraan kunnen beginnen». De transfer naar de eigen lespraktijk staat dus centraal. De Muzische Werkdagen zijn er voor (kleuter)onderwijzers en derdejaarsstudenten (kleuter)onderwijzer.

Op het einde van de tweedaagse krijgt elke deelnemer de uitdaging mee om zelf iets uit te proberen in zijn klaspraktijk. In april 1999 kunnen de deelnemers hun ervaringen en/of problemen uitwisselen op een opvolgingsdag.

Leerkrachten die aan één van beide reeksen hebben deelgenomen, kunnen tijdens de paasvakantie van 1999 eveneens deelnemen aan een verdere vorming. Ook leerkrachten die al heel lang met muzische vorming bezig zijn (maar niet aan de muzische werkdagen deelnamen) zijn welkom. Op het programma: hoe integreren we de muzische vorming met eindtermen uit andere vakken (taal, wis-kunde, lichamelijke opvoeding, wereldoriëntatie) of met vakoverschrijdende eindtermen. Op drie plaatsen in Vlaanderen kunnen telkens 50 deelnemers creatief aan de slag.

U vindt alle plaatsen en data in bijgaande

tabel. Wie graag wil deelnemen aan de Muzische Werkdagen, vult het best meteen onderstaande bon in. Stuur of fax hem zo snel mogelijk naar Canon, Cultuurcel - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel - fax 02-211 45 52.

Waar en wanneer?

1. Muzische Werkdagen

- Provincie Antwerpen: Provinciaal Vormingscentrum Malle, 5 en 6/10
- Provincie Limburg: Provinciaal Centrum voor Theater Dommelhof Neerpelt, 19 en 20/10
- Provincie Oost-Vlaanderen: Backstage Gent, 26 en 27/10
- Provincie West-Vlaanderen: CC Torhout, 29 en 30/10
- Provincie Vlaams-Brabant: Vormingscentrum Destelheide Dworp, 9 en 10/11

2. Opvolgingsdagen

- Provincie Vlaams-Brabant: CC Westrand Dilbeek, 8/3/99
- Provincie West-Vlaanderen: CC Torhout, 11/3/99
- Provincie Limburg: Provinciaal Centrum voor Theater Dommelhof Neerpelt, 15/3/99
- Provincie Oost-Vlaanderen: Backstage Gent, 22/3/99
- Provincie Antwerpen: Provinciaal Vormingscentrum Malle, 23/4/99

3. Verdere vorming

- Provincie Vlaams-Brabant: CC Westrand Dilbeek, 6 en 7/4/99
- Provincie Limburg: Provinciaal Centrum voor Theater Dommelhof Neerpelt, 8 en 9/4/99
- Provincie Antwerpen: Provinciaal Vormingscentrum Malle, 14 en 15/4/99

GEZOND EN TOCH LEKKER

Voeding... Lekker en Gezond is een nieuw **lessenpakket** voor leerkrachten basisonderwijs. U krijgt er achtergrondinformatie, voorbeelden van opdrachten, huiswerkjes en herhalingsoefeningen om de theorie in de praktijk te brengen. Daarnaast bevat dit pakket een reeks uitgewerkte lessen en illustraties per graad. Ten slotte is er een **ontwerpnieuwsbrief voor de ouders** van uw leerlingen. Hiermee kan u hen informeren over de thema's uit het lessenpakket.

Alle Limburgse basisscholen en schoolbegeleidingsdiensten kunnen een gratis exemplaar van het lessenpakket (en aanvullend sensibiliseringsmateriaal) aanvragen bij *Provinciale Afdeling Volksgezondheid - Gerda Goffin - Stadsomvaart 9 - 3500 Hasselt - tel 011-23 08 58 - fax 011-23 08 59.*

MUZIKAAL DIERENALFABET

Wat hebben **karaoke** en ons alfabet met elkaar gemeen? **Het muzikale dierenalfabet** tracteert uw leerlingen op 26 karaokeliedjes: van ai, de drietentige luiaard tot de zebra passeren 26 dieren de revue. Meteen de gelegenheid om nader met hen kennis te maken.

Kara-Quicky - Het Muzikale Dierenalfabet bestaat uit drie video's. Elk liedje staat er twee keer op, in gezongen versie en in karaoke-versie, waarbij kleuren het ritme aangeven. Voorts vindt u bij elk liedje een kort natuurfilmpje over het betrokken dier, met unieke beelden van de **BBC World-wide**. Bindmiddel zijn korte filmpjes met **Quicky**, het Nesquick-konijn. De 26 liedjes (en de teksten) vindt u ook op cd en muziekcassette.

Het geheel is een co-productie van *Roses Music, Arcade, VT4, Nesquik en Zoo Antwerpen*. De video's kosten 599 fr. Voor de cd betaalt u 695 fr. en voor de muziekcassette 350 fr.

Vanaf september kunt u i.s.m. *Roses Music* een **karaoke namiddag** organiseren op school. De karaoke duurt anderhalf uur en is gratis voor leerlingen van 6 tot 14 jaar. Geïnteresseerde leerkrachten moeten wel vooraf hun leerlingen voorbereiden en met de liedjes vertrouwd maken. U kunt nu al inschrijven voor dit project.

Roses Music - Grootmolenveldlaan 49/4 - 1850 Grimbergen - tel 02-253 66 22 - fax 02-253 66 08

Roses Music en KLASSE schenken 50 leerkrachten een gratis exemplaar van de cd **Het muzikale dierenalfabet**. Stuur een kaartje naar **KLASSE - Dieren cd - Koningsstraat 138 - kantoor 802 - 1000 Brussel**. Vermeld uw lievelingsdier. De onschuldige dierenpoot doet de rest. Er liggen ook 100 gratis video's op een nieuwe eigenaar te wachten. Stuur een kaartje naar **KLASSE - Dierenvideo - Koningsstraat 138 - kantoor 802 - 1000 Brussel**.

Wie buiten de prijzen valt, krijgt van *Arcade* een korting van 100 fr. op de aankoop van een video of cd van **Het muzikale dierenalfabet**. Gewoon de bon uitknippen en afgeven bij elke dagbladhandelaar in de streek.

100 FR. MUZIKALE KORTING

Deze bon geeft recht op een eenmalige korting van 100 fr. bij de aankoop van een video of cd van **Het muzikale dierenalfabet**.

Gewoon uitknippen en afgeven aan elke dagbladhandelaar in de streek.

GRATIS KUNSTZINNIGE VORMING VOOR LEERKRACHTEN BASISONDERWIJS

Ja, ik heb belangstelling voor

de Muzische Werkdagen en de Opvolgingsdag

de verdere vorming (paasvakantie 1999)

- ik volgde reeds de basisvorming 1997
- ik wens mij op te geven en voeg hierbij mijn motivatie (schrappen wat niet past)

Ik zou de Werkdagen willen volgen in de provincie

NAAM:

SCHOOL:

FUNCTIE:

ADRES SCHOOL:

TEL. SCHOOL:

Ik zou de werkdagen willen volgen met ... derdejaarsstudenten (kleuter)onderwijzers.

Terugsturen of faxen naar CANON, Cultuurcel - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel - fax 02-211 45 52

KNUFFELS

Knuffels! is een poëtische dansvoorstelling voor jongeren van 12 tot 14 jaar over knuffelbeesten en «cool»-zijn, over strelen en engagement, over liefde en geweld. Reizend gezelschap het **Affront** brengt danstheater over oorlogsmisdaden, groene ideeën, safe seks, televisie... een mogelijk alternatief in «een landschap dat door harde lijnen wordt vertekend, waar cool de mode is».

Knuffels! duurt 60 minuten. De productie is beschikbaar als schoolvoorstelling en kost dan 25.000 fr. Een uitgebreide lesmap is ook voorhanden.

50 leerkrachten (max. 2 per school) kunnen gratis kennismaken met **Knuffels!** Deze gratis voorstelling vindt plaats op woensdag 29 april om 15 u. in **Akteerstudio/het Affront - Rijkschoolstraat 19A - 3000 Leuven**. Snel even bellen naar tel 016-23 90 51 als u er bij wil zijn.

MEDEWERKERS GEZOCHT

a

- Ontwikkelen, promoten en begeleiden van workshops en lezingen rond **jeugd-, sub-, tegen- en popcultuur**. Voorts allerlei activiteiten voor 12-30-jarigen. Dat is de functiebeschrijving van de vacature voor een gedetacheerd leerkracht (vastbenoemd) bij vzw *De Verbeelding - Kammerstraat 19 - 9000 Gent - tel 09-225 14 40 - fax 09-224 25 25*.
- Bent u een vastbenoemd leerkracht met een algemene interesse voor **jeugdwerk**? Kan u zelfstandig en creatief werken? Dan bent u misschien geïnteresseerd in een detachering naar *Jeugdhuisfederatie LFJH vzw - Lange Doornikstraat 27 - 2000 Antwerpen - tel 03-234 33 99 (vragen naar Jef Aertbeleen)*.
- *Centrum Informatieve Spelen (CIS)* zoekt kandidaten om **educatieve spelen** te begeleiden voor jongerengroepen (eventueel ook in het Frans). U krijgt vooraf een vorming i.v.m. groepen begeleiden, speluitleg, nabespreking enz. *CIS vzw - Lieve Van den Bosch/Joan Van Eyck - Naamsesteenweg 164 - 3001 Heverlee - tel 016-22 25 17 - fax 016-29 50 99 - cis@tornado.be*
- Gezocht: jonge, dynamische leerkracht om één jaar in één van 's werelds mooiste natuurparken te zorgen voor en les te geven aan een vijf- en een zevenjarige jongen. Hebt u enkele jaren ervaring als leerkracht, bent u inventief en volhoudend, hebt u zin om een jaar iets totaal anders te doen tegen kost, inwonen en een beetje zakgeld? Stuur dan een gemotiveerd briefje met CV naar onderstaand adres. Vliegtuigticket en andere kosten (visum enz.) worden vergoed. *Johan de Laet - c/o Incofin - P.O. Box 12432 - Arusha - Tanzania*
- vzw *Samenlevingsopbouw Westhoek* zoekt voor onmiddellijke indiensttreding een **regent/onderwijzer** voor de uitwerking en begeleiding van educatieve, socioculturele en toeristische programma's voor groepen (scholen, verenigingen). Daarnaast ondersteunt u (op het vlak van bijvoorbeeld methodieken) bewonersgroepen (kansarmoede, mobiliteit, dorpsontwikkeling...). Meteen solliciteer bij vzw *Samenlevingsopbouw Westhoek - Woumenweg 100 - 8600 Diksmuide - tel 051-50 34 86 - fax 051-50 11 23*.
- Een vastbenoemd leerkracht met interesse voor **jeugdwerk** en vol creatieve ideeën kan vanaf 1 september als gedetacheerde aan de slag bij het *Socialistisch Jeugdverbond*. Info: *Tanya Van Cleven - Grasmarkt 105/47 - 1000 Brussel - tel 02-552 03 14 - fax 02-552 02 55*.

BEDRIJVENDAG IN LIMBURG

S

Alle leerkrachten uit het Limburgs secundair onderwijs kunnen op woensdagnamiddag 29 april gratis deelnemen aan een speciale **Bedrijvendag voor leraars**. 23 grote bedrijven stellen hun deuren open. Niét alleen voor een vrijblijvend bedrijvenbezoek, maar mét op elke locatie een (interactieve) **discussie** over de relatie **onderwijs-bedrijfsleven - partners in vorming en opleiding**. Inschrijven kan, geheel gratis, vóór 22 april, met de daartoe bestemde antwoordkaart. Infolder en antwoordkaart kan u (eveneens gratis) aanvragen bij *VKW-Limburg - Cindy Vaesen - Kunstlaan 16 - 3500 Hasselt - tel 011-24 94 11 - fax 011-24 24 72*

SCHOLENPROJECT LES MISÉRABLES

S

Van 26 mei tot 31 augustus (en meer dan waarschijnlijk wordt deze musical verlengd) staan *Les Misérables* van *Victor Hugo* op de planken van de

Antwerpse Stadsschouwburg. Evenementenorganisator *Music Hall* (met producent *Cameron Mackintosh Ltd*) presenteert dit musicalproject. Jean Valjean is de centrale figuur in een aanklacht tegen de onmenselijke levensomstandigheden van de Franse arbeiders in het begin van de 19de eeuw. *Seth Gaaikema* tekende voor de Nederlandse teksten. Een speciaal hiervoor opgerichte vzw *Les Misérables* (gepatroneerd door mevr. *Dehaene*) wil zoveel mogelijk leerlingen secundair onderwijs in **klasverband** een voorstelling laten bijwonen aan betaalbare prijzen. Voor zo'n schoolvoorstelling betaalt u 250 fr. per leerling. Dit betekent concreet dat de vzw per leerling zo'n 1200 fr. zal moeten bijpassen. Hiervoor worden momenteel fondsen gezocht (bij grote bedrijven via «adoptie»-systemen enz.). Hoe meer fondsen in de grote pot komen, hoe meer schoolvoorstellingen men kan organiseren. Geïnteresseerden kunnen nu al terecht op onderstaand adres. Alle goeie ideeën zijn daar trouwens ook welkom. *Music Hall - vzw Les Misérables - West Point Park - 't Hofveld 6A - 1702 Groot-Bijgaarden - tel 02-481 67 00 - fax 02-463 17 20*

TOLBRUGGEN NAAR HET ONDERWIJS

S *De Tolbrug* is een boeiend verhaal van de bekende Britse auteur *Aidan Chambers* over liefde, over vriendschap tussen jonge mensen, over de prijs die adolescenten moeten betalen om volwassen te worden. *Ibycus vzw* heeft (samen met de auteur) van dit boek een **toneelbewerking** gemaakt. Tussen 18 september en 15 november reist het stuk door Vlaanderen en Nederland.

Rond deze voorstellingen heeft *Ibycus* een **didactisch parcours** uitgewerkt, onder de noemer **Tolbruggen naar het onderwijs**. *Kunst in Zicht* (De Warande, Turnhout) verzorgt de **didactische begeleiding**: lessuggesties, workshops in enkele culturele centra...

Op woensdag 20 mei organiseert de drama-werkgroep van het *Vliebergh-Senciecentrum* (KULeuven) een **studienamiddag** rond de voorstelling. Acteur *Robby Cleiren* vertelt over de werkwijze van *Ibycus*, de accenten in de bewerking, het verhaal achter het project. De deelnemers aan deze namiddag worden uitgenodigd voor de **try-out** van de toneelvoorstelling op woensdag 16 september. Op vrijdag 6 en zaterdag 7 november volgt een **trainingsweekend**. In *Author meets Actor* geven *Aidan Chambers* en *Robby Cleiren* vanuit hun ervaring gerichte opdrachten in het spelen met verhalen en bewerkte tekst (dialogen). *De Tolbrug* dient als voorbeeld om zelf met leerlingen aan de slag te gaan. En om zelf te spelen.

Het *Centrum voor Didactische Vernieuwing* (UFSIA Antwerpen) organiseert op haar beurt **twee lezingen van Chambers**: op woensdag 16 september over *Writing Fiction about Adolescence & The Toll Bridge Project* en op woensdag 23 september over zijn boek *De Leesomgeving*.

Ibycus vzw - p/a Dirk Terry - Boekenberglei 200 - 2100 Deurne - tel en fax 03-321 76 83

RÊVER L'IMPOSSIBLE RÊVE

S *Jacques Brel* stierf twintig jaar geleden. *Eddy Lycke* (zang, gitaar en sax), *Benedikt Van Coullie* (piano) en *Johan Vandecaveye* (accordeon en gitaar) brengen een bloemlezing uit zijn oeuvre, aangevuld met klank- en beeldopnames. Deze **hommage aan Jacques Brel** is speciaal bedoeld voor een jongerenpubliek en gaat in première op donderdag 30 april om 20 u. in De Ster in Ichtegem. Geïnteresseerde leerkrachten (maximum twee per school) kunnen gratis plaatsen reserveren bij *Davidfonds - Zuidstraat 135 - 8480 Ichtegem - tel 051-58 13 19*.

Met uw klas mee op de barricades

SPEURNEUZEN

b

«Een smikkelende speurtocht voor speurneuzen door de smakelijkste schilderijen van het museum», zo omschrijft het *Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen* (KMSKA) haar nieuwe museumproject. **Speurneuzen** is een **opdrachtenpakket** voor kinderen vanaf 6 jaar. De idee is wel dat de jongsten vergezeld worden door leerkrachten, ouders of andere begeleiders. De opdrachten leiden de kinderen langs oude en moderne schilderijen waarop wordt gegeten, of waarop voedsel is voorgesteld. Het mapje met zoek- en doeopdrachten én clipboard is te koop in de museumwinkel. Het kost 250 fr.

KMSKA - Educatieve Dienst - Plaatsnijdersstraat 2 - 2000 Antwerpen - tel 03-238 78 09 - fax 03-248 08 10

ZEEHONDEN MET KLASSE

a

Wil u van dichtbij kennismaken met de zeehonden die de laatste tijd steeds meer onze wateren opzoeken? *Sealife Blankenberge* opent zijn nieuwste vleugel: een opvangcentrum voor zieke en aangespoelde zeehonden. De dieren worden er verzorgd en, als ze weer op krachten zijn gekomen, opnieuw uitgezet. Het centrum omvat quarantainebassins, panorama op *food prep* en machinekamer, een duinenbiodoop en een grote presentatieruimte voor leerlingen en belangstellenden. Specialisten doen er het verhaal van de zeehond (weet u trouwens waarom die geen kunstjes doet?). Maar meer te weten komen over de zout- en zoetwaterfauna die onze streken rijk is, kan ook in *Sealife*. Overtuig u bij de rotspoel, op de branding of in de haaiëntunnel. *Sealife Blankenberge* biedt bovendien educatieve programma's, gratis presentaties en gedetailleerde uitleg over bepaalde vissoorten, voortplanting en babyvissen, havendieren enz. Lees er meer over in de documentatie die u meekrijgt. Informeer u meteen over de laatste educatieve pakketten voor leerlingen van basis- en eerste graad secundair onderwijs. Ten slotte nog dit: het centrum is goed toegankelijk voor rolstoelgebruikers en mindervaliden.

350 leerkrachten basis- en eerste graad secundair onderwijs krijgen tijdens het weekend van 25-26 april een gratis rondleiding in Sealife Blankenberge. Om 11, 13, 15 en 17 uur staan gidsen klaar om u in kleine groepen wegwijs te maken. Van zoetwatermeer over branding en rotspoel tot bij de zeehonden en verder, duikboot en watertunnel in. Bij de zeehonden krijgt u een educatieve presentatie op het niveau van uw leerlingen. De leerkracht mag gratis binnen, vergezellende partner of gezinsleden betalen het groepstarief (kinderen 170 fr., volwassenen 200 fr.). Reservatie vooraf is verplicht. Bel 050-42 43 00 en dit van 4 tot 19 april tussen 8-9, 12-13 of 16-17 uur. Faxen kan ook (050-42 24 44). Het codewoord is *Klasse*. Een aanrader als u een bezoek met uw leerlingen plant.

Sealife Centre - Koning Albert I-laan 116 - 8370 Blankenberge - tel 050-42 43 00 - fax 050-42 44 24. Makkelijk te bereiken met het openbaar vervoer (op 800 m van het station).

OPEN NATUURDAGEN

a

Op 17 en 24 mei zijn alle natuurliefhebbers welkom in meer dan 200 **natuurrezervaten**. *Natuurrezervaten* vzw tekent al voor de 5de keer (en met honderden vrijwilligers) voor een zeer gevarieerd aanbod: natuurwandelingen, fietstochten, natuurontdekkingstochten, speciale kinderactiviteiten enz. *Natuurrezervaten* vzw werkt voor deze **Open Natuurdagen** samen met *Aminal* (afdeling Natuur). Daardoor krijgt u ook de gelegenheid eens een kijkje te nemen in natuurgebieden die de overheid beheert.

Volledig programma: Natuurrezervaten vzw - Luk Daniëls - Koninklijke St. Mariastraat 105 - 1030 Brussel - tel 02-245 43 00 - fax 02-245 39 33 - luk.NR@Bitserv.com

JOSK

a

Tien jaar geleden besloten een aantal leerkrachten lichamelijke opvoeding om samen te ijveren voor de verbreiding van de **skisport** bij een breed publiek. Ondertussen is *JOSK Wintersport* gespecialiseerd in **sneeuwklassen** en **skireizen voor scholen**, vooral voor de derde graad lager onderwijs. Daarnaast is er tijdens de vakantieperiodes een **familieformule**: kwaliteitshotels met reisleder per verblijf, skiles door Nederlandstalige monitoren, kinderski vanaf 4 jaar, georganiseerde avondactiviteiten enz. De hiervoor gehanteerde kwaliteitsnormen zijn doorgetrokken naar de school-

reizen. In de voorbereidingsfase van dergelijke sneeuwklassen komt *JOSK* naar de school om voor ouders en leerlingen een **dia- en informatieavond** te verzorgen.

JOSK - Oude Vismijn 32 - 9160 Lokeren - tel 09-349 37 36 - fax 09-348 65 27

KLASSE-SERVICE

a

• Van 4 tot 23 augustus maakt vzw *Kadjamor* een **inleefreis naar Senegal** met jongeren van 18 tot 28 jaar, die actief deelnemen aan het dorps- en stadsleven, samen met Senegalese jongeren. Logies o.a. bij gezinnen ter plaatse (weinig comfort). Prijs: 48.800 fr., alles inbegrepen. In mei volgt een vrijblijvende info-avond met dia's.

Kadjamor vzw - Heidi Lein - Statiestraat 9 - 8980 Passendale - tel 051-77 02 97

• **Motorminnende leerkrachten** mogen hun banden al oppompen. Op zondag 24 mei (14 u.) vertrekken de leerlingen van de *Provinciale School voor Buitengewoon Secundair Onderwijs Spectrum* (Buggenhout) op **bosklassen** naar Westmalle. Traditiegetrouw maken ze de verplaatsing achterop de motor. Kandidaat-motards melden zich vóór 10 mei bij *Spectrum - Klaverveld 8 - 9255 Buggenhout - tel 052-39 70 32 - fax 052-33 76 66*.

• **Kleuterleidster Irène Hermans** woont in Knokke-Heist en geeft les in Kapellen (Antwerpen). Zij zoekt een collega (voltijds vastbenoemd in Gemeentelijk Onderwijs) voor **mutatie** in omgekeerde richting.

Irène Hermans - Pannestraat 217 - 8301 Knokke-Heist

• **De Zuivel** is een nieuwe **videofilm over melk, kaas en boter**. Wat is pasteurisatie? Wat betekent UHT? Hoe maakt men kaas en boter? De video kost 830 fr. (BTW en verzendingskosten inbegrepen). Bestellen bij *Moortgat Audio-Visual - Azalealaan 40 - 1851 Grimbergen-Humbeek - tel 02-251 70 23 - fax 02-252 25 18*.

• Op zondag 10 mei om 14 u. start de **Rexona Ladies Run** van Brussel, een 5 km recreatieve jogging voor meisjes en vrouwen. Inlichtingen én gratis trainingsschema voor beginners bij *Belgian Road Runners Club - tel 011-45 99 69 - fax 011-45 99 10 of promotor Mieke Boeckx, lerares LO - Koekoekstraat 5 - 2450 Kasterlee - tel en fax 014-55 57 59*.

• Op 18 en 19 april houden **jeugdverblijfcentrum De Fiertel** en hoeve **Lorette** hun jaarlijkse **opendeurdagen**. U ontdekt er de mogelijkheden voor een GWP in de Vlaamse Ardennen.

De Fiertel/Lorette - Rudderveldstraat 7 - 9600 Ronse - tel 055-21 19 26 - fax 055-21 78 70

DE SURFPLANK

a

• Op www.britcoun.org/belgium vindt u de Brusselse afdeling van *the British Council*. Maar ook links naar sites over Groot-Britannië.

• Het **nascholings- en begeleidingsaanbod** van de Dienst Onderwijs van *Stichting-Lodewijk de Raet* vindt u op www.ping.be/onderwijs-slдр. Meer informatie: dirk.gombeir@ping.be

• cbl-www.uia.ac.be leidt u rechtstreeks naar de site van het *Centrum Beroepsvervolmaking Leerkrachten* van de UIA en het bijhorende nascholingsaanbod.

• De *Cultuurkrant* (mét evenementenkalender) van de stad Antwerpen raadpleegt u op www.dma.be/cultuur/krant.

• En Klasse vindt u natuurlijk op www.artefact.be/klasse.

OP VAKANTIE MET TROUBADOURS OF HEKSEN

a

Originele vakanties voor kinderen (6-12 jaar) en tieners (12-17 jaar) vindt u bij *Spelewei* vzw. De vakanties duren gemiddeld zes dagen en zijn verspreid over heel Vlaanderen. Een dans- en videoproject over Brussel (Coupe Brusseliënne), een bootvakantie rond troubadours, een heksenschool, een maak-je-eigen-boek-vakantie, een mysterie-vakantie in en rond een vreemd, leegstaand huis, een bedenck-je-eigen-speelgoedvakantie, toneel-, dans- en muziekvakanties... er is spek voor ieders bek. Deelnemen kost tussen 4300 fr. en 6500 fr., alles inbegrepen. Vraag de gratis vakantiebrochure bij *Spelewei vzw - Kapellekensweg 2 - 3010 Kessel-Lo - tel 016-35 05 50 - fax 016-25 43 34*.

INTERNATIONALE ONTMOETING BASISONDERWIJS **b**

Zo'n 25 Vlaamse basisscholen kunnen van 16 tot 20 mei deelnemen aan een **internationale ontmoetingsessie voor leerkrachten en directieleden**. Scholen uit Vlaanderen, Cyprus, Hongarije, Tsjechië, Duitsland, Groot-Brittannië, Oostenrijk, Portugal en Spanje kunnen er de eerste contacten leggen voor een Europees onderwijsproject (Comenius, actie 1). U krijgt er trouwens ook praktische informatie over het uitbouwen van zo'n project en de bijhorende subsidiemogelijkheden. Dit contactseminarie is een organisatie van de *administratie Basisonderwijs* en *Landcommanderij Alden Biesen*. Meer info in een omzendbrief op uw school.

departement Onderwijs - administratie Basisonderwijs - An Declercq - tel 02-211 45 07 - fax 02-211 45 03 / Landcommanderij Alden Biesen - Guy Tilkin - tel 089-51 93 52 - fax 089-41 70 33

EURYDICE ON THE WEB **a**

Op www.eurydice.org kan u surfen naar alle gegevens die Eurydice heeft verzameld over de **Europese onderwijssystemen** (Eurybase).

Voorts vindt u er een linknaar de Europa-server van de Europese Commissie. Op europa.eu.int krijgt u informatie over alle activiteiten van de Commissie rond onderwijs, beroepsopleiding en jongeren.

ONDERWIJS IN 2000

EUROPESE PROGRAMMA'S VERRUIMEN **a**

De Europese actieprogramma's stellen het wel. Najaar '97 traden Roemenië, Hongarije, Tsjechië en Cyprus toe tot de grote familie, dit voorjaar gevolgd door Slovakije. Tegelijk zijn er gelukkig ook meer financiële middelen ter beschikking: Socrates krijgt 70 miljoen ecu extra toebedeeld.

LINGUA E HANDBOEK VOOR HET OPSTARTEN VAN GOP'S **s**

Wie met *Lingua-actie E* een GOP (Gemeenschappelijk Onderwijsproject) wil uitwerken met een buitenlandse school, kan hiervoor gebruik maken van het **Lingua-E handboek**. De verschillende stappen van een GOP worden er uit de doeken gedaan, u vindt er praktische tips in en u kan er ook een aantal voorbeelden lezen van bestaande projecten. Het handboek is te lezen op **Internet** op het volgende adres: europa.eu.int/en/comm/dg22/socrates/Lingua/jep.html. Het boek zelf is gratis. U kunt het aanvragen bij departement Onderwijs - Hilde De Veirman - Vlaams Lingua-agentschap - RAC Arcadengebouw - 5de verdieping - 1010 Brussel - fax 02-210 53 55.

EEN PARTNERSCHOOL ZOEKEN VIA INTERNET **a**

Lagere en secundaire scholen die op zoek zijn naar een buitenlandse partnerschool kunnen die voortaan vinden via de **Europese databank op Internet**. Op het adres partbase.eupro.se kan u de gegevens van uw eigen school inbrengen en/of de gegevens raadplegen van scholen uit het land van uw keuze die, net als u, op zoek zijn naar een partnerschool voor een Comenius 1 of een Lingua-E project.

Wie geen toegang heeft tot Internet kan terecht bij Vlaamse Socrates/Comenius en/of Lingua-agentschap op het departement Onderwijs - secundaire scholen: fax 02-210 53 55 - basisscholen: fax 02-211 45 03.

Europa en onderwijs

Wilt u meer weten over het onderwijsbeleid van de Europese Unie en de Raad van Europa? In het eerste deel van het **Handboek Europa en het onderwijs** krijgt u een compleet overzicht en een Europese historiek. Het tweede deel behandelt specifiek het beleid, de ontwikkeling en de praktijk van de Europese dimensie in het onderwijs in Nederland.

Europees Platform voor het Nederlandse Onderwijs - Nassauplein 8 - 1815 GM Alkmaar - 00 31 72 511 85 02 - algemeen@Europlatform.nl

Adressengids

Als u zoekt naar Nederlandstalige organisaties met een dienstaanbod voor vrouwen, in de **RoSa-Adressengids** vindt u er zo'n 2500, met de nodige praktische gegevens.

Schrijf 350 fr. over op rek.nr. 001-0572191-64 met vermelding 'adressengids 11/97' - Rol & Samenleving vzw (RoSa) - Gallaitstraat 78-86 - 1030 Brussel - tel 02-216 23 23 - fax 02-216 54 50

Vis van de school

Gemiddeld verbruikt de Belg 10 kilo vis per jaar. In Japan is dat 60 à 70 kilo. Het gezondheidsideaal zou rond de 20 kilo liggen. Slechts tijdens feesten eet de Belg meer vis. VLAM, de **Vlaamse dienst voor Agro-Marketing**, vroeg aan 10 hotelscholen één vishema uit te werken met eenvoudig te bereiden recepten. Dat resulteerde in titels als *Vis en fondue*, *Vis en feesten*, *Vis in Europa*, *Vissoepvarianties* enz. Het resultaat vindt u in **Vis, rijk aan variatie, lekker eenvoudig** (176 blz., 375 fr.). Bij elk thema is een video beschikbaar waarop 20 bereidingen uit de pan swingen. Die kost 350 fr.

Verkrijgbaar in de vishandel of bij de VLAM-infoshop - Leuvenseplein 4 - 1000 Brussel - tel 02-501 62 35 - pers.vlam@vlam.be - www.vlam.be

Ramadan

Als u achtergrondinformatie en leesteksten wil over de islam, dan heeft de vzw **School Zonder Racisme** een dossier voor u. Een greep uit de behandelde thema's: islam en christendom, de ramadan, de vrouw in de islam, de Arabische erfenis. 40 bladzijden info voor 200 fr.

School Zonder Racisme - Cellebroersstraat 39 - 1000 Brussel - tel 02-512 60 07 - fax 02-503 37 40

BASISONDERWIJS

Zeg eens 'ei'

Het zit eivol opdrachten om te lezen, rekenen, tekenen en knutselen, is mooi geïllustreerd en vraagt van de leerlingen ook wat denkwerk en handigheid. En het gaat allemaal over eieren, die ovale vogelproducten waarvan we er gemiddeld 230 per jaar verorberen. Het nieuwe doeboek **Zeg eens 'ei'** is vooral geschikt voor kinderen van het tweede en het derde leerjaar, maar ook andere leerjaren vinden er hun gading in. Bovendien is het gratis.

U kan het doeboek bestellen of zelf afhalen in de VLAM-infoshop - Leuvenseplein 4 - 1000 Brussel - tel 02-501 62 35 of 36 - fax 02-501 65 15

Anne Provoost

Welke mens gaat er schuil achter deze populaire auteur? Schrijfster **Marita De Sterck** geeft antwoord met een korte biografie in **VWS-Cahier 181**.

Schrijf 200 fr. over op rek.nr. 717-0304460-52 van de Vereniging van West-Vlaamse Schrijvers (VWS) - Betferkerlaan 187 - 8200 Brugge

Een boom voor mama

Vanuit de jonge **Kathrin**, hoofdpersonage van dit verhaal voor 14-plussers, beschrijft **Sophie Brandes** hoe een gezin zich probeert sterk te houden in de schaduw van de dood. Hoop en verdriet rond het thema kanker. Realistisch gebracht en zonder sentimentaliteit.

Een boom voor mama - Sophie Brandes, 184 blz., 495 fr. Verkrijgbaar in de handel - Standaard Uitgeverij - Belgiële 147a - 2018 Antwerpen - tel 03-239 59 00 - fax 03-230 85 50

Barok

De **Vereniging Leraren Geschiedenis en Maatschappijleer (VLGM)** bestaat 15 jaar en viert dat met de publicatie van een geïllustreerd kunsthistorisch werk over de barok. Daarin krijgt u de evolutie van deze kunststroming naast de belangrijkste datums en gebeurtenissen in die periode. **Eenheid en verscheidenheid in de Europese cultuur, BAROK** kost 795 fr. in de handel. Leerkrachten en scholen kunnen het tegen reductieprijs kopen bij uitgeverij **De Sikkel** (595 fr. + 90 fr. portkosten, tenzij u het zelf bij de uitgeverij ophaalt).

Uitg. De Sikkel - Nijverheidsstraat 8 - 2390 Oostmalle - tel 03-309 13 30 - fax 03-311 77 39

Info VLGM: Hilde Corremans - G. Gezellelaan 1 - 2640 Mortsel - tel 03-440 73 90

Bank

Welke rol speelt de bank in onze samenleving? Als u de nieuwe gratis brochure **Dit is de bank** doorneemt, weet u er alles over: de werkgelegenheid in de banksector, de kunst van het bankieren, de evolutie van betaalmiddelen, de voorbereiding van de euro, spaarwezen en krediet enz. 15 fiches in vierkleurendruk met veel illustraties en een reeks afsluitende vragen. De publicatie **Het Belgische bankwezen** geeft 100 blz. informatie over bank en bedrijf, de verschillende spelers op de financiële markten, beurs en overheid. Prijs: 300 fr.

Belgische Vereniging van Banken - Ravensteinstraat 36, bus 5 - 1000 Brussel - tel 02-507 68 11 - fax 02-512 58 61

Curriculum vitae

«Geachte heer, hierbij doe ik u het formulier met daar mijn curriculum vitae toekomen met het verzoek dit te bezien in het licht van uw actuele opdrachtenbestand...» Wie zou deze sollicitant een kans geven? De brochure **Het C.V.** (200 fr. + 50 fr. verzendingskosten) draait de rollen om: tips om goede cv's te herkennen, een efficiënt interview af te nemen en geschikt personeel te selecteren.

NCMV Jonge Ondernemers - Spastraat 8 - 1000 Brussel - tel 02-238 07 35 - fax 02-238 07 34

Afrika

Tussen 1880 en 1900 werd Afrika in ijltempo onder een aantal Europese landen verdeeld. Tot 1880 was Afrika een verhaal van lucratieve handel-zonder-grenzen, missionering, ontdekkingen en wetenschappelijk onderzoek. Maar dan sloeg een soort territoriumdrift toe. In 20 jaar tijd werd het continent naadloos onder Europese mogendheden verdeeld. **J.M. Mackenzie** analyseert oorzaken en gevolgen. U krijgt 60 blz. om tot inzicht te komen.

De Europese opdeling van Afrika 1880-1900, 365 fr. - uitg. EPO - Lange Pastoorstraat 25-27 - 2600 Berchem - tel 03-239 68-74 - fax 03-218 46 04 - uitgeverij@epo.be - www.epo.be

VEILIG (1)

Wie heeft nu eigenlijk voorrang? Geen overbodige vraag als u op de baan bent. Voor leerlingen van de tweede graad, alle onder-

wijsvormen, is er een nieuwe lesbrieft rond de voorrangregeling in het verkeer. Voor 10 frank per lesbrieft kunnen zij één of meer lesuren aan de slag. Voor de leerkracht is er een leidraad. Vraag een gratis beoordelings-exemplaar aan.

VerkeersPedagogisch Instituut vzw - Spinnersstraat 29 - 8800 Roesselare - tel/fax 051-21 04 17

VEILIG (2)

Met kinderen op zoek gaan naar (gevaarlijke) verkeerssituaties en de veiligste routes opsporen. Dat is de aanzet van **Veilig op weg! Met tips van Kaatje Kijkuit**, een doeboek over het verkeer voor kinderen van 8 tot 12 jaar. Kinderen leren verkeersborden kennen en worden aan het denken gezet over de voor- en nadelen van verschillende vervoerswijzen en de fileproblematiek. Inclusief knipbladen met illustraties en vragenlijsten. Prijs: 80 fr. voor 28 blz.

Belgisch Instituut voor de Verkeersveiligheid (BIVV) - Haachtssesteenweg 1405 - 1130 Brussel - tel 02-244 15 11 - fax 02-216 43 42

GRATIS BOEKEN

We hebben gratis dossiers over de ramadan en islam voor u klaarliggen. Stuur ons een briefkaart. De onschuldige **KLASSE**-hand haalt er vijf winnaars uit.

KLASSE (Zeker lezen) - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel

Zeker zien lezen doen

RENÉ MAGRITTE: TOT 28/6 **a**

N.a.v. de honderdste verjaardag van de geboorte van de **surrealistische kunstenaar René Magritte** presenteren de *Koninklijke Musea voor Schone Kunsten* een grote overzichtstentoonstelling van zijn werk. Zo'n 250 schilderijen en gouaches illustreren het uitgangspunt van de surrealisten: schoonheid ontstaat door de botsing van dingen die elkaar totaal vreemd zijn. Magritte schildert gewone figuren en voorwerpen in een wereld die ontstaan is in zijn dromen, in het onderbewustzijn of gewoon bij toeval.

De toegangsprijs bedraagt 350 fr. Senioren en groepen (vanaf 15 personen) betalen 300 fr.; schoolgroepen betalen 150 fr. Kinderen tot 13 jaar (begeleid door ouders of leerkracht) hebben gratis toegang. Voor schoolgroepen is de tentoonstelling enkel toegankelijk op dinsdag en vrijdag, telkens van 10 u. tot 13 u. De NMBS biedt speciale voorwaarden. Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België - ingang Museum voor Oude Kunst - Regenschapsstraat 3 - 1000 Brussel - 02-508 32 11 - fax 02-508 32 32

MAGRITTE IN HET BASISONDERWIJS: 22/4 **b**

Aansluitend op de grote Magritte-tentoonstelling is er een **nieuw museumatelier** voor leerlingen basisonderwijs (5de en 6de leerjaar). **Mijn kop zit vol beelden en tekens** toont uw leerlingen met taal-, gebaar-, denk-, teken- en plak oefeningen hoe beelden en tekens in hun hoofd ontstaan en wat ze er allemaal mee kunnen aanvangen. Nadien kijken ze naar de schilderijen van *Magritte*: wat stellen ze voor? Welke titels heeft de kunstenaar bedacht? Hoe verbindt *Magritte* beelden en tekens met de dingen die hij ziet? **Leerkrachten derde graad lager onderwijs kunnen gratis kennismaken met dit museumatelier op woensdag 22 april om 14 u. Vooraf (lieft telefonisch) inschrijven is wel noodzakelijk.**

Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België - Educatieve Dienst - Museumstraat 9 - 1000 Brussel - tel 02-508 34 50 - fax 02-508 32 32

MINIMAL ART: TOT 3/5 **s**

Minimal Art stelt de ervaring van de kijker bij het aanschouwen van een kunstwerk centraal. Vandaar de uiterst sobere en uitgepuurde werken van *Carl Andre*, *Dan Flavin*, *Donald Judd*, *Sol LeWitt* en *Robert Morris* die u in deze tentoonstelling kunt bekijken.

De toegang is gratis. Geleide bezoeken (graag vooraf reserveren) kosten 1800 fr.

BBL - Dienst Kunstzaken - Marnixlaan 24 - 1000 Brussel - tel 02-547 22 92 - fax 02-547 37 12

RUSSISCHE AVANT-GARDE EN THEATER 1910-1930: TOT 30/5 **s**

De collectie *Lobanov-Rostovski* is helemaal gewijd aan de Russische podiumkunsten en omvat meer dan 1000 werken uit de periode 1880-1930. Ruim 350 werken uit deze collectie zijn hier samengebracht. Ze illustreren de zogenaamde «niet-objectieve» kunst. **Kostuumontwerpen, decors en scenerieën** voor toneel, opera, ballet, circus en film weerspiegelen de experimenten uit die creatieve jaren.

Museum van Elsene - J. Van Volsemstraat 71 - 1050 Brussel - tel 02-511 90 84 toestel 1459

FILIP TAS (1918-1997): 29/5 TOT 12/7 **s**

Wat begon als een huldertentoonstelling naar aanleiding van de 80ste verjaardag van de fotograaf is nu te zien als een **overzichtstentoonstelling** van zijn werk. «Een wandelaar die kijkt», noemde men hem ooit: in meer dan 30.000 foto's (vooral zwart/wit) liggen zijn visie en zijn impressies bewaard. Deze tentoonstelling toont een (thematische) selectie uit dit omvangrijk oeuvre.

De toegang is gratis.

Galerij van de Kredietbank - Grote Markt 19 - 1000 Brussel - tel 02-422 85 63 - fax 02-422 81 60

KINDEREN INBEGREPEN IN LIMBURG **a**

De **doe-tentoonstelling Kinderen inbegrepen** (gerealiseerd door Jeugd & Vrede) toert door Limburg. Op 32 panelen, in 8 modules, nodigen allerlei interactieve elementen uit om op zoek te gaan naar concrete aspecten van **kinderrechten**. Het project is vooral bedoeld voor leerlingen van 9 tot 14 jaar, maar ook oudere leerlingen en volwassenen kunnen op een speelse wijze hun kennis over kinderrechten testen of opfrissen.

U kan de tentoonstelling nog bezoeken in CC Achter Olmen Maaseik - tel 089-56 57 04 (tot 1 mei) en Provinciaal Centrum voor Theater Dommelhof Neerpelt - tel 011-64 25 71 (1 mei tot 5 juni).

TJUKURRPA: TOT 24/5 **a**

Oeroude symbolen worden overgebracht op canvas met acryl: Aalst presenteert een merkwaardige tentoonstelling van **Australische Aboriginalkunst**.

Speciaal voor het onderwijs zijn er speciale én gratis rondleidingen, aangepast aan de leeftijd van de leerlingen (van kleuterklas tot hoger onderwijs). Reserveren via CC De Werf - tel 053-76 13 14 - fax 053-70 15 54.

Op vrijdag 24 april (20 u.) en maandag 11 mei (20 u.) is er in CC De Werf een lezing (met dia's en muziek) over deze kunstvorm. Prijs: 100 fr. per persoon. Reserveraties op tel 053-76 13 12.

Stedelijk Museum Oud-Hospitaal - Oude Vismarkt - 9300 Aalst - tel 053-70 26 60

EDUCAR: EEN MUSEUM ZONDER VITRINES: 22/4 EN 6/5 **a**

Voortaan zijn de archeologische voorwerpen van het *Provinciaal Archeologisch Museum* van Velzeke letterlijk binnen handbereik. **Educar: een museum zonder vitrines** is een nieuw educatief programma waarbij u zo'n 250 objecten kunt bekijken en betasten. En u moet niet vrezen dat u unieke objecten beschadigt: het zijn immers exacte kopieën van de originelen, die mooi achter glas blijven. De *Educar* wordt ingezet bij de lange rondleidingen (en u moet ze vooraf reserveren).

Op woensdagen 22 april en 6 mei (telkens om 14 u.) kunt u gratis kennismaken met het nieuwe *Educar*-project. Voorts krijgt u er informatie over de bestaande educatieve programma's en over de nieuwe archeologische wandelingen. **Deelname is gratis. Wél telefonisch reserveren!**

Provinciaal Archeologisch Museum Zuid-Oost-Vlaanderen - Paddestraat 7 - 9620 Zottegem (Velzeke) - tel 09-360 67 16 - fax 09-361 28 41

BREUGHEL-BRUEGHEL: 3/5 TOT 26/7 **a**

De broers *Pieter Breughel de Jonge* (1564-1637/8) en *Jan Brueghel de Oude* (1568-1625) beheersten samen met Rubens het artistieke leven in de Nederlanden rond 1600. Voor het eerst is hun werk samengebracht in één **dubbeltentoonstelling** met landschappen, bloemstukken, stillevens, landelijke tafereelen, religieuze en profane scènes. De diversiteit, originaliteit en autonomie van beide kunstenaars worden overvloedig geïllustreerd. Voor Antwerpen was deze tentoonstelling al te bewonderen in Essen (Duitsland) en Wenen (Oostenrijk).

De toegangsprijs bedraagt 250 fr. Reductiehouders en groepen betalen 200 fr. Leerlingen tot 18 jaar betalen 100 fr. en leerlingen tot 12 jaar hebben gratis toegang. Rondleidingen kosten 2500 fr. (volwassenen) of 1000 fr. (leerlingen in klasverband). De NMBS biedt speciale voorwaarden.

Koninklijk Museum voor Schone Kunsten - Leopold de Waelplaats - 2000 Antwerpen - tel 03-238 78 09 - fax 03-248 08 10

Op woensdag 6 mei kunnen 160 leerkrachten gratis kennismaken met deze schitterende tentoonstelling. Na een korte inleiding nemen medewerkers van de educatieve dienst u mee voor een rondleiding. Stuur meteen het bonnetje op. U kan kiezen tussen 16 u. of 17 u. Een bezoek duurt ongeveer twee uren. U krijgt een schriftelijke bevestiging.

GRATIS RONDLEIDING

μ Ja, ik wil graag gratis kennismaken met de tentoonstelling Breughel-Brueghel op woensdag 6 mei. Ik kom graag om 16 u. 17 u.

NAAM:

ADRES:

SCHOOL & FUNCTIE:

Stuur de bon volledig ingevuld naar Koninklijk Museum voor Schone Kunsten - Educatie en Communicatie (KLASSE) - Plaatsnijdersstraat 2 - 2000 Antwerpen. U krijgt een schriftelijke bevestiging van uw inschrijving.

Zeker zien lezen doen

ALGEMEEN

• Tweede Dialoogdag: Kwaliteit van het onderwijs: 25/4 in Ter Helme Vakantiecentrum, Oostduinkerke. Leerkrachten, directeurs, schoolbegeleiders, jongeren, onderwijswetenschappers, beleidsverantwoordelijken enz. dialogeren over de kwaliteit van de praktijk van het onderwijs. Inschrijven tot 10/4. vzw Diroo - Vitsdam 6 - 2880 Bornem - tel en

fax 03-899 22 01

• Loskomen in taal: op zoek naar je eigen stem en verbale uitdrukkingvormen: 13 tot 17/4 in Hoepertingen.

Stichting-Lodewijk de Raet - Liedtsstraat 27-29 - 1030 Brussel - tel 02-240 95 01 - fax 02-242 26 10

• Weerbaarheid, geweld, misbruik: Nascholing voor leerkrachten (basisonderwijs: 16/4; secundair onderwijs: 17/4); Thema-avond Signalen van kinderen die seksueel misbruikt zijn (11/5).

Refleks Weerbaarheidscentrum vzw - Breughelstraat 31-33 - 2018 Antwerpen - tel 03-239 2983 - fax 03-281 66 31 - refleks@net4all.be

• Opleiding Werken met seksueel misbruik: Kinderen als slachtoffer (23/4 en 7/5), Volwassenen als slachtoffer (28/5, 4, 11 en 18/6), Daderhulp (18 en 25/9).

Opleiding Vertrouwenspersoon op school: 27 en 28/4 en 12/5.

CGSO Trefpunt - Vormingscentrum Jos van Ussel - Meersstraat 138B - 9000 Gent - tel 09-220 65 22 - fax 09-220 84 06

• Intimiteit: intimidatie? - Ongewenst seksueel gedrag op het werk: 22/4 in Huis van de Sport, Berchem.

Stad Antwerpen - departement voor Sociale Zaken, Volksgezondheid en Milieu - Van Immerseelstraat 11-23 - 2018 Antwerpen - tel 03-231 87 30 toestellen 3649 en 3647

• Cursus VELOO - Verrijkende elementen voor Leren, Opvoeden en Onderwijzen - in het kader van vakoverschrijdende eindtermen leren leren: 14-17/4.

UIA - Project Leerbevordering - dep. Geneeskunde - Universiteitsplein 1 - 2610 Wilrijk - tel 03-820 25 18 - fax 03-820 25 26 - lebeerjo@uia.ua.ac.be

• Buitengewoon onderwijs: Verdieping mentaal gehandicapten - de visie van Dorrothea Timmers als belangrijkste invalshoek (29/4, 6, 13 en 20/5; Campus Pius X, Antwerpen).

Vakoverschrijdend: Communicatie - hoe laat ik mijn mening horen (20 en 27/4, 4 en 11/5).

Karel de Grote-hogeschool - departement Leraaropleiding - Centrum voor Permanente Vorming - Turnhoutsebaan 400 - 2110 Wijnegem - tel 03-355 18 70 - fax 03-353 27 35

• Theateropleiding Stem- en ademhalings-techniek (20/4 tot 25/5 in Burgcentrum, Gent).

Lentestages: Verhalen vertellen (17, 18 en 19/4); Improviseren - module A (5, 7 en 8/4) & module B (9 en 10/4).

Interfederaal Centrum Vlaams Amateurtoneel (ICVA) vzw - Spitaalpoortstraat 50 - 9000 Gent - tel 09-229 21 72 - fax 09-228 70 92

BASISONDERWIJS

• Filosoferen met kinderen: 17-18/4 (+ terugkomdag) in Begijnhof, Hasselt.

Woord & Argument vzw - Oude Kuringerbaan 115 - 3500 Hasselt - tel 011-25 66 03 - fax 011-87 31 44

• Workshop creatief schrijven voor kinde-

a

ren: 6 sessies vanaf 22/4 in Trefpunt, Gent.

Studio Rinkelsteeltje - p/a Ariadne - Achterhekers 30 - 9052 Gent - tel 09-228 61 63

• Workshop voor kleuterleiders en onderwijzers: Kinderliederen begeleiden met gitaar - Initiatie begeleiding met keyboard - Stemvorming - Uitbreiding liedrepertorium: 16-17/4.

Muziekatelier Maestro - Carlo Vandenhende - Baaigemstraat 188 - 9890 Gavere - tel en fax 09-384 64 64

• Kleuteronderwijs: Op een poppenspeelse manier muziek maken (22/4); Ik denk... dus ik filosofer - filosoferen met kleuters (6 en 20/5).

Karel de Grote-hogeschool - departement Leraaropleiding - Centrum voor Permanente Vorming - Turnhoutsebaan 400 - 2110 Wijnegem - tel 03-355 18 70 - fax 03-353 27 35

NATUURWEKEN

U kan deze zomer met het hele gezin gedurende één week op een ontspannen manier de natuur verkennen onder leiding van een ervaren natuurgids. Theoretische uiteenzettingen (meestal in de voormiddag) worden afgewisseld met geleide wandelingen, waarbij ook de esthetische kenmerken van de natuur aandacht krijgen. U hebt de keuze uit twee reisdelen: **Chassepierre** in de Gaumestreek, aan de oevers van de Semois (19 tot 25 juli) of het West-Vlaamse **Heuveland** (11 tot 17 juli) met zijn bergen en prehistorische vondsten als voornaamste attracties (u logeert er trouwens in *Baillleul/Belle*, net over de «schreve»). De deelnameprijs schommelt tussen 8500 fr. en 10.900 fr. per volwassene (afhankelijk van uw netto-inkomen).

vzw Dialoog - Blijde-Inkomststraat 109 - 3000 Leuven - tel 016-29 47 28 - fax 016-22 21 31

KLASSE-MENT

Enkele honderden leerkrachten stuurden ons een kaartje met het laconieke opschrift **Schoolmoehed**. Geen paniek, dit was gewoon het juiste antwoord op vorige opgave. Naar de volgende opgave is dan maar een kleine stap. Vijf gezonde boekenbonnen van 2000 fr., geschonken door Standaard Boekhandel, liggen hierte wachten op evenveel winnaars. We verwachten uw antwoord ten laatste op 30 april.

Winnaars opgave 46: G. Dejonghe (Muzen), Johan De Meerleer (Oudenaarde), Freddy Van Looy (Bilzen), Martin Crabbe (Kortrijk) en Lieve Biesemans (Grimbergen)

Oplissing opgave 47: Schoolmoehed.

Opgave 48: We zoeken een woord van zestien letters. Zou Groote Schuur er ook ééntje hebben?

• de 1ste, 2de en 6de letter uit de echte naam van een Russisch bolsjevistisch leider (1870-1924);

• de 2de, 3de en 8ste letter uit de naam van een vulkaan, tevens hoogste berg van het Amerikaanse continent;

• de 1ste, 3de en 8ste letter uit de naam van het land van volksreferenda, fietsende soldaten en «Rufst du, mein Vaterland»;

• de 1ste, 5de en 7de letter uit de economische term voor het overzicht van de in- en uitvoer van de ingezetenen van een land met die van andere landen, meestal gedurende één jaar;

• de 4de en 5de letter uit de naam van een Italiaans dichter en Nobelprijswinnaar (en in een vorig leven klokkenluider?);

• de 1ste en 6de letter uit de naam van de Europese stad waar de zeemeermin een nieuw hoofd heeft gekregen.

KLASSE-Ment - Koningsstraat 138 - kantoor 802 - 1000 Brussel

SECUNDAIR EN HOGER ONDERWIJS

• Wat straks studeren? Studie- en beroepskeuzebegeleiding - nieuwe opvoedingstaak, ook voor de school.

Deze conferentie vindt plaats in CC Zolder (22/4; inschrijven bij DiNAC - tel 011-23 68 24 - fax 011-23 68 25); Universiteit Gent (29/4; inschrijven bij RUG-DLO - tel 09-264 35 49 - fax 09-264 35 99); Universiteit Antwerpen-UIA (6/5; inschrijven bij CBL-UIA - tel 03-820 29 60 - fax 03-820 29 57) en KATHO Kortrijk (13/5; inschrijven bij KATHO-Centrum Permanente Educatie - tel 051-40 02 40 - fax 051-40 89 13).

• Jazz en lichte muziek in het DKO: 3/5 in de Singel, Antwerpen.

OVSG - Ravensteingalerij 3 bus 7 - 1000 Brussel - tel 02-502 09 05 - fax 02-502 12 64

• Nascholingsprogramma's: Communiceren met ouders (drie sessies vanaf 23/4); Leren leren (zes sessies vanaf 22/4); Omgaan met onderpresteerders (4 sessies vanaf 25/4); Omgaan met faalangst en onzekerheid (drie sessies vanaf 29/4); Stagebegeleiding (zes sessies vanaf 20/10; ook voor hoger onderwijs). vzw Cheobs - Ingrid Coosemans - Leopoldstraat 3 - 3000 Leuven - tel 016-20 76 55

• Secundair onderwijs: Onderneming en onderwijs (23 of 30/4; Campus Pulhof, Berchem); Activerend poëzie-onderwijs (22 en 29/4; Campus Pius X, Antwerpen); A new textbook: the quest for the best (6 en 13/5; Campus Pulhof, Berchem); Lezers gezocht - een praktische gids doorheen het jeugdliteratuuronderwijs (20/5).

Karel de Grote-hogeschool - departement Leraaropleiding - Centrum voor Permanente Vorming - Turnhoutsebaan 400 - 2110 Wijnegem - tel 03-355 18 70 - fax 03-353 27 35

• Technisch Tekenen in de bouwopleiding: 28/4 in Ingenieurshuis-KVIV, Antwerpen.

Gratis netoverschrijdende studiedag voor leer- en opleidingsverantwoordelijken Bouw. R. Van Begin, pedagogisch adviseur OVSG - Beeldkensgatstraat 8 - 3080 Tervuren - trel 02-767 47 40

• 12de Conferentie Het Schoolvak Nederlands: 13-14/11 in Antwerpen.

Docenten, leraren, didactici enz. die zich willen melden als spreker/workshopleider voor deze conferentie kunnen tot 15 mei een abstract indienen (halve pagina A4, op diskette, met uitdraai).

Mark Van Bavel - UFSIA/CVD - Prinsstraat 8 - 2000 Antwerpen - tel 03-220 46 82 - fax 03-220 46 79

Het aanbod is gróót. Uiteraard kan deze pagina enkel een selectie bieden. Vraag meer informatie bij de pedagogische begeleiding van uw school.

Tijdelijke leraars krijgen een beter statuut. Er komen 45 onderwijszones. Dat en nog veel meer onder-schreef de Vlaamse regering in het kas-teel van Dworp. De peda-gogische hervor-ming van het secundair onderwijs krijgt vorm. Nog voor de zomervakantie moet het Vlaams parlement zich over het ontwerpdecreet uitspre-

De scholen: een nieuwe organisatie

★ Het oorspronkelijk concept van de *samenwerkingsverbanden* tussen scholen bestaat niet meer. Secundaire scholen kunnen nu vrijwillig samenwerken in nieuwe, verruimde *scholengemeenschappen* (SG). Waar zit het verschil? Een SG is één school of groepering van secundaire scholen die binnen een onderwijszone gezamenlijk instaan voor de onderwijsvoorziening. In het vroegere concept was er sprake van een tweedeling tussen het officieel en het vrij gesubsidieerd onderwijs. Die komt er dus niet. De overheid legt 45 onderwijszones vast. Elk net kan één of meer nieuwe SG'en vormen per onderwijszone. Dat kan ook over maximum drie aangrenzende onderwijszones.

★ In principe zal het aanbod van een SG bestaan uit ten minste drie studierichtingen ASO, twee studiegebieden TSO en twee studiegebieden BSO.

Onderwijs in nieuwe zones

Een multisectoraal aanbod heet dit. Daardoor heeft een school er niet langer belang bij leerlingen enkel te oriënteren binnen haar eigen studieaanbod. Een klassieke ASO-school kan dus binnenkort zonder verlies leerlingen naar een technische richting laten vertrekken. In de nieuwe constructie van de SG gaan immers geen lestijden verloren.

★ Er is nu een **driedeling** tussen het gemeenschapsonderwijs, het officieel en het vrij gesubsidieerd onderwijs. Hierin is het maximaal aantal SG'en per net als volgt samengesteld: gemeenschapsonderwijs 80, officieel gesubsidieerd onderwijs 29, confessioneel 120 en niet-confessioneel 5 in het vrij gesubsidieerd onderwijs. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kan elk onderwijsnet slechts één SG vormen.

★ De SG is verantwoordelijk voor een **rationeel onderwijsaanbod**. De deelnemende scholen maken onder elkaar afspraken over het studieaanbod met studiegebieden en studierichtingen.

★ De SG maakt afspraken over het **personeelsbeleid**. Dit omvat criteria om personeelsleden aan te werven en hun functioneren te evalueren.

★ Deel uitmaken van een SG heeft bepaalde **voordelen**. De scholen ervan genieten betere rationalisatienormen, d.w.z. 15 procent lager dan de basisnorm. Ze kunnen in de toekomst vrij uren overdragen naar elkaar. Het omkaderings- en het administratief personeel wordt berekend per SG. Binnen de nieuwe SG kan dit personeel benut worden op het niveau van de SG in haar totaliteit. Vastbenoemde directeurs en onderdirecteurs die door de herstructurering hun job verliezen, kunnen aan het werk blijven binnen de SG.

★ Om het pedagogisch beleid van de SG te versterken, zal de overheid **financiële stimuli** toekennen. Om aan dit geld te geraken, zal ze gedurende drie opeenvolgende jaren de werkmiddelen van het secundair onderwijs niet indexeren. Een SG moet wel aan enkele voorwaarden voldoen om recht te hebben op deze extra financiële steun: een multisectoraal aanbod, een herschikt en duidelijk

herkenbaar studieaanbod en vooral een doordacht oriënteringsbeleid voor de leerlingen.

Tivoli

Aan vakbondszijde oordeelt men positief over de politieke afspraak dat het secundair onderwijs niet moet inleveren voor het Tivoli-akkoord dat het basis-onderwijs 3,1 miljard frank meer bezorgt. De tewerkstelling behouden is de grootste zorg van de bonden. Ze vrezen dat door de hervormingen minstens enkele honderden banen verloren zullen gaan.

Het studieaanbod: inkrimpen

★ Vandaag zijn er 415 structuuronderdelen (basisopties, beroepenvelden en studierichtingen). Het onderwijsaanbod van morgen zal er 338 hebben. Dit vereist een indeling van verwante studierichtingen in **studiegebieden**.

★ Het ASO versterkt in de tweede graad de basisvorming voor moderne talen en wiskunde. De huidige studierichting *menswetenschappen* beantwoordt in veel gevallen niet aan de doelstellingen van het ASO die onder meer abstraherend denken omvatten. Deze richting zal men omvormen en inhoudelijk herwaarderen tot **humane wetenschappen**.

★ In het TSO-BSO schrapt de overheid een aantal te specialistische of niet relevante studierichtingen. Andere studierichtingen worden geïntegreerd in bredere richtingen. Alleszins komen er gesprekken met de grafische en de textielsector om een convenant te sluiten. Dit moet het mogelijk maken om het aanbod, van basisopties tot specialisatiejaren, kritisch te herdenken in **samenspraak met het bedrijfsleven**.

Twijfels

«Bepaalde CVP-parlementsleden zijn bezweken voor de particuliere belangen van een handvol misnoegde school-directeurs uit hun streek», zegt Toon Boone, secretaris-generaal van het Vlaams Secretariaat van het Katholiek Secundair Onderwijs. In de pers zegt hij dat hij zich gepakt voelt en betreurt hij voorts dat er geen minimale leerlingenaantallen voor de studiegebieden komen. Dit zou voorkomen dat op te veel plaatsen te veel studierichtingen met te weinig leerlingen worden aangeboden.

HERVORMING

ken. Een samenvatting van de krachtlijnen. En de eerste reacties.

Binnenkort een functiebeschrijving voor leraars secundair onderwijs?

Van de scholen wordt nu verwacht dat ze op eigen initiatief een scholengemeenschap vormen en hun studieaanbod inkrimpen. Niet alle politici geloven daarin.

Het onderwijsaanbod: nieuwe ordening

De rationalisatie van het onderwijsaanbod moet volgens de overheid in de eerste plaats de kwaliteit van het onderwijs verhogen. Elke inrichtende macht verbindt zich ertoe om voor het geheel van haar scholen het nu toegekende pakket urenleerkracht stapsgewijs over vier jaar te reduceren met 2,5 procent. De inrichtende macht mag zelf kiezen hoe ze dit doet: fusies doorvoeren, structuuronderdelen overhevelen, het onderwijsaanbod ordenen. Voor dit laatste kan ze ordeningsmodellen gebruiken. Als de inrichtende macht deze reductie binnen vier jaar niet realiseert, zal de overheid dit percentage lineair inhouden.

Marchandage

De leden van de CVP-fractie in het Vlaams parlement weerleggen de kritiek als zouden ze via een vorm van politieke 'marchandage' het onderwijsakkoord naar hun hand hebben gezet. Ze houden wel rekening met de belangen van de individuele scholen, zeggen ze. Ze hopen dat secundaire scholen die al een inspanning deden om hun studieaanbod te rationaliseren, niet gestraft zullen worden.

De omkadering: afvloeiën

★ Voor het onderwijzend personeel blijft de huidige financiering behouden met degressieve leerlingencoefficienten en met minimumpakketten om een onderwijsaanbod te garanderen.

★ TSO- en BSO-scholen hebben naast hun organiek leestijdenpakket recht op de huidige ambten van werkmeester, werkplaatsleider en teeltleider. In het nieuwe systeem zijn dit de technisch adjunct van de directeur en de coördinerend technisch adjunct van de directeur.

★ Het huidige opvoedend hulppersoneel en administratief personeel: de ambten van opvoeder-huismeester, directiesecretaris, studiemeester-opvoeder, opsteller en klerk-typist moeten op termijn in absolute aantallen verminderen door natuurlijke afvloei.

Besparingen

De Centrale Raad van de Argo (gemeenschapsonder-

wijs) keert zich vooral tegen een niet-indexering van de werkingsmiddelen gedurende drie jaar. Zij dringt ook aan op een herziening van het Argo-decreet. De VLD, de grootste oppositiepartij, ziet in de hervormingsvoorstellen alleen een 'nota met vage intenties die meer vragen oproept dan antwoorden geeft'. Ze ziet in het plan enkel een besparing.

Het personeelsbeleid: de functies beschrijven

★ Oudere personeelsleden kunnen uitstappen, als ze boventallig worden of hun betrekking ruilen met een jong boventallig of tijdelijk personeelslid. De uitstappers krijgen een wachtgeld dat als volgt is vastgesteld: administratief personeel 75 procent, studiemeesters-opvoeders 72 procent en de overige personeelsleden 70 procent van de laatste brutowedde.

★ De benoemingsstop wordt opgeheven, zowel in het secundair onderwijs als in het onderwijs voor sociale promotie.

★ De functiebeschrijving wordt ingevoerd als instrument in het personeelsbeleid. Op basis hiervan krijgt een leraar een beschrijvende beoordeling of evaluatie. Die kan aanleiding geven tot vorming, bijsturing, nascholing... Na twee opeenvolgende negatieve beoordelingen of drie onvoldoendes tijdens de loopbaan volgt ontslag. Maar deze regeling is nog niet voor morgen.

★ De directeur en onderdirecteur krijgen een mandaat van vier jaar. Maken ze zich in deze periode niet waar, dan keren ze terug naar hun vroegere ambt.

★ De bestaande voorrangsregelingen voor tijdelijken worden opgeheven. In plaats daarvan krijgt een personeelslid dat drie jaar dienst heeft binnen een SG, recht op een doorlopende aanstelling.

Dit tijdelijk personeelslid kan tevens genieten van de bestaande verlopen en regeling voor afwezigheden. Personeelsleden, aangesteld voor een volledig schooljaar of voor onbepaalde duur, ontvangen in de vakantiemaanden een volwaardige wedde. Tijdelijke personeelsleden kunnen nu ook bestuursfuncties waarnemen.

Enveloppes

Lange tijd was de overheid van plan de scholen voor hun werking een envelop met geld te geven. Daarmee moesten ze zich uit de slag redden. De vakbonden waren hier vierkant tegen. Nu komt de term 'enveloppefinanciering' niet meer voor. De scholen mogen dus hun factuur naar 'Brussel' sturen, zij het dat Brussel hen ertoe dwingt die in vier jaar tijd 2,5 procent kleiner te maken.

«U bent voor doorlopende duur aangesteld»

De werkingsmiddelen: anders verdelen

In afwachting van de resultaten van de wetenschappelijke studie over de objectiveerbare verschillen in de werkingsmiddelen tussen de onderwijsnetten, komt er een voordeliger verdeling voor het gesubsidieerd onderwijs. De huidige verhouding in werkingsmiddelen van het gemeenschapsonderwijs t.o.v. het gesubsidieerd onderwijs (100 voor het gemeenschapsonderwijs tegen 53,9 en 51,3 voor respectievelijk het officieel en het vrij gesubsidieerd onderwijs) wordt tegen 2007 verhoogd tot een 100/76 verhouding. Tijdens de eerste drie jaar voert men de verhoging versneld door.

De meerkost van deze hervorming betaalt het secundair onderwijs zelf via de voorgestelde maatregelen. ■

Ouders willen geen kermis,
maar een écht beeld van de school

Steeds meer scholen doen een beroep op een evenementenbureau om hun opendeurdagen professioneel te begeleiden. Ze willen opvallen, een goede beurt maken, ouders beïnvloeden in hun keuzeproces. «Scholen gaan daarom vaker op zoek naar speciale attracties en naar publiekstrekkingen», zegt *Stefan Deckers* van *Conrad Consulting* uit Hasselt. «Ze willen af van het traditionele aanbod van clowns, springkastelen en volksspelen. Voor veel mensen is de beste school de school die Dana Winner kan uitnodigen en betalen. Dat heeft met bluf te maken, met wie centen heeft. Een opendeurdag moet nochtans in de eerste plaats eerlijke informatie over de school geven. Animatie komt op de tweede plaats. Wie met Dana Winner nieuwe leerlingen probeert te lokken, zit verkeerd.»

PROMOTIE

Hier en daar nog wat bijgeverfd, een ronkende programmabrochure, vandaag stinken de vuilnisbakken niet. Gehuurde b u x u s -planten aan de poort en de mannen van de gemeente stampen de aarde aan voor de vlaggenmasten. Opendeurdagen. «Ze mogen niet onopgemerkt voorbijgaan en daar zijn alle middelen goed voor.» Dat beweren evenementenbureaus die nu ook al opendeurdagen op scholen organiseren. Hoe ver kan dat gaan?

Open deur: blufpoker

Schijnvertoon

«Wij huren voor onze opendeurdag geen extra attracties of apparatuur om te tonen wat we hier allemaal kunnen», zegt directeur *Dominiek Deraeve* van het *Technisch Instituut Don Bosco* in Sint-Pieters-Woluwe. «Onze school is die dag een werkende tentoonstelling. De leerlingen werken aan hun praktijkstuk. Zoals ze dat elke dag doen. Geen schijnvertoon, want dat pakt geen verf. De leerlingen hebben dat vlug door en de bezoekers ook. Onze school heeft wel een opendeurdag nodig. En meer dan alleen maar voor de verse toevoer van leerlingen. Natuurlijk is dat wel een belangrijk doel. Het beeld van het technisch onderwijs in onze maatschappij is niet van die aard dat de leerlingen aan de poort staan te drummen om zich in te schrijven. Een opendeurdag is dus in de eerste plaats reclame, promotie. Maar zo'n dag werkt ook als een sterke bevestiging voor onze eigen leerlingen. Ze voelen waardering voor wat ze doen. Vaak staan ouders (en soms de leerkrachten zelf) versteld van wat de leerlingen allemaal kunnen.»

De bakker

Elke consument laat zich bij het aanschaffen van een product of dienst beïnvloeden door het imago ervan. Zonder dat imago zou hij geen keuze kunnen maken. Dat stelt *Poiesz* in *The Image Concept*. De stelling geldt ook voor scholen. Ouders hebben het moeilijk om rationeel een schoolkeuze

te maken. Ze kennen niet alle scholen, laat staan dat ze hun sterke en zwakke punten op een juiste manier kunnen beoordelen. Bovendien kunnen ze niet altijd rekening houden met vroegere ervaringen. Dit onvermogen om rationeel te handelen zorgt ervoor dat ze andere gronden zoeken voor hun beslissing. Het imago van een school speelt dan een rol. Wat zegt men over de school bij de bakker in de buurt? Het imago is het beeld dat de mensen uit de omgeving van de school hebben over die instelling. Het is het resultaat van alle indrukken, ervaringen, kennis, verwachtingen en gevoelens van mensen.

Wil een school leerlingen aantrekken, zal ze haar omgeving moeten overtuigen dat ze goed onderwijs aanbiedt. Een opendeurdag is voor veel scholen vaak een (verkeerd?) middel om die uitstraling bij te werken. Een imago bouw je niet op één dag.

Eén dag surfen

Bart is het computergenie van het vierde jaar. Hij zit in een grote ASO-school. Vorig jaar had de directeur hem gevraagd om tijdens de opendeurdag het gebruik van Internet te demonstreren in het computerlokaal. Een hele dag surfen. Dat moeten ze hem geen twee keer vragen. «Alleen spijtig dat het tijdens de lessen nooit mag», zucht *Bart*. «Op onze school mogen alleen de leerkrachten internetten. Zij hebben een aansluiting in de leraarskamer.» De dag van de opendeur gelooft *Bart* zijn eigen ogen niet. Het computerlokaal is

«Ik geloofde mijn eigen ogen niet»

tijdelijk versterkt met vier extra computers: die van het secretariaat. Hij moet geen antwoorden geven als ouders hem iets vragen. Dat is voor de leerkracht die de rondleiding zal doen, heeft de directeur hem gezegd. Bart voelt zich bedrogen. En al de bezoeken-de ouders: zand in de ogen.

In de school van André ging het er vorig jaar nog straffer aan toe. De leerlingen mochten er voor één keer met eieren gooien naar leerkrachten die als kermisattractie hun hoofd door een gat staken. Zo creëer je natuurlijk óók een beeld van de school.

Op tijd naar bed

De Vier Winden is een vrije basisschool in Brussel. 130 kinderen, veel migranten en kansarmen. Geen opendeurdag met veel toeters en bel-len hier. Dat werkt toch niet, zeggen ze. Wel een *openklasdag*. Ouders kunnen tijdens een school-dag gewoon de les volgen, uitleg vragen, dia's bekijken, activiteiten bijwonen, mee participeren in de klas. Zo krijgen ouders de kans om de échte schoolcultuur te leren kennen. «De openklasdag is geen promotie voor de school. We proberen de ouders van onze kinderen zoveel mogelijk naar de school te halen», zegt directrice Rita Soors. «Hoe meer zij vertrouwd geraken met wat op school gebeurt, hoe beter het is voor het leren van hun kinderen. Wat verwacht onze school, wat eisen we en hoe werken we? Dat willen we duidelijk maken. We dringen ons niet op, maar geven ouders tips over huiswerk, tv-kijken, op tijd naar bed gaan. Ouders maken zo kennis met onze schoolcultuur. Het is belangrijk dat ze die ken-nen. Zo kunnen ze hun thuiscultuur daarop af-stemmen. Daar halen de kinderen hun profijt uit. Ouders moeten zich op school zélf ook goed en betrokken voelen. Dat kan alleen door de deur zoveel mogelijk open te zetten.»

Frieten bakken

Praten met ouders, even vragen hoe het gaat, aandacht hebben voor mogelijke frustraties. Veel ouders vinden het belangrijk hoe de leerkrachten en directie hen op school aanspreken. Een open-deurdag biedt hier ruime kansen. Agnes is 'werk-ende' lid van een oudercomité in een grote basis-school. Ze zit in de stuurgroep van de opendeur-dag. «Wat ik niet begrijp is dat bij de taakverde-ling de leerkrachten liever achter de schermen werken. Ze vragen een job ergens in de keuken of achter het gordijn. Ze laten zich liever zien als frietenbakker, dan als leraar. Bovendien hebben ze het die dag zo druk dat ze geen tijd hebben voor de ouders. Dat is toch echt een gemiste kans.»

Poetsplaatje

In Tielt hebben verscheidene secundaire scho-len afgesproken om de opendeurdag op dezelfde dag te organiseren. Zelfs de promotie voor die dag voeren ze voor een deel samen. Dat zegt directeur Dirk Van de Voorde van het Heilige Familie Insti-tuut. «De scholen liggen dicht bij elkaar. Ouders die op zoek zijn naar de school die past bij hun kind, kunnen in één dag alle scholen aandoen. In het ASO kan je niet uitpakken met realisaties zoals in een technische school. De nadruk ligt bij ons op de informatie. Ouders die de school niet kennen, krijgen een rondleiding. De school werkt die dag niet natuurlijk. Maar we stellen wel het

multimedialokaal open of tonen wat dramatische expressie is, bijvoorbeeld. Bovendien hebben we onze jaarlijkse tentoonstelling *Van opendeur tot opendeur*. Daar zien ouders wat er tijdens één jaar allemaal is gebeurd op school. Onze opendeurdag is geslaagd als er die dag een ruime belangstelling is geweest. En dat vertaalt zich niet altijd in nieu-we inschrijvingen. Ouders informeren zich beter dan vroeger en stellen de keuze voor de school zo lang mogelijk uit. Ze hebben het door als je van je opendeurdag een poetsplaatje maakt. Ik heb alle schoolpromotie in kranten, lokale radio of regio-nale televisie afgeschaft. Onze eigen leerlingen schrijven de laatstejaars van de lagere scholen in de buurt persoonlijk aan: *Ik zit hier nu zes maanden, het gaat hier zus en zo...* In die brief nodigen ze die kinderen van de zesde klas uit voor de opendeurdag. Dat is veel per-sonlijker.»

«Zie eens wat we kunnen»

Ingrid geeft wiskunde in een secundaire school in het Gentse. «Niet alle leerkrachten vinden de opendeurdag leuk», zegt ze. «Er zijn er nogal wat die zuchten en sakkeren dat ze een zondag of een weekend moeten 'opofferen'. Maar ze weten wel dat hun eigen boterham ervan afhangt. Als de school niet genoeg nieuwe leerlingen inschrijft, hangt hun job eraan. Maar voor andere leerkrach-ten is de opendeurdag ook een bevestiging. Zo van: zie eens wat wij met onze leerlingen kunnen bereiken. Dat mogen tonen is ook belangrijk.»

Geen show

Sinds de gemeenschapsschool *Het Zwaluwnest* in Wachtebeke ervaringsgericht is gaan werken, is de aanpak van de opendeurdag fundamenteel ver-anderd. «We organiseren zo'n opendeurdag bewust geïsoleerd van ons *schoolfeest*», zegt directrice Ivette Timmerman. «Dat is veeleer een toonfeest. Tonen wat de kinderen gedaan hebben. Ouders zien de school dan niet echt zoals ze is, ze zien hun eigen kind niet IN de school. En daar wilden we verande-ring in brengen. Onze *opendeurdag* is geen show, het is een gewone klasdag. Elke maand stellen we de kleuterklassen één voormiddag open voor drie à vier ouders. Die maken zelf een afspraak met de juf. In de lagere school doen we dat nu nog maar één dag per jaar, maar ook dat gaan we opengooien. Onze ouders staan niet echt te kijken van onze opendeur-dag. Ze zijn niet superenthousiast. Ze zijn hier gewoon dat ze de kans krijgen om binnen te lopen als ze dat willen. Het is hier altijd opendeurdag.»

Schoolkeuze

Feesten zijn leuk. Ze verstevigen de band met de school. Vaak zijn ze ook nodig voor extra inkomsten. Maar een echte opendeurdag zou meer moeten bieden dan een barbecue. «Op het jaar-lijkse schoolfeest werden wij als ouders overtuigd om voor deze school te kiezen: een dynamische jonge ploeg leerkrachten, geleid door een hard-werkende en goedlachse directeur», schrijft Gert, vader van twee kinderen. Ouders en kinderen kiezen hun school vaak op een schoolfeest of opendeurdag. Ze willen dan wel een écht beeld van de school, geen kermis. De dagelijkse realiteit voor hun kinderen zal er immers heel anders uitzien. Met blufpoker is niemand gediend. ■

«We hebben alle promotie afgeschaft»

ZEVEN TIPS VOOR EEN GRANDIOZE OPENDEURDAG

1. **Verwelkom** ouders (én toe-komstige leerlingen) vooral niet. Laat ze aan hun lot over. Ze vinden zelf hun weg wel.
2. Maak er een **kermis** van als dat het echte leven op school weerspiegelt.
3. Hou zo veel mogelijk lokalen **op slot**. Alleen de eet- en feest-zaal zijn toegankelijk.
4. Laat de leerlingen **demonstreren** wat ze tijdens de les nooit zelf mogen doen.
5. **Verberg** de leerkrachten zo veel mogelijk achter de scher-men. Laat hen afwassen i.p.v. hen over hun vak te laten ver-tellen.
6. Geef die dag geen duidelijke **informatie** over de school en haar werking. Overdonder de bezoekers eventueel wel met ingewikkelde schema's en struc-turen.
7. Doe zo **ongewoon** dat uw eigen leerlingen de school niet eens meer herkennen.

«Morgen kijk ik met andere ogen naar mijn eigen leerlingen.»

«We controleren dag en nacht zijn hersenactiviteit.»

REPORTAGE

Het is even voor half negen. Ik hoor de mij

De hele klas is ziek

bekende echo's van opwinding vóór de bel gaat: geroep, gelach, geloop. Het ruikt hier naar school. Naar stenen en koffie en mensen. Ik had ether verwacht. Ik wist niet wat ik me bij 'ziekenhuis-schul' moest voorstellen. Les in een ziekenbed? Een klas vol bedden?

Er komt een astronaut naar me toe. Ik sta in de hal van Pulderbos, de ziekenhuisschool van Zandhoven. In het revalidatiecentrum verblijven vooral kinderen met epilepsie en aandoeningen van de luchtwegen of kinderen die na een ongeval of ziekte revalidatieproblemen hebben. Dit is hun school. Aan de valven hangen berichten voor leerlingen en ouders: woensdag zwemnamiddag, volgende maand pannenkoekenzwier in de tuin. Gebeurt dat hier ook allemaal? En dan staat plots die jonge astronaut voor me. Een jongen met honderden draadjes tussen zijn haar en een doos met knopjes aan zijn zij. «Komt u mee naar meneer directeur?», vraagt hij beleefd. We lopen door een lange gang. «Wat is dit?», wijs ik naar het apparaat aan zijn zij. «Ah, de EEG», legt hij enthousiast uit. «Zo controleren ze dag en nacht mijn hersenactiviteit. Ik heb epilepsie.» Hij stopt even en toont me hoe het werkt. «Kijk, hier zitten de draadjes op mijn hoofd vast met die viezigheid. Moeilijk uit mijn haar te wassen. Die plaatsen hebben een code. En dat registreert dit kastje. Daar zit een cassette in.» De bel gaat, deuren slaan, het geroezemoes ebt weg. We stappen verder. «Later printen ze dat uit en dan kunnen ze bijvoorbeeld zien wanneer ik precies een kleine aanval had, of een piek. Voilà, hier zijn we. Dag mevrouw.»

We beginnen met vaste rituelen

beeld als gevolg van medicatie. Soms kinderen met autisme. Zij hebben behoefte aan vaste patronen en een zeer gestructureerde dag.» Een klein groepje leerlingen van maximum acht jaar wenst elkaar en hun juf uitgebreid goedemorgen. Daarna hangen ze hun foto op een houten blokje aan een rij spijkers. «Wie is er vandaag niet bij?», vraagt juffrouw Lieve. Toni en Karen komen niet. Die foto's leggen ze terug. «Er is altijd wel een leerling afwezig voor kine, ergo of doktersvisite», legt Lieve uit. Daarna mogen alle kinderen naar de speelhoek, waar ze onmiddellijk elk een eigen speeltje van de plank halen. «'s Morgens beginnen we zo rustig mogelijk. En met vaste rituelen, zoals de kaarsen en de foto's», gaat Lieve verder. «Ze hebben soms al kinesitherapie of logo achter de rug. Ze moeten even bekomen. De rest van de dag verloopt zeer gestructureerd, met afwisseling tussen werken, spelen en rust, telkens in de drie afgescheiden delen van de klas.» Ik zie nu pas hoe het lokaal met ooghoogte wanden in drie stukken is verdeeld. Een jongetje met hoorapparaat komt aan mijn mouw trekken. «Koen vangt wel geluiden op, maar geen gesproken taal», zegt Lieve. «We hebben hier allemaal smog gevolgd, de cursus spreken met ondersteuning van gebaren. Maar wat hij nodig heeft is echte gebarentaal.»

Rolling Stones

«Deze deuren zijn er om de kinderen te beschermen tegen het stof», vertelt directeur Mermans terwijl we de leefruimten binnenstappen. «We hebben leerlingen met ademhalingsproblemen, bijvoorbeeld muscoviscidose en astma. En kinderen met BPD, bronchopulmonale displasie. Die moeten beschermd worden tegen besmetting van buitenaf. Soms is zelfs de klassituatie te gevaarlijk en dan krijgen ze kamer-

Smog

De klas is bijna donker als we binnenkomen. Boven kaarslicht zie ik een stel nieuwsgierige ogen naar ons kijken. Een muziekdirig pingelt het wiegelied van Chopin. Daarna gaan de gordijnen weer open. «Dit is de structuurklas», legt directeur Guy Mermans uit. «Hier zitten kinderen die gedragsproblemen of concentratiestoornissen hebben, bijvoor-

onderwijs.» Overal door de ramen zie ik groen. De school en het ziekenhuis staan midden in de bossen. «De meeste kinderen mogen in het weekend naar huis. Tijdens de week echter is de leefgroep hun thuis. Met zeven of acht kinderen vormen ze een 'gezin'.» We lopen binnen bij leefgroep B. In de bloemetjeskeuken zet de leefgroepverantwoordelijke de tafel klaar voor het eten straks. Er is een kleine woonkamer met tv en gemakkelijke zetels. Lijkt wel een gewone huiskamer. Onder een bijzettafeltje liggen vergeten legoblokjes. Om de leefruim-

ten heen zie ik de kamers. Dit is de kamer van Bart en Bjorn. Hun namen hangen vrolijk en groot op de deur. Even binnenpiepen. Een jongenskamer. Met bijhorende rommel. Een K'nexconstructie zonder einde of begin tussen de twee bedden. Strips op het nachtkastje. Teke-

ningen half afgewerkt op het kleine bureau. Een poster van de Rolling Stones. Een camera in de hoek? Mogen ze hier dan nooit eens echt alleen zijn? «Zo kunnen epilepsiepatiënten 's nachts worden gevolgd. Aan de klassen hebben we ook telefoons om onmiddellijk alarm te slaan.»

Pannenkoeken

«Ik had een ongeval tijdens de grote vakantie, met een auto. Ik heb zeven weken in coma gelegen», vertelt Bart moeizaam. Hij zit bij logo op de therapeut te wachten. Hij kijkt me met bloedrode ogen aan. Vorige week geopereerd. Ik durf er heel even niet goed naar kijken, maar zijn glimlach is zo breed. «Ik was twaalf. Maar ik kon niets meer. Alles heb ik opnieuw moeten leren: ademen, praten, leren leren. Herkende mijn eigen mama en papa niet eens. Weet u wat het allereerste was dat ik zei? Pannenkoeken bakken. Dat was op papa zijn verjaardag, nog in het ziekenhuis. Nu ben ik veertien maanden hier. Eerst kreeg ik kameronderwijs en daarna mocht ik naar de klas.» Bart vraagt mij of we *tomb raiders* kennen? Een computerspel. Hij begint het mij met vuur uit te leggen, maar ik kan niet volgen.

Handelingsplan

De bel gaat. Middagpauze. Alles geurt naar warm eten. In de hal staan de leefgroepverantwoordelijken op hun 'gezin' te wachten. De grote kinderen brengen de kleintjes uit de klassen mee naar hier. Ze wandelen de korte afstand naar 'huis'. De bijenkorf houdt op met zoemen. De leerkrachten eten samen in het cafetaria van het revalidatiecentrum. Ingrid, Hilde, Conny, Lieve en Gerda hebben het eerst en vooral over de leerlingen. «Is Toni er vandaag?» «Karla heeft geen enkele aanval gehad.» Hier is de school zoveel kleiner: zo'n 45 leerlingen. Iedereen kent iedereen. Ze geven er allemaal graag

les. Ze proberen zoveel mogelijk echte klassituaties na te bootsen, al is het onderwijs wel individueel. Zo verloopt de aanpassing gemakkelijker voor hen die naar een gewone school terugkeren. Ze volgen ook allerlei bijscholingen om zo goed mogelijk op de hoogte te zijn. Allemaal hebben ze de opleiding BO achter de rug. Elk type buitengewoon onderwijs zit hier, dus ook de zwakste van een type 2 school of de beste van een type 8. Plus nog eens kinderen van de gewone kleuterschool of lagere school. «We werken met een *handelingsplan* per individuele leerling. Dat vergt heel wat voorbereiding. En je weet elke dag dat je planning toch in de war loopt.» Op woensdagvoormiddag zijn er vergaderingen over de kinderen, met de leerkrachten, kine, logo, ergo, orthopedagoog, de verantwoordelijke van de leefgroep en de verpleging. Leerlingen komen niet in de eerste plaats naar hier voor de school, maar de school speelt een belangrijke rol in de revalidatie. «We doen aan gedragstraining, revalidatie, leren denken. Ouders verwachten dat hun kind hier geen achterstand oploopt. En ze moeten vooral leren graag terug naar school te gaan.»

Valhelm

Met drie zijn ze in leergroep 3. Pennenzakken op de banken, maar geen (zware) boekentassen. Hier zitten leerlingen op het niveau van het vierde tot zesde leerjaar basisonderwijs. Gezellig moet dat zijn, zo'n klasje. Maar ook niet gemakkelijk, met verschillende niveaus en individuele programma's. «Is Joris er niet?» vraagt juffrouw Hilde. «Nee, die heeft zijn ademhalingsoefeningen bij de kinesitherapeut», antwoordt ze zelf.

«Ik ben Inge», vertelt een blozend meisje mij. «Tien jaar. Ik zit hier omdat ik BDP heb. Ik heb het aan mijn longen. Ik ben veel te vroeg geboren. Ik was hier al eens even in juli vorig jaar, maar dan vanaf september weer.»

«Ik heb epilepsie», zegt het meisje met de valhelm naast haar. «Ik ben hier al de tweede keer. Ik heet Liesbeth. Eerst mocht ik naar huis, maar toen kreeg ik weer aanvallen. Ze moeten nu zoeken hoe dat komt.» Ik kijk naar de enige jongen, maar die giechelt verlegen. «Tom heeft muco en hij is twaalf», zegt Liesbeth vlug in zijn plaats. De kinderen doen heel gewoon over hun ziekte. De deur zwaait open. «Daar hebben we Astrid!», verwelkomt Hilde haar. «En hoe was het?» Astrid is vanmorgen met haar nieuwe school gaan kennismaken. Ze vertrekt volgende week. Die overgang wordt altijd grondig voorbereid. Astrid heeft hier zelfs les gekregen met dezelfde schoolboeken die ze straks in de gewone school zal gebruiken. «Het viel wel mee. Allemaal nieuwe kinderen. Een vriendelijke juffrouw.» «Volgende week komt er hier een nieuwe jongen. Een knappe», flapt Liesbeth eruit. «En Astrid en Inge zijn ook al verliefd.» Iedereen moet lachen. «Goed, beginnen we allemaal met taal?», vraagt Hilde dan. «Ik heb voor Astrid en Tom deze tekst, en voor de anderen oefeningen. Zullen we?» Het klinkt me allemaal heel vertrouwd in de oren. Morgen kijk ik toch wel met andere ogen naar mijn eigen leerlingen: óók heel verschillende individuen. Maar geen astronauten, geen valhelmen. Misschien zijn ze niet ziek. Maar wat zijn ze wel? En wat heb ik hen te bieden? ■

658 leerlingen volgden in Vlaanderen tijdens het schooljaar 1996-1997 onderwijs in een ziekenhuisschool, van wie 203 kleuters, 256 lagere-schoolkinderen en 199 leerlingen secundair onderwijs.

Er zijn drie soorten ziekenhuisscholen:

- in een medische instelling (preventoria), zoals in De Haan. Hier is klassikaal onderwijs mogelijk. Meestal gaat het om langdurige opname van één of twee jaar.
- in een algemeen ziekenhuis zoals in Antwerpen, Gent en Leuven. Zeer uiteenlopende ziekenbeelden komen hier terecht voor kortdurende opname.
- in een gespecialiseerd ziekenhuis zoals in Vlezebeek en Pulderbos. Deze scholen zijn gespecialiseerd in bepaalde soorten van patiënten, vaak met motorische en/of mentale handicap. Opnames van verscheidene maanden tot jaren.

«Plots staat er een jonge astronaut voor me»

IN DE SCHOENEN VAN

Ook nieuwsgierig hoe het erop een andere school, afdeling, niveau of onderwijsvorm aan toe gaat? Wil u eigenlijk wel eens een dagje ruilen? Een dag meemaken in een kleuter-, basis- of secundaire school? Avondonderwijs of hoger onderwijs? ASO, BSO of TSO? Een methodeschool? De showbizschool? De sportschool? We geven u de kans. Overtuig ons van uw interesse en doe een voorstel. Klasse - In de schoenen van - Koningstraat 138-1000 Brussel

SIG NAAI

■ OOK VOOR LERAARS

Niet herkend...

1. Zoek eenvoudige dingen die je kunnen ontspannen.
2. Probeer zoveel mogelijk positieve herinneringen boven te halen.
3. Doe jezelf een plezier met een cd, boek of nieuw kledingstuk.
4. Meer beweging helpt. Zwemmen kan heel ontspannend zijn.
5. Ga nieuwe uitdagingen aan, plan een uitstap, probeer een andere sport.
6. Probeer je toch niet in te kapselen, praat erover met vrienden of familie.
7. Zoek deskundige hulp als je merkt dat de symptomen verergeren of toenemen.

Depressie komt op steeds jongere leeftijd voor. Iedereen heeft 15 procent kans op een depressie in zijn leven. Bij vrouwen ligt die kans op 20 procent. Depressies worden vaak niet herkend, behandelingen te vroeg gestaakt. Vraag de folder Neerslachtig zijn gaat over... aan bij het Infocentrum GVO-LCM - Wetstraat 121 - 1040 Brussel - tel 02-237 48 64

Neerslachtig zijn gaat over ...

■ GOEDE PUNTEN

Vakantie? Nee, bedankt!

Op lange termijn heeft vakantie een positief effect op de studieprestaties. Dat stellen onderzoekers in de VS vast na tests bij 75 leerlingen. Die kregen vlak voor en na de zomervakantie en nog eens zes weken later lees- en rekentests voorgeschoteld. De onderzoekers stelden een lichte achteruitgang vast vlak na de vakantie, maar na zes weken was die achterstand al opgehaald. Voor lezen lagen de scores zelfs hoger dan vóór de zomer. Parallel onderzoek rond de *winter break*, die drie weken duurt, bracht nog een ander

verschijnsel aan het licht. Op leerlingen die vóór de vakantie in stijgende lijn presteren, heeft vakantie een negatief effect. Leerlingen die in dalende lijn presteren, hebben er echter baat bij.

■ TRENDS

Roken, drinken, slikken en stinken

U had het al gemerkt. Er zijn opnieuw meer jongeren die roken. Vooral meisjes. Alcohol drinken is echter wat gedaald, zeker bij de jongens. Sterke stijger is pillen slikken (vooral bij de meisjes). Dat blijkt uit recent onderzoek van *Jongeren en Gezondheid* bij 4000 leerlingen van het secundair onderwijs. **Klasse voor Jongeren** publiceert hiervan de resultaten. Eén opsteker: de jongeren poetsen vaker hun tanden. Die stijging is het sterkst bij de jongens, al poetsen ze hun tanden maar half zo vaak als de meisjes. Belangrijkste oorzaak voor al deze verschuivingen blijkt vooral de *peer-group* te zijn: de invloed van de vrienden. Dat geldt zeker voor roken en drinken. Maar ook het voorbeeld van de ouders speelt een grote rol (vooral als de moeder ook rookt en als pillen in huis vlot voorhanden zijn). Het succes van tanden poetsen ligt waarschijnlijk aan de grote preventie-acties (maar waarom werken die niet voor roken?). Nog belangrijker is de hele *bodyculture*. Daarom wassen jongeren bijvoorbeeld ook vaker hun haar.

■ NIEUWE MEDIA

Overbodig

Slechts een vijfde van de Belgische bevolking gebruikt naast de traditionele media regelmatig Internet, fax of gsm. Het gaat vooral om mannen, hoger opgeleiden en jongeren van 18 tot 20. De helft van de Belgen, en dan vooral vrouwen en 55-plussers, stelt zich tevreden met telefoon en televisie. Een tussengroep van ongeveer een derde van de bevolking heeft al een aantal hedendaagse communicatiemiddelen gebruikt. De moderne communicatiemiddelen zijn nog niet echt ingeburgerd in ons land, besluit de *Coöperatieve Verbruikersbeweging*, voortgaand op een nationale enquête. Toch surft al acht procent van de Belgen geregeld op Internet, zo'n vijf procent meer dan een jaar geleden. Een kwart heeft het medium zelfs al eens uitgeprobeerd. Vijftig procent van de Belgen blijft Internet echter duur en absoluut overbodig vinden.

■ SITE-SEEING

Liever een hamburgerbaan

We zijn geëvolueerd naar een 24-uurseconomie waarin *jobhoppende flexwerkers ballonnen* afsluiten om te kunnen *funshoppen*... Schemert het u zwart achter de oogballen als u deze zin leest? Niemand zal het u verwijten. Maar misschien hebt u wel al gehoord van *burn-out* of *flikskapitaal*. Het laatste decennium van de 20ste eeuw ziet heel wat nieuwe zaken termen ontstaan in onze taal. Lang niet al die woorden staan al op papier, maar op het *Van Dale Taalweb* (www.vandale.nl) kunt u er maandelijks met een twintigtal kennismaken. U kunt er via e-mail op reageren (redactie@vandale.nl) en ook zelf een waardevolle bijdrage leveren. Misschien komt uw input zelfs in Van Dales interactief zakenwoordenboek terecht, dat men binnen twee jaar wil publiceren.

■ WORD 1000 JAAR...

Blijf studeren

In twintig jaar tijd is de levensverwachting in ons land met meer dan vijf jaar gestegen. Anno 1998 wordt de Belgische man gemiddeld 73 jaar oud, de vrouw bijna 80 jaar. Voorts leven Vlamingen iets langer dan Walen. Mensen met een laag inkomen, een laag beroepsniveau of een laag opleidingsniveau ten slotte lopen een hoger risico om voortijdig te overlijden. Maar ook het moment waarop men zijn schoolloopbaan beëindigt, schijnt de levensduur te beïnvloeden. Dat bewijst *Sieglinde De Graef* in haar eindverhandeling **Sociale ongelijkheid inzake mortaliteit ... in België**. Enkele vaststellingen: mannen tussen 40 en 45 die rond hun twaalfde de school verlieten, sterven gemiddeld op hun 72ste. Als ze tot hun zestiende school liepen, worden ze gemiddeld 77 jaar oud. Studeerden ze tot hun twintigste of langer, dan halen ze bijna de 80. Een verschil van zeven jaar tussen beide uitersten dus. Bij vrouwen is het verschil iets kleiner, maar het bedraagt toch nog altijd vijf jaar. Redenen voor deze verschillen situeert De Graef in de gezondheidstoestand van mensen, in woon- en werkomstandigheden, in psychosociale levensomstandigheden en gebeurtenissen tijdens de jeugdjaaren die een impact hebben op de gezondheid. De invloed van onderwijs op de levensverwachting zou dan ook veeleer indirect zijn.

■ FILOSOFIE

Socrates op de speelplaats

Tom: «Wij zijn ruimtewezens.»
Rest van de klas: «Niet waar!»
Ze hebben tijdens de kerstvakantie de film E.T. gezien.

«Jawel», zegt Tom, «want E.T. komt van een planeet en wij komen ook van een planeet, dus zijn wij ook ruimtewezens.» Een toevallige opmerking over een film, een verhaal of een ervaring kan een aanleiding zijn om te filosoferen met kinderen. Wil u beter gewapend zijn om zo'n filosofisch gesprek met kinderen te begeleiden? Dan is het boek *Socrates op de speelplaats* iets voor u. Bovenstaand gesprek komt uit het boek. De auteurs analyseren bijvoorbeeld een discussie over ruimte. Na een theoretisch gedeelte over filosofie-

ren met kinderen, hebben *Anthone* en *Mortier* het heel praktisch over werkvormen, thema's, voorbeelden en plannen. Ze proberen een aantal vaak gestelde vragen te beantwoorden als «Overlapt filosofie niet vakken als godsdienst?» en «Moet filosoferen wel een nieuw vak zijn?» Achteraan in het boek vindt u onder andere een uitgebreide literatuurlijst, ook van kinderboeken die aanleiding kunnen geven tot een filosofisch gesprek. *Socrates op de speelplaats. Filosoferen met kinderen in de praktijk* - Richard Anthone & Freddy Mortier, 270 blz., 795 fr. Uitg. Acco - Tiensestraat 134-136 - 3000 Leuven - tel 016-29 11 00 - fax 016- 20 73 89

■ JOBSTUDENT

Goed gewerkt?

Tieners die meer dan zes uur per week bijverdiene als jobstudent, presteren minder goed op school dan leeftijdgenoten die niet uit werken gaan. Het verschil in punten op het rapport kan oplopen tot 25 procent, aldus een Britse studie.

■ HET ONDERZOEK VAN DE MAAND

Kinderen van leraars

Kinderen van leraars presteren het best op school. Ze blijven het minst zitten, lopen het minst achterstand op en halen globaal genomen de beste punten in het lager onderwijs. In het secundair treft men ze massaal aan in het ASO en slechts sporadisch in de beroepsafdeling. «Ze begrijpen het best de taal en cultuur van de school», zeggen deskundigen. Hoe groot is de kloof tussen onderwijs en maatschappij?

Hoewel ons onderwijs in principe aan alle leerlingen gelijke kansen wil bieden, bevestigen we kinderen op school in hun ongelijkheid. Deze stelling is onlangs opnieuw bevestigd door twee leraars in Henegouwen. Zij bekeken de schoolcarrière van meer dan 1800 leerlingen in 18 scholen. Hun vraag: hoe ver staan leerlingen na tien jaar schoollopen, als ze in theorie in het vierde jaar secundair zitten?

Werkloos

Bijna 73 procent van de leraarskinderen zit na tien jaar effectief in het vierde jaar secundair. Dat is meer dan bij kinderen van advocaten, dokters en notarissen (67%), kinderen van bedienden (56%), zelfstandigen (50%), arbeiders (46%) en werklozen (41%). 17 procent van de kinderen van werklozen heeft twee jaar onderwijsachterstand. Bij kinderen van leraars is dat geen vier procent. Eenmaal in het secundair vinden we in het beroepssecundair onderwijs (BSO) vooral de kinderen van werklozen (51%) terug. Ter vergelijking: arbeiderskinderen duiken voor 27 procent op in het BSO, leraarskinderen slechts voor 5 procent (en 19% in het technisch onderwijs, meer dan driekwart zit dus in het ASO).

Fabeltje

Dat kinderen van leraars een streepje voor hebben op school, blijkt ook uit hun gemiddelde jaarscore in het lager onderwijs. Acht kinderen op tien scoren er minstens tachtig op honderd bij hun overgang naar het secundair. Bij de andere beroeps categorieën halen minder leerlingen dat cijfer: 62 procent van de kinderen uit vrije beroepen, 58 procent bij zelfstandigen, 42 procent bij arbeiders, 30 procent bij werklozen. Een hoog inkomen helpt ook wel. Kinderen van ouders die meer dan twee miljoen per jaar verdienen, hebben bijna twee keer zoveel kans om 80/100 te scoren.

«Ze scoren beter dan kinderen van dokters en advocaten»

«Jongeren uit een hoger sociaal-professioneel niveau worden meer gestimuleerd om te kiezen voor ASO dan voor TSO of BSO», verklaarde *prof. W. Nonneman* (UFSIA) al in een vroegere studie. Hypothesen als zouden kinderen uit lagere sociale klassen een lager IQ hebben, worden overigens naar fabeltjesland verwezen.

Taalspelletjes

Sociale klasse heeft invloed op de schoolloopbaan. Als er één reden is waarom bijvoorbeeld kansarme kinderen het niet halen op school, dan is het wel de gebrekkige afstemming tussen de school enerzijds en het kansarme gezin anderzijds. Waar ligt de kloof tussen school en thuis? En wat geven leerkrachten meer aan hun kinderen dan mensen met een ander beroep?

«Taal speelt onder meer een grote rol», zegt *prof. Koen Jaspaert* van het Steunpunt NT2 in Leuven. «Zo worden de verschillen tussen schooltaal en thuistaal groter naarmate leerlingen tot een lagere sociale klasse behoren. Kinderen uit hoge sociaal-professionele milieus krijgen in het algemeen een rijker taalaanbod: meer en vroeger abstracte redeneringen, taalspelletjes, verhalen lezen en vertellen, schriftelijke boodschappen enz. Dat geeft hen een voorsprong. Leerkrachten zijn op dit gebied voorlopers, omdat ze thuis bij uitstek veel aandacht besteden aan de plaats van boeken en geschreven taal, aan argumenteren en motiveren in taal.»

Moeilijke boeken

De link leggen tussen schooltaal en thuistaal, dat is een van de opdrachten van de leerkracht. Maar dat schijnt voor velen precies erg moeilijk. «Mogelijk zijn leerkrachten zich niet genoeg bewust van de kloof», zegt *Jaspaert* nog. «Die bewustwording is een eerste voorwaarde. Voorts is het een kwestie leerlingen tijd en kansen te geven aan de schooltaal te wennen. Daar bestaan steeds meer didactische hulpmiddelen voor. Maar die baten niet als buiten het moedertaalonderwijs schoolboeken worden gebruikt die qua taalgebruik mijlenver van dat van de leerling staan.»

Inégaux devant l'école. Enquête en Hainaut sur les déterminants sociaux de l'échec et de la sélection scolaires - Nico Hirtt & Jean-Pierre kerckhofs

Sticker gezien?

«Krijg ik een sticker voor al mijn collega's? Het zijn stuk voor stuk *Mensen Met Klasse*.» Heel veel lezers vroegen hun gratis stickers al aan. Meerdere exemplaren? Geen probleem! Er zijn zelfs verschillen-

**een mens met
Klasse**

de formaten. De man die alles ziet heeft deze keer een sticker gezien bij Greet van Delft uit Lier. Zij wordt

DIALOOG

gestraft met een boe-
ken/cd-bon van duizend frank.
*Klasse (Sticker) - Koningsstraat 138 -
1000 Brussel*

Beste Klasse-cartoonist

Ik kan meestal hartelijk lachen met uw cartoons. Ze geven meestal zeer subtiel weer wat zich afspeelt in het schoolmilieu. Het gebeuren wordt op een ludieke manier weergegeven. De cartoons brengen een zonnige, verfrissende kijk op soms veeleer sombere gebeurtenissen. Het is echte Humor om te smaken.

Barbara Laeremans - lerares - Testelt

Ik vind de cartoons jammer genoeg helemaal niet origineel. Niet alleen de tekeningen, maar ook de foto's weerspiegelen een stereotiep beeld dat veel buitenstaanders hebben van dé leerkracht: een sullige, wereldvreemde kwast. Nogal wat mensen raken blijkbaar niet genezen van de frustraties uit hun schooljeugd. Dat ze daarom moeten fulmineren op het beroep van leraar, vind ik zielig. Denk nu niet dat ik geen gevoel voor humor heb, maar ik vind de aanpak in Klasse melig.

Griet Van Steene - lerares - Knokke

Jammer genoeg moet ik schuld bekennen: op personeelsvergaderingen gebruik ik regelmatig uw cartoons op transparant om vaak droge boodschappen of prikkies naar het schoolpersoneel toe (ook de huisregels respecteren) te relativeren. En dat de zot al lachende de waarheid zegt, is ook mijn devies. En ik moet zeggen... het lukt. Na afloop vragen de leraars waar ik die toffe tekeningen haal. Ik beken het dan heel eerlijk... en maak dus reclame. Nogmaals... teken wat minder huizen en nog meer cartoons. Ze doen mij de dag dat Klasse toekomt met de glimlach beginnen... en wat is er meer waard dan «ne contente mens».

Walter De Vroey - onderdirecteur - Beveren

De «Klasse» van de cartoons zit hem in de onmiddellijke herkenbaarheid. In één oogopslag kan je het onderwerp achterhalen, ook dankzij de niet té drukke tekeningen. Camp gebruikt net genoeg figuren/beelden om de clou te kunnen vatten.

Ik kan rustig meermaals van één cartoon genieten, omdat ze inderdaad nooit té scherp of kwetsend

zijn. Soms vind ik ze iets té **braafjes**: bepaalde gestelde lichamen of waarden mogen gerust meer in cartoons aan bod komen.

Steven Casters - jeugd- en cultuuranimator - Opglabbeek

Zelf ben ik plastisch kunstenaar en heb me bij gelegenheid ook bezondigd aan dingen zoals u doet in Klasse. Voor mij is dit de top: intelligent, geestig, niet grof, ironiserend, sterk op de tekst geënt, minimalistisch van tekenstijl, niet opdringerig... Ik lees Klasse sporadisch en dan nog wanneer het onderwerp mij interesseert, maar Camp sla ik nooit over.

W. Genard - Antwerpen

Ik vind uw cartoons fris (voor al de manier van tekenen) en hou van deze evenwichtige humor. Ze vertellen met guitige ernst het verhaal van de leerkracht en diens kudde op te leiden leerlingen - met alle gevolgen vandien. Ik hou wel van die vriendelijke, simpele humor zonder moraliserend te willen doen. Soms vind ik het jammer dat er te weinig ruimte wordt gegeven aan de tekenaar en zitten de cartoons vast tussen slierende tekst.

Peter Lagast - Brugge

Uw cartoons zijn een absolute noodzaak. Ze relativeren schitterend, gelukkig maar, want veel volk van het onderwijs dreigt ten onder te gaan aan ernst. Doe dus maar lekker door. Een cartoon is wel eens meer waard dan bladzijden info: veel lichter verteerbaar en zonder veel woorden leg je een hele wereld kant en klaar open. Uw cartoons bevatten doorzicht, geen spot, en dat doet deugd. Bedankt.

Lut Deschuttere - lerares - Marke

U teken met Klasse. Ik houd de nummers niet bij, maar ik vraag me af - vermits u om suggesties vraagt - of er niet een overwicht is van mannelijke leraars en of het hoger onderwijs niet wat onderver-
tegenwoordigd is.

Paul Beghin - mannelijk lesgever hoger onderwijs - Herent

Tango

Graag reageerde ik op het artikel over **Passie in de klas** (Klasse 82). Zelf hou ik heel veel van Zuid-Amerikaanse, Spaanse en Franse muziek. De idee van Piet Convents als zou dansen en muziek **de flexibiliteit verhogen**, klonk mijnspreekwoordelijk als muziek in de oren. Dit is namelijk een gedroomd argument om mijn «bloedserieuze» collega's enthousiast te maken rond bijvoorbeeld een namiddag gratis dansles voor studenten. Dergelijke initiatieven worden meestal minzaam monddood gedaan als niet ernstig!

Meteen dacht ik er ook aan om mijn Franse les over «les réfugiés politiques» in te zetten met fragmentjes muziek (uit Italië, Marokko, Turkije, Griekenland, Portugal enz.) om op die manier de studenten speelser en vlotter te laten praten en dan misschien met wat minder vooroordelen uit de hoek te laten komen als ze dan cijfermateriaal be-

spreken i.v.m. de vreemdelingenpolitiek in België.

Nadja De Craene - lerares - Eke

In uw artikel rond tango herken ik heel veel dingen die ik bij de kinderen ook vaststel, nl.... flexibiliteit, leiden en volgen, werken met gevoelens, emoties en zintuigen enz. Er wordt immers in dé dans over 't algemeen **een andere snaar aangeproken**, men staat, beleeft, probeert, improviseert... danst met heel zijn «naakte hebben en houden». Dit is trouwens de kracht en de directheid van dé dans. Ik gebruik al zeven jaar dansexpressie in de turnlessen (lagere school).

Meesterstukken is een goed initiatief, maar evenzeer zou een gesprek, discussie of duiding in Klasse rond de diepe zin van creatief werken, expressievakken, of hoe dat men het ook noemt, noodzakelijk zijn. Hiermee zou Klasse een - o, zo nodig - élan kunnen geven aan die eigenste creativiteit van elk kind op school. Want dit genoteerd in de eindtermen lost niks op en vervalt vlug in bezigheidstherapie of afge-
werkte productjes voor welk feest of school dan ook!

Luc Bombeke - leraar - Halle-Zoersel

Prachtig, eindelijk ziet men iets in tango. Mijn vrouw en ik, allebei onderwijzers, volgen reeds twee jaar tangolessen bij Pol Van Assche. Waar het aanvankelijk een zoeken was en dikwijls bijna een echte strijd wie moest leiden, lukte het na de eerste reeks lessen reeds aardig. Heel wat mensen uit de onderwijswereld zijn blijkbaar op de trein gesprongen. Tijdens de lessenreeks hebben we kennis gemaakt met een aantal van hen. Iedereen ervaart het als een ontspanning en ze zetten hun beste beentje voor om zo elegant mogelijk de dansvloer rond te zweven. Een aanrader voor iedereen die zich op de tonen van prachtige muziek aangenaam en toch leerrijk wil ontspannen. Misschien kunnen we eens een **Onderwijsnacht van de passie** organiseren, waarbij iedereen, met de minister aan de kop, de basispassen kan leren.

Luc Haeck - directeur - Oedelem

Gratis vervoer, gratis toegang

Telkens als ik in Londen kom, valt het mij op dat de musea en culturele instellingen aldaar overspoeld worden door een jong volkje in uniform. Tientallen leerlingen zijn bezig met het oplossen van vragen bij museumstukken in het British Museum, maken schetsen van beroemde schilderijen in de National Gallery, tekenen een sierheester over in Kew Gardens.

Bij ons zie je zelden of nooit een leerling in een museum, laat staan dat er gewerkt wordt. Lesgeven is hier een binnenkamers aangelegenheid. Excursies zijn jaarlijkse uitstapjes, die vaak nog worden beschouwd als een beloning voor het goed gedrag van een klasgroep. Gevolg is dat ons onderwijs jonge

volwassenen aflevert die van de buitenschoolse wereld dikwijls niet meer gezien hebben dan een speeltuin, pretpark of de dierentuin van Antwerpen.

Natuurlijk gaat het hier om **geld**. Een uitstapje kost de ouders al gauw vijfhonderd frank aan vervoer en entree. Waarom pleegt onze minister geen overleg met zijn collega van verkeer om klassen gratis gebruik te laten maken van het openbaar vervoer buiten de spitsuren? Waarom krijgen de leerlingen in klasverband geen gratis toegang tot musea en tentoonstellingen? En waarom geeft men de leraars geen cultureel pasje waarmee ze gratis allerlei evenementen kunnen bezoeken om te oordelen of ze pedagogisch bruikbaar zijn? Openbaar vervoer en culturele instellingen kunnen er alleen wel bij varen, want ze krijgen een enorme promotie en kweken een clientèle. En voor onze leerlingen zou het onderwijs levensechter en daarom ook veel interessanter worden.

Herwig Laenen & Staf Witvrouwen - leraars - Herentals

Kinderrechten

Ik heb het nieuwste nummer van Klasse zopas uit de brievenbus gehaald. Ik ben zeer enthousiast over de laatste bladzijde over mensen- en kinderrechten. In het jaar dat de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens 50 jaar wordt mag dit wel. En een (heel groot) tikkeltje meer zou duidelijk op zijn plaats zijn. Staat in de Universele Verklaring trouwens niet een opdracht voor het onderwijs (artikel 26)?

De tekst van de laatste bladzijde vertoont op het eerste gezicht enkele leemtes: werken aan respect van leerkrachten én leerlingen voor iedereen, onafgezien taal, godsdienst, ras, seksuele geaardheid...; kennis, inzicht en waardering bijbrengen voor de rechten van de mens en van het kind; belangstelling voor, betrokkenheid bij en inzet voor de rechten van mensen en kinderen in de hele wereld bijbrengen.

Misschien kan u een aangepaste versie van de tekst van deze laatste bladzijde (liefst in de ik-vorm) in **postervorm** aan alle scholen bezorgen, om uit te hangen in het leeraarslokaal. En een aangepaste versie voor leerlingen ontwikkelen, ter discussie in de klas.

Wim Taelman - leraar - Ravels

Oudercomité of feestcomité?

Ik ben een ex-lid van de oudervereniging van onze school. Enkele weken geleden gaf ik mijn ontslag, met tegenzin, maar... Zes schooljaren geleden werd ik lid van de oudervereniging. Ik zetelde ook in de participatieraad. Omdat ik dicht bij de school woon, altijd te bereiken ben en regelmatig in contact kwam met de voorzitter van de oudervereniging deed men vaak een beroep op mij om bepaalde dingen te rege-

len. Bij festiviteiten regelde ik «bijna» alles. Ons tienkoppig team werkte heel goed samen wat betreft het op poten zetten van allerlei activiteiten die geld in het laatje brachten. En precies hier ging het schoentje wringen... We kregen stilaan het nare gevoel dat de leerkrachten ons begonnen te beschouwen als een soort mecenas, dat we alleen nog dienden als financiële weldoener. Het ging zelfs zover dat sommige leerkrachten van ons extra geld gingen eisen. Wij «sponsorden» de school nochtans voor een paar honderdduizend frank per jaar.

Tijdens de laatste vergadering die ik meemaakte, escaleerde deze toestand. Niet alleen werd er meer geld geëist, de sfeer werd stilaan zo gespannen dat wij ook een resem andere verwijten te horen kregen, volledig onterecht overigens. Ikzelf werd er bijvoorbeeld van beschuldigd te komen «spioneren» of er 's morgens wel tijdig toezicht was op de speelplaats. Een ander verwijt, dat mij persoonlijk het zwaarst trof, was, dat de verslagen van de OV-vergaderingen

te kritisch waren en onjuistheden bevatten.

Tijdens de laatste vergadering die ik bijwoonde, bleek opeens overduidelijk dat er **twee kampen** waren ontstaan in plaats van één team onderwijzers en ouders. De directie, die verondersteld wordt neutraal te zijn, koos duidelijk de kant van de leerkrachten, zelfs zonder onze argumenten te willen aanhoren. Ik voelde mij door deze grimmige «klucht» zo vernederd dat ik besloot mijn ontslag in te dienen, evenwel tot mijn grote spijt. Ik was echt gedesillusioneerd. Vele uren van intense arbeid ble-

«Dank zij Klasse voor Ouders gaat er toch elke maand bij ons een belletje rinkelen dat er ons aan doet denken dat we sámen werken aan de opvoeding van de kinderen: leerkrachten én ouders. Bedankt daarvoor.» (Een ouder uit Brecht)

ken opeens nutteloos, dit was voor mij echt een koude douche.

Ik vraag me oprecht af of andere ouderverenigingen met gelijkaardige problemen te kampen hebben. Hoe kan men ageren tegen zulk ondemocratisch en onverantwoord gedrag? Kan men het decreet betreffende de medezeggenschap dan zomaar aan zijn laars lappen? Hoe kunnen wij onze rechten laten gelden?

Maryse Delbrouck - ouder - Neerwinden

Eén tegen veertien

De verhouding die de heer Monard aangeeft van één tegen vijf in uw bijdrage over de **administratieve omkadering** in basis- en secundair onderwijs (Klasse 82, p. 13) is absoluut onjuist. Minister Van den Bossche gaf in Terzake zelf een verhouding van één tegen tien. Mijn gegevens (uit witte en blauwe producten) leiden naar een nog grotere discrepantie: zowat één tegen veertien.

Dirk Buelens - directeur - Hombeek

De wijze van toekennen van een administratieve omkadering in het **basisonderwijs** is sterk verschillend met deze in het secundair onderwijs. Vóór het decreet basisonderwijs had men in het basisonderwijs de rekenplichtig correspondenten in het gemeenschapsonderwijs, de toekenning van GECO's, de wedertewerkingstelling (gesubsidieerd onderwijs) en de aanvullende ontwikkelde administratieve omkadering. Ná het decreet basisonderwijs spreken we van een werkingsbudget (met inbegrip van de aanvullende enveloppe), van rekenplichtig correspondenten (uitdovend), van GECO's en van wedertewerkingstelling (met de afbouw van de rekenplichtig correspondenten nu ook toegestaan in het gemeenschapsonderwijs). De eigenlijke toekenning van administratieve omkadering is soms wel (bv. GECO's), soms niet (bv. werkingsbudget) gekoppeld aan normen. Bovendien is een combinatie van de verschillende stelsels mogelijk.

De administratieve omkadering in het **secundair onderwijs** is recht-

streeks gekoppeld aan het leerlingenaantal. Wél zijn er verschillende ambten: studiemeester-opvoeder, opvoeder-huismeester, directiesecretaris, klerk-typist en opsteller. De studiemeester-opvoeder en de opvoeder-huismeester behoren tot het opvoedend hulp personeel. Enkel de drie laatste ambten behoren tot het eigenlijke administratief personeel, wat niet wegneemt dat personeelsleden van de eerste twee ambten binnen hun takenpakket ook een luik administratief werk hebben.

U begrijpt dat sluitende vergelijkingen niet echt gemakkelijk zijn. Als we bijvoorbeeld uitgaan van een basisschool met 200 leerlingen met een GECO-personeelslid en een wedertewerkinggestelde, heeft deze school recht op maximum 28 uren administratieve omkadering (volgens de omzendbrieven). Een secundaire school met gelijke omvang heeft recht op drie voltijdse personeelsleden (twee studiemeester-opvoeders en één opvoeder-huismeester, beide voor 36 uren of in totaal 108 uren). Dit geeft een verhouding van ongeveer één tegen vier. Heeft diezelfde basisschool alleen een GECO-personeelslid dan krijgt ze slechts 10 uren administratieve omkadering en loopt de verhouding op tot ongeveer één tegen elf.

In elk geval was de boodschap van Georges Monard: de huidige verhouding is ongehoord en moet worden gecorrigeerd in het voordeel van het basisonderwijs. Intussen is een belangrijke stap in die richting gezet. (een antwoord van het departement Onderwijs - secretariaat-generaal)

Tien tips om een voorstel te kelderen

«GEEN TIJD»

1 Maak elk voorstel op voorhand onmogelijk.

«U Zei?»

2 Doe alsof u niets hebt gehoord.

«GEESTIG!»

3 Lach het gewoon weg.

4 «WAAR HEBBEN WE DAT NOG GEHOORD?»

Doe of het niet origineel is.

«LaTER»

5 Goed idee, maar nu niet.

6 «ONGELOOFLIJK KNAP»

Prijs het voorstel de grond in.

7 «PaST NIET IN HET PLAn»

Zeker als u weet dat iedereen schrik heeft om weer aan dat plan te beginnen.

8 «Dat Verdient een WerkGroep» En neem daarvan zelf de leiding.

«Wie Zegt Het!»

Haal de persoon onderuit en wijs bijvoorbeeld op mogelijk eigenbelang.

10 «Hier Doet Nooit iemANd een Voorstel»

Klagen helpt.